

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

«ԱԿԽ»

ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՄԲ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հասցե՝ ՀՀ, Արագածոտնի մարզ, Ծաղկահովիտ համայնք, գ. Գեղաձոր, 1 փ., տ.50 (0405)
Հեռ. +374 41125126, +374 94104999, էլ. փոստ g-gevorgyan@rambler.ru

ՀՀ Արագածոտնի մարզի Գեղաձորի գլաքարա-ավազակոպճային
խառնուրդի (ԳԱԿԽ) հանքավայրի արդյունահանման նախագծի
շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվություն
(ՇՄԱԳ)
(Լրամշակված)

«ԱԿԽ» ՍՊԸ ՏՆՕՐԵՆ՝

Ս.ՀԱՐՈՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ – 2026

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎՈՂ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՏԵՐՄԻՆՆԵՐ.....	4
1 ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ	7
1.1 Նախաձեռնողի անվանումը և գտնվելու վայրը.....	7
1.2. Նախատեսվող գործունեության անվանումը և նպատակը	7
2.ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ.....	10
2.1. Բացահանք	11
2.2.Նախագծի այլընտրանքը.....	25
2.3. Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման օրենսդրական դաշտը և նախագծման նորմատիվաիրավական հենքը	27
3.ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԵԼԱԿԵՏԱՅԻՆ ՎԻՃԱԿԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ	32
3.1. Շրջակա միջավայրի ելակետային վիճակի գնահատման նպատակով օգտագործված ելակետային տվյալների աղբյուրները, հավաքագրման և ուսումնասիրությունների իրականացման մեթոդները	32
3.2. Տեղադիրքը.....	32
3.3. Ռելիեֆը, երկրաձևաբանությունը	37
3.4. Սելսիուսի պայմանների բնութագիրը	43
3.5. Կլիմա.....	44
3.6. Մթնոլորտային օդ	46
3.7. Ջրային ռեսուրսներ	47
3.8. Հողային ծածկույթ	49
3.9. Բուսական և կենդանական աշխարհ	53
3.10. Վտանգված էկոհամակարգեր, բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ	56
3.11.Անտառային ռեսուրսներ	58
3.12. Բնության հուշարձաններ	59
4.ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ	61
4.1. Ենթակառուցվածքներ	61
4.2.Հողերի տնտեսական յուրացման բնութագիրը	66
4.3.Պատմության և մշակութային հուշարձանները.....	68
4.4 Տեղեկատվություն հանրության ծանուցման, հանրային լսումների և տեղական ինքնակառավարման մարմինների նախնական համաձայնության վերաբերյալ	70

5.ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ՊՈՏԵՆՑԻԱԼ ԵՎ ԿԱՆԽԱՏԵՍՎՈՂ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ	72
6.ԱՂՏՈՏՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ ՆՎԱԶԵՑՄԱՆՆ ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԵՎ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐԻ ԺԱՄԱՆԱԿ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ.....	93
6.1. Մթնոլորտային օդ	93
6.2. Ջրային ռեսուրսներ	94
6.3. Հողային ռեսուրսներ	94
6.4. Կենսաբազմազանություն	95
6.5. Սոցիալական ազդեցություն	99
6.6. Արտակարգ իրավիճակների, անբարենպաստ պայմանների և վթարային իրավիճակների հետևանքով առաջացող հնարավոր ազդեցությունների մեղմացմանն ուղղված միջոցառումների ծրագրեր	100
7.ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎՆԱՍԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ	103
8.ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ՊԼԱՆ.....	107
9. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆ	112
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ	116

ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ

Հավելված 1.	ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ, ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ ԵՎ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ, ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆԸ	117
Հավելված 2.	ԳԵՂԱԶՈՐԻ ԳԱԿԽ ՀԱՆՔԱՎԱՅՐԻ ՀԱՐԱՆՈՒԹՅԱՄԲ ԳՏՆՎՈՂ ԶՈՐԱՄԱՍԻ ՏՎԱԾ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆԸ	129
Հավելված 3	ՀՀ ԿԱԴԱՍՏՐԻ ԿՈՄԻՏԵԻ ՏԵՂԵԿԱՆԸ ՀԱՅՅՎՈՂ ՏԱՐԱԾՔԻ ՀՈՂԱՏԵՍՔԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ	130
Հավելված 4	Հնագիտական ուսումնասիրությունների եզրակացությունը	132

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎՈՂ ՄԱՀՄԱՆՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՏԵՐՄԻՆՆԵՐ

Ներկայացվող սահմանումները և եզրույթները /տերմիններ/ բերվում են ՀՀ բնապահպանական ոլորտի օրենքներից և նորմատիվ փաստաթղթերից:

Շրջակա միջավայր՝ բնական և մարդածին տարրերի (մթնոլորտային օդ, ջրեր, հողեր, ընդերք, լանդշաֆտ, կենդանական ու բուսական աշխարհ, ներառյալ՝ անտառ, բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ, բնակավայրերի կանաչ տարածքներ, կառույցներ, պատմության և մշակույթի հուշարձաններ) և սոցիալական միջավայրի (մարդու առողջության և անվտանգության), գործոնների, նյութերի, երևույթների ու գործընթացների ամբողջությունը և դրանց փոխազդեցությունը միմյանց ու մարդկանց միջև:

շրջակա միջավայրի վրա ազդեցություն՝ հիմնադրությամբ փաստաթղթի գործողության կամ նախատեսվող գործունեության իրականացման հետեւանքով շրջակա միջավայրի և մարդու առողջության վրա հնարավոր փոփոխությունները:

նախատեսվող գործունեություն՝ շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցություն ունեցող ուսումնասիրություն, արտադրություն, կառուցում, շահագործում, վերակառուցում, ընդլայնում, տեխնիկական և տեխնոլոգիական վերազինում, վերապրոֆիլավորում, կոնսերվացում, տեղափոխում, լուծարում, փակում:

նախաձեռնող՝ «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքի համաձայն՝ հիմնադրությամբ փաստաթղթի նախագիծ ներկայացնող պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմին կամ նախատեսվող գործունեություն իրականացնելու համար դիմող անձ:

ազդակիր համայնք՝ շրջակա միջավայրի վրա հիմնադրությամբ փաստաթղթի կամ նախատեսվող գործունեության հնարավոր ազդեցության ենթակա համայնքի (համայնքների) բնակչություն՝ ֆիզիկական և (կամ) իրավաբանական անձինք:

շահագրգիռ հանրություն՝ փորձաքննության ենթակա հիմնադրությամբ փաստաթղթի ընդունման և (կամ) նախատեսվող գործունեության իրականացման առնչությամբ հետաքրքրություն ցուցաբերող իրավաբանական և ֆիզիկական անձինք:

գործընթացի մասնակիցներ՝ պետական կառավարման ու տեղական ինքնակառավարման մարմիններ, ֆիզիկական ու իրավաբանական անձինք, ներառյալ՝ ազդակիր համայնք, շահագրգիռ հանրություն, որոնք, «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքի համաձայն, մասնակցում են գնահատումների և (կամ) փորձաքննության գործընթացին:

հայտ՝ ձեռնարկողի կամ նրա պատվերով կազմած հիմնադրությամբ փաստաթղթի մշակման և (կամ) նախատեսվող գործունեության նախաձեռնության մասին ծանուցման փաթեթ:

բնության հատուկ պահպանվող տարածք՝ ցամաքի (ներառյալ՝ մակերևութային ու ստորերկրյա ջրերը և ընդերքը) և համապատասխան օդային ավազանի՝ «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքով գիտական, կրթական, առողջարարական, պատմամշակութային, ռեկրեացիոն, զբոսաշրջության, գեղագիտական արժեք են ներկայացնում, և որոնց համար սահմանված է պահպանության հատուկ ռեժիմ:

ազգային պարկ՝ բնապահպանական, գիտական, պատմամշակութային, գեղագիտական, ռեկրեացիոն արժեքներ ներկայացնող միջազգային և (կամ) հանրապետական նշանակություն ունեցող տարածք, որը բնական լանդշաֆտների ու մշակութային արժեքների զուգորդման շնորհիվ կարող է օգտագործվել գիտական, կրթական, ռեկրեացիոն, մշակութային և տնտեսական նպատակներով, և որի համար սահմանված է պահպանության հատուկ ռեժիմ:

ազգային պարկի արգելոցային գոտի՝ ազգային պարկի տարածքից առանձնացված տեղամաս, որտեղ գործում է պետական արգելոցի համար օրենքով սահմանված ռեժիմը:

ազգային պարկի արգելավայրային գոտի՝ ազգային պարկի տարածքից առանձնացված տեղամաս, որտեղ գործում է պետական արգելավայրի համար օրենքով սահմանված ռեժիմը.

ազգային պարկի ռեկրեացիոն գոտի՝ ազգային պարկի տարածքից առանձնացված տեղամաս, որտեղ թույլատրվում է քաղաքացիների հանգստի և զբոսաշրջության ու դրա հետ կապված սպասարկման ծառայության կազմակերպումը.

ազգային պարկի տնտեսական գոտի՝ ազգային պարկի տարածքից առանձնացված տեղամաս, որտեղ թույլատրվում է ազգային պարկի ռեժիմին համապատասխանող տնտեսական գործունեություն.

պետական արգելավայր՝ գիտական, կրթական, պատմամշակութային, տնտեսական արժեք ներկայացնող տարածք, որտեղ ապահովվում են էկոհամակարգերի և դրանց բաղադրիչների պահպանությունը և բնական վերարտադրությունը.

պետական արգելոց՝ գիտական, կրթական, պատմամշակութային արժեք ներկայացնող առանձնահատուկ բնապահպանական, գեղագիտական հատկանիշներով օժտված միջազգային և (կամ) հանրապետական նշանակություն ունեցող տարածք, որտեղ բնական միջավայրի զարգացման գործընթացներն ընթանում են առանց մարդու անմիջական միջամտության.

բնության հատուկ պահպանվող տարածքի պահպանման գոտի՝ տարածք, որի ստեղծման նպատակն է սահմանափակել (մեղմացնել) բացասական մարդածին ներգործությունը բնության հատուկ պահպանվող տարածքների էկոհամակարգերի, կենդանական ու բուսական աշխարհի ներկայացուցիչների, գիտական կամ պատմամշակութային արժեք ունեցող օբյեկտների վրա.

լանդշաֆտ՝ աշխարհագրական թաղանթի համասեռ տեղամաս, որը հարևան տարածքներից տարբերվում է երկրաբանական կառուցվածքի, ռելիեֆի, կլիմայի, հողաբուսական ծածկույթի և կենդանական աշխարհի ամբողջությամբ.

հող՝ երկրի մակերևույթում բիոտիկ, աբիոտիկ և մարդածին գործոնների երկարատև ազդեցության արդյունքում առաջացած ինքնուրույն բնագիտապատմական հանքաօրգանական բնական մարմին՝ կազմված կոշտ հանքային և օրգանական մասնիկներից, ջրից ու օդից և ունի բույսերի աճի ու զարգացման համար համապատասխան պայմաններ ստեղծող յուրահատուկ գենետիկամորֆոլոգիական հատկանիշներ ու հատկություններ.

խախտված հողեր՝ առաջնային տնտեսական արժեքը կորցրած և շրջակա միջավայրի վրա բացասական ներգործության աղբյուր հանդիսացող հողեր.

հողի բերրի շերտ՝ հողային ծածկույթի վերին շերտի բուսահող, որն օգտագործվում է հողերի բարելավման, կանաչապատման, ռեկուլտիվացման նպատակներով.

հողի բերրի և հնարավոր բերրի շերտի հանման նորմը (Ն)՝ արտահայտված խոր. մետրով.

ռեկուլտիվացում՝ խախտված հողերի վերականգնմանն ուղղված (օգտագործման համար պիտանի վիճակի բերելու) միջոցառումների համալիր, որը կատարվում է 2 փուլով՝ տեխնիկական և կենսաբանական.

ռեկուլտիվացիոն աշխատանքներ՝ օգտակար հանածոների արդյունահանման նախագծով կամ օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակով երկրաբանական ուսումնասիրության ծրագրով շրջակա միջավայրի պահպանության նպատակով նախատեսված ընդերքօգտագործման արդյունքում խախտված հողերի վերականգնմանն ուղղված (անվտանգ կամ օգտագործման համար պիտանի վիճակի բերելու) միջոցառումներ.

կենսաբանական բազմազանություն՝ ցամաքային, օդային և ջրային էկոհամակարգերի բաղադրիչներ համարվող կենդանի օրգանիզմների տարատեսակություն, որը ներառում է բազմազանությունը տեսակի շրջանակներում, տեսակների միջև և էկոհամակարգերի բազմազանությունը.

երկրաբանական ուսումնասիրություններ՝ ընդերքի երկրաբանական աշխատանքների համալիր, որի նպատակն է ուսումնասիրել երկրակեղևի կառուցվածքը, ապարների առաջացման պայմանները, արտածին երկրաբանական պրոցեսները, հրաբխային գործունեությունը, ինչպես նաև հայտնաբերել ու գնահատել օգտակար հանածոների պաշարները.

օգտակար հանածոյի արդյունահանում՝ օգտակար հանածոյի դուրսբերումը հանքավայրերից և դրանց մեջ պարփակված օգտակար բաղադրիչների կորզմանն ուղղված աշխատանքների համալիր.

բնապահպանական կառավարման պլան՝ շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր դրական ազդեցությունների պահպանման և ուժեղացման, բացասական ազդեցությունների կանխարգելման, բացառման, նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման և շրջակա միջավայրին հասցվող վնասի հատուցման համար նախատեսվող միջոցառումները (շինարարության, շահագործման, փակման, հետփակման փուլերը, ռիսկային և արտակարգ իրավիճակները), դրանց ընտրության և արդյունավետության հիմնավորումը, իրականացման ժամանակացույցը, մշտադիտարկման ցուցիչները, ծախսերի գումարային գնահատումը նախատեսող փաստաթուղթ.

բնության հուշարձան, բնության հատուկ պահպանվող տարածքի կարգավիճակ ունեցող գիտական, պատմամշակութային և գեղագիտական հատուկ արժեք ներկայացնող երկրաբանական, ջրաերկրաբանական, ջրագրական, բնապատմական, կենսաբանական բնական օբյեկտ.

պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձան՝ պետական հաշվառման վերցված և հուշարձանի կարգավիճակ ունեցող պատմական կամ հնագիտական կամ ճարտարապետական կամ մոնումենտալ արվեստի կամ գիտական, գեղարվեստական կամ մշակութային այլ արժեք ունեցող հնագիտական շերտերը, քարեդարյան կայանները, քարայր-կացարանները, կառույցները, դրանց համակառույցներն ու համալիրները՝ իրենց զբաղեցրած և պատմականորեն դրանց հետ կապված տարածքով, դրանց մաս կազմող հնագիտական, գեղարվեստական, վիմագրական, ազգագրական բնույթի տարրերն ու բեկորները, որմնակարները, պատմամշակութային արգելոցները, պատմական լանդշաֆտները և հիշարժան վայրերը, պատմական բնակավայրերի քաղաքաշինական և պատմական կենտրոնները՝ անկախ պահպանվածության աստիճանից.

1.ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ

ՆՊԱՏԱԿԸ

1.1 Նախաձեռնողի անվանումը և գտնվելու վայրը

Նախաձեռնող՝ «ԱԿԽ» ՍՊԸ

Գրանցման համար՝ 50.110.1201234

Գրանցման օրը՝ 25.10.2021թ.

Գտնվելու վայրը՝ ՀՀ, Արագածոտնի մարզ, Ծաղկահովիտ համայնք, գ. Գեղաձոր, 1 փ., տ. 50 (0405)

Տնօրեն՝ Սուրեն Հարոյան

1.2. Նախատեսվող գործունեության անվանումը և նպատակը

Գեղաձորի ԳԱԿԽ հանքավայրի արդյունահանման աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման սույն հաշվետվությունը կազմվել է «ԱԿԽ» ՍՊԸ-ի կողմից:

Նախատեսվող գործունեությունն անվանվում է՝ «ՀՀ Արագածոտնի մարզի Գեղաձորի ԳԱԿԽ հանքավայրում օգտակար հանածոյի արդյունահանման աշխատանքների կատարման նախագիծ»:

Շրջակա միջավայրի վրա մարդկային գործունեության վնասակար ազդեցության կանխման, կենսոլորտի կայունության պահպանման, բնության և մարդու կենսագործունեության ներդաշնակության պահպանման համար կարևորագույն նշանակություն ունի յուրաքանչյուր նախատեսվող ծրագրի կամ գործունեության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության ճշգրիտ և լիարժեք գնահատումը:

ՇՄԱԳ հաշվետվությամբ ներկայացվում է իրականացվելիք գործունեության շրջակա միջավայրի վրա ունենալիք ազդեցությունների գնահատականը, ինչպես նաև մշակված են բոլոր այն միջոցառումները, որոնք հնարավորություն կտան մեղմելու ազդեցության չափը:

Հաշվետվությունը կազմելիս ուսումնասիրվել է միջազգային լավագույնը փորձը, օգտագործվել են բնապահպանական ուղեցույցների, ձեռնարկների ինչպես նաև մեթոդական ցուցումների դրույթներն ու կարգավորումները:

Համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքին օրենքի 12-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 2-րդ ենթակետի՝ նախատեսվող գործունեությունը դասակարգվում է «Ա» կատեգորիայի, որի կազմի և բովանդակության պահանջները սահմանվում են նույն օրենքի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասով: ՇՄԱԳ հաշվետվության կազմը և բովանդակությունը համապատասխանում է "Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին" ՀՀ օրենքին, ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարի 25.10.2022թ. թիվ 369-Ն հրամանի հավելված 2-ի դրույթներին, սույն հաշվետվությունը մշակվել է առաջնորդվելով նաև Շրջակա միջավայրի նախարարի 29 հոկտեմբերի 2024թ-ի թիվ 438-Ն Հրամանի հավելված 2-ով հաստատված՝ Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման ուղեցույցով:

Հանքավայրի պաշարները հաստատվել են ՏԿԵ նախարարի 2024թ. հուլիսի 8-ի թիվ 1539-Ա հրամանով:

Գեղաձորի ԳԱԿԽ-ի հանքավայրի պաշարների ամփոփ աղյուսակ

Հ/հ	Հաշվ. բլոկը	Մակերեսը հորիզոն. պլանի վրա, մ ²	Միջին հզորությունը, մ, m			Ծավալը, հազ. մ ³		
			Օգտակար հանածոյի	Հողաբուս շերտի	Դելյուվ առաջ	Օգտակար հանածոյի	Հողաբուս. շերտի	Դելյուվ առաջ
1	Բլոկ 1-Բ	53486	13.6	0.24	0.56	727.4	12.8	30.0
2	Բլոկ 2-Բ	49419	11.1	0.22	0.56	548.6	10.9	27.7
Ընդամենը հանքավայրում		102905	12.2	0.23	0.56	1276.0	23.7	57.7

Հանքավայրի հաշվարկված և մարվող պաշարները ընդհանուր 2 բլոկների սահմաններում կազմում են 1276.0 հազ. մ³, կորզվող պաշարները՝ 1081,8 հազ.մ³: Կորուստները, արդյունահանման տվյալ համակարգի կիրառմամբ, բացահանքի կողերի շեպերի բնամասերում կազմում են՝ 194,2 հազ.մ³ կամ 15,2%:

«ԱԿԽ» ՍՊԸ կողմից հայցվող տարածքը կազմում է մոտ 10.29հա:

Հանքավայրում արտադրողականությունը ըստ կորզվող պաշարների՝ 57000մ³ օգտակար հանածո, արդյունահանման տևողությունը՝ 19 տարի:

Ներկայացվող գնահատման հաշվետվությունում բերված են բացահայտված շահագործման համար գործող տեխնոլոգիական գործընթացների նկարագրությունը, դրանց ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա, ինչպես նաև ազդեցության նվազեցման համար անհրաժեշտ միջոցառումների ցանկը:

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հիմնական նպատակն է՝ նախատեսվող գործունեության իրականացման արդյունքում ուղղակի և անուղղակի ազդեցության կանխորոշումը, նկարագրությունը և հիմք է հանդիսանում դրանց կանխարգելման կամ հնարավորին չափի նվազեցման պարտադիր միջոցառումների մշակման համար:

2.ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

Հաստատված հիմնադրույթային փաստաթղթերին նախագծային փաստաթղթով նախատեսվող գործունեության համապատասխանության հիմնավորումները.

ՇՄԱԳ հաշվետվության մեջ բովանդակային կարևոր պահանջ է հանդիսանում հիմնադրույթային փաստաթղթերին (շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցություն ունեցող փաստաթուղթ (ռազմավարություն, հայեցակարգ, բնական ռեսուրսների օգտագործման սխեմա, ծրագիր, պլան, հատակագիծ, քաղաքաշինական ծրագրային փաստաթուղթ) կամ փաստաթղթի փոփոխություն՝ հաստատված Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով կամ պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների այլ իրավական ակտերով) նախագծային փաստաթղթով (նախատեսվող գործունեության իրականացման համար օրենքով և այլ իրավական ակտերով սահմանված փաստաթուղթ կամ փաստաթղթերի փաթեթ և դրանց փոփոխություն...) նախատեսվող գործունեության համապատասխանության հիմնավորումը:

ՀՀ հանքարդյունաբերության ոլորտի հիմնադրույթային փաստաթուղթը՝ «ՀԱՆՔԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԴՐԱՆԻՑ ԲԽՈՂ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԼԱՆԸ (ՄԻՆՉԵՎ 2035 ԹՎԱԿԱՆԸ) ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ», ընդունվել է 2023թ. մայիսի 11-ին ՀՀ Կառավարության կողմից թիվ 730-Լ Որոշմամբ:

Նախատեսվող սույն գործունեության համապատասխանությունը հիմնավորվում է հիմնադրույթային նշված փաստաթղթի կարևոր և առանցքային դրույթներով, որպիսիք են.

-հանքարդյունաբերությունն ունի բարձր տնտեսական բազմապատկիչ (մուլտիպլիկատոր): Վերը նշված ՀՆԱ բազմապատկիչի հիման վրա հաշվարկների իրականացման արդյունքում ստացվում է, որ հանքագործական արդյունաբերության և բացահանքերի շահագործման ոլորտի ընդհանուր ներդրումը ՀՀ ՀՆԱ-ի մեջ 2021 թ.-ի համար կազմում է 11%, որից մոտ 6%-ը բուն ոլորտի ուղղակի ներդրումն է, իսկ մոտ 5%-ը՝ անուղղակին: Տնտեսության այլ ճյուղերի համեմատ հանքարդյունաբերության բազմապատկիչը ամենաբարձրն է ողջ աշխարհում...

- Հայաստանի Հանրապետությունում ընդերքօգտագործման ոլորտի հիմնական ուղենիշն օգտակար հանածոների՝ տնտեսապես արդյունավետ, ոռոգմիս և համալիր շահագործման, ինչպես նաև սերունդների հանդեպ պատասխանատվության (այդ թվում՝ բնապահպանական ռիսկերի կառավարման) նպատակների համակցմամբ գործունե համակարգի ապահովումն է: Այն թույլ կտա իրացնել երկրի բնական պաշարների ներուժը՝ առավելագույն սոցիալ-տնտեսական օգուտների ստացման, դրանց արդյունավետ բաշխման և երկարաժամկետ կայուն զարգացման ակնկալիքով:

Նախագծային փաստաթղթով նախատեսվող սույն գործունեությունը նախագծվել, մշակվել և համապատասխանում է հիմնադրույթային փաստաթղթում ամրագրված հայեցակարգային դրույթներին, ըստ որոնց՝ ժամանակակից հանքարդյունաբերության ամենաբարձր ստանդարտները պահանջում են ընդհանուր հաշվեկշռում բացասական ազդեցության մեղմման ու դրական ազդեցություն թողնելու միջոցառումների ապահովում, ինչը հնարավոր է իրականացնել գործնականում: Ե՛վ բնապահպանական, և՛ սոցիալական ժամանակակից լավագույն չափանիշներին հետևող հանքարդյունաբերական նախագծերը հիմնված են այն սկզբունքի վրա, որ մեղմեն ցանկացած հասցված վնաս և ավելացնեն այլ վայրում կամ այլ միջոցով դրական ազդեցություն:

2.1.Բացահանք

ՀՀ Արագածոտնի մարզի Գեղաձորի ԳԱԿԽ-ի հանքավայրի բացահանքի շահագործման նախագիծը կատարված է «ԱԿԽ» ՍՊԸ-ի տեխնիկական առաջադրանքի հիման վրա:

Հանքավայրի լեռնատեխնիկական պայմանները՝ հատկապես մակաբացման ապարների փոքր ծավալը հնարավորություն են տալիս շահագործումն իրականացնել բաց եղանակով: Բացահանքի մշակման համար ընդունվում է ընդլայնական ընթացքաշերտերով, խորացող, միակողանի մշակման համակարգ:

Բացահանքի սահմաններում օգտակար հանածոյի հաշվեկշռային պաշարները կազմում են 1276հազ.մ³ ըստ B կարգի:

- Տարեկան արտադրողականությունը ըստ մարվող պաշարների - 67158մ³:
- Օգտակար հանածոյի կորզվող պաշարները -1081793մ³,
- Տարեկան արտադրողականությունը ըստ կորզվող պաշարների - 57000մ³:

- Մակաբացման ապարների ծավալը – 81400մ³, այդ թվում՝
 - հողաբուսական շերտ – 23700մ³
 - դելյուվիալ առաջացումներ –57700մ³
- մակաբացման գործակիցը – 0,075մ³/մ³, այդ թվում ըստ՝
 - հողաբուսական շերտի – 0,022մ³/մ³,
 - դելյուվիալ առաջացումների – 0,053մ³/մ³,
- Հայցվող տարածքը վերջնական դիրքում ունի հետևյալ պարամետրերը՝
 - ամենամեծ երկարությունը – 1030մ;
 - ամենամեծ լայնությունը – 210մ;
 - օգտակար հաստաշերտի միջին հզորությունը – 12.4մ;
 - մակաբացման ապարների միջին հզորությունը – 0.79մ, այդ թվում՝
 - հողաբուսական շերտ – 0.23մ
 - դելյուվիալ առաջացումներ – 0,56մ,
 - հայցվող պաշարների մակերեսը – 10.29հա
 - հանքաստիճանի շեղի թեքությունը – 40-45°:

Բացահանքի վերջնական եզրագծերի սահմաններում ներառված օգտակար հանածոյի և մակաբացման ապարների ծավալները ըստ արդյունահանվող հորիզոնների բերված են աղյուսակում.

N	Հորիզոնի նիշը	Լեռնային զանգվածի քանակը, մ³	Մակաբացման ապարներ,մ³			Գլաքարա- ավազակոպճային խառնուրդ, մ³
			Ընդամենը	Հողաբուսական շերտ	Դելյուվիալ առաջացումներ	
1.	2360	6370	1395	406	989	4975
2.	2355	10219	1763	513	1250	8456
3.	2350	14280	1855	539	1316	12425
4.	2345	15562	1595	464	1131	13967
5.	2340	15060	1369	398	971	13691
6.	2335	14336	1856	540	1316	12480
7.	2330	16383	2070	602	1468	14313
8.	2325	24338	4155	1209	2946	20183
9.	2320	42368	5130	1493	3637	37238
10.	2315	53433	2490	725	1765	50943
11.	2310	55000	2706	787	1919	52294
12.	2305	56480	2605	758	1847	53875
13.	2300	59117	3121	908	2213	55996
14.	2292,5	102682	6020	1752	4268	96662
15.	2285	111943	6553	1907	4646	105390

16.	2280	58191	4231	1231	3000	53960
17.	2275	57673	4606	1340	3266	53067
48.	2270	63625	4924	1433	3491	58701
19.	2265	69190	3598	1047	2551	65592
20.	2260	68649	3669	1068	2601	64980
21.	2255	68400	3858	1123	2735	64542
22.	2250	63997	3910	1137	2773	60087
23.	2245	53841	3824	1112	2712	50017
24.	2240	40978	3397	988	2409	37581
25.	2235	21078	700	220	480	20378
Ընդամենը		1163193	81400	23700	57700	1081793

Նախագծային կորուստները

Օգտակար հաստաշերտի արդյունահանման ժամանակ նախագծային կորուստները որոշված են ըստ 2 խմբերի.

1. Ընդհանուր բացահանքային կորուստներ, որոնք մնում են բացահանքի կողերի շեպերի բնամասերում: Այդ կորուստները հաշվարկված են՝ 194207մ³ կամ 15,2%:
2. Շահագործողական կորուստներ, որոնք պայմանավորված են օգտակար հանածոյի արդյունահանման պրոցեսների հետ /արդյունահանում, բարձում, տեղափոխում/, որոնք չնչին են:

Բացահանքի արտադրողականությունը և աշխատանքի ռեժիմը

Համաձայն առաջադրանքի բացահանքի տարեկան արտադրողականությունն ըստ արդյունահանվող գլաքարաավազակոպճային զանգվածի կազմում է 57000մ³, ըստ մակաբացման ապարների 4275մ³ /այդ թվում հողաբուսական շերտ 1254մ³, դելյուվիալ առաջացումներ 3021մ³/:

Աշխատանքային օրերի քանակը տարում ընդունվում է 260օր, 1 հերթափոխով, հերթափոխի տևողությունը – 8.0 ժամ:

Հերթափոխում արտադրողականությունը ըստ լեռնային զանգվածի կազմում է 235,67մ³, այդ թվում՝ ըստ օգտակար հանածոյի– 219,23մ³, ըստ մակաբացման ապարների – 16,44մ³:

Բացահանքի ծառայման ժամկետը

Բացահանքի ծառայման ժամկետը հաշվարկվել և որոշվել է 19 տարի:

Բացահանքի բացումը

Բացահանքի բացումը կատարվում է բացահանքի հյուսիս արևմտյան մասից անցնող առկա բնահողային ճանապարհից դեպի բացահանքի 2360մ նիշ ունեցող հորիզոն 1647մ երկարությամբ և 7մ լայնությամբ մոտեցող բնահողային ճանապարհի անցումով: Որից հետո անցկացվում է ընդլայնական կտրող խրամ:

Կտրող խրամի անցումը կատարվում է 1.35մ³ շերտի տարողությամբ CAT M 322D մակնիշի էքսկավատորով:

Բացահանքի բոլոր հորիզոնների բացումն իրականացվում է նշված մոտեցող բնահողային ճանապարհից:

Լեռնակապիտալ աշխատանքները

Լեռնային աշխատանքների կազմակերպման և գլաքարաավազակոպճային խառնուրդի արդյունահանումն իրագործելու համար անհրաժեշտ է կատարել հետևյալ աշխատանքներ՝

1. Դեպի բացահանքի 2360մ նիշ ունեցող հորիզոն մոտեցող բնահողային ճանապարհի կառուցում 1647մ երկարությամբ, 7մ լայնությամբ - $V = 11529\text{մ}^3$: Առավելագույն թեքությունը 100%:

2. Դեպի բացահանքի արևմտյան մասում ձևավորվող արտաքին լցակույտ /նախկին շահագործված տարածք/ բնահողային ճանապարհի կառուցում 295մ երկարությամբ, 7մ լայնությամբ - $V = 2060\text{մ}^3$: Առավելագույն թեքությունը 100%:

3. Արտադրական հրապարակի կառուցում 300մ^2 - $V = 120\text{մ}^3$:

3. 2360մ նիշ ունեցող հորիզոնում ապարների արդյունահանում – 5020մ^3 , այդ թվում՝ - հողաբուսական շերտ – 406մ^3 ,

- դելյուվիալ առաջացումների – 989մ^3 ,

- օգտակար հանածո /ուղեկցող հանույթ/ - 3625մ^3 :

Լեռնակապիտալ աշխատանքները տևողությունը 0.09տարի:

Մակաբացման աշխատանքներ

Բացահանքում մակաբացման ապարների միջին հզորությունը կազմում է 0,79մ: Ներկայացված են հողաբուսական շերտով /0,23մ/ և դելյուվիալ

առաջացումներով /0,56մ/: Վերջիններիս ծավալները համապատասխանաբար կազմում է 23700 և 57700մ³:

Հողաբուսական շերտը և դեյուվիալ առաջացումները առանձին-առանձին հրվում է բուլդոզերով և կուտակվում: Որից հետո միաշերտի էքսկավատորի միջոցով բարձվում ավտոինքնաթափը և տեղափոխվում ներքին կամ արտաքին ժամանակավոր լցակույտ:

Մշակման համակարգը

Բացահանքի մշակման համար ընդունվում է ընդլայնական ընթացքաշերտերով, խորացող, միակողանի մշակման համակարգ, որի պարամետրերն են.

- աշխատանքային հանքաստիճանի բարձրությունը - 5-7,5մ,
- մարված հանքաստիճանի թեքության անկյունը - 45⁰,
- մարված հանքակողի թեքության անկյունը - 39-40⁰,
- անվտանգության առափնեի լայնությունը – 1,65-2,5մ:
- աշխատանքային հրապարակի նվազագույն լայնությունը – 10-15մ:

Ապարների բարձումը

Բացահանքում հանույթաբարձման աշխատանքները կատարվելու է առանց հորատապայթեցման աշխատանքների կիրառման էքսկավատոր-ավտոինքնաթափ լեռնատրանսպորտային համալիրի միջոցով:

Հանույթային և բարձման աշխատանքների իրականացման համար նախատեսված է 1.35մ³ շերտի տարողությամբ CAT M322D մակնիշի էքսկավատոր:

Օգտակար հանածոյի տեղափոխումը և մշակումը

Հումքի տեղափոխումը դեպի արտադրական հրապարակ կկատարվի SHACMAN SX33 155V366 մակնիշի մեկ ավտոինքնաթափով:

Հումքի մշակման տեխնոլոգիան բավականին պարզ է՝ համեմատած այլ շինանյութերի արտադրության հետ:

Օգտակար հանածոյի վերամշակումը (լվացում, մաղում, ջարդում, տեսակավորում) կատարվում է արտադրական հրապարակի տարածքում

տեղադրվող հանգույցում: Այն բաղկացած է հումքի ընդունման բունկերից, մաղից, այտավոր ջարդիչ CMD-109-ից, դասակարգիչից, ժապավենային փոխադրիչներից, իներտ նյութի կուտակման հրապարակից:

I-ին քայլ՝ հումքը տեղափոխվում է հատուկ այդ նպատակով նախատեսված բունկեր, որը կարգավորում է մաղի մատակարարման աշխատանքը: II-րդ քայլ՝ ավազը մաղելուց հետո մաղից վրա մնացած գլաքարա-կոպճային զանգվածի տեղափոխումն է այտավոր ջարդիչ՝ խիճ ստանալու համար: Մշակման III-րդ փուլը ներառում է վերջնարտադրանքի՝ խճի ու ավազի կողային կոնվեյերով բեռնաթափում պահեստավորման ժամանակավոր հարթակի վրա, կուտակում՝ մինչև իրացումը:

Ավազային ֆրակցիան ենթարկվում է լվացման, որը կազմում է ընդհանուր զանգվածի 48.57%-ը ($219,23 \times 48,57\% = 106,48 \text{մ}^3$):

Ընդամենը՝ հերթափոխում նախատեսվում է ջարդել $219,23 \times 51,43\% = 112,75 \text{մ}^3$ գլաքարա-կոպճային զանգված, որը կատարվելու է CMD-109 այտավոր ջարդիչով, որի արտադրողականությունը կազմում է նվազագույնը $23 \text{մ}^3/\text{ժամ}$ կամ $184 \text{մ}^3/\text{հերթ}$: Դրա տեղադրման համար լրացուցիչ շինարարական բնույթի աշխատանքներ չեն նախատեսվում:

Օգտակար հանածոն հանքավայրի պահեստից բարձրվելու է ապարաբարձիչով և տեղափոխվելու է սպառողի տրանսպորտային միջոցներով:

Մակաբացման ապարների տեղափոխումը և լցակույտային աշխատանքները

Մակաբացման ապարների տեղափոխումը նույնպես կկատարվի SHACMAN SX33 155V366 մակնիշի ավտոինքնաթափով:

Բացահանքում մակաբացման ապարները ներկայացված են հողաբուսական շերտով և դեյուվիալ առաջացումներով ընդհանուրը 81400մ^3 ծավալով, այդ թվում՝ հողաբուսական շերտ – 23700մ^3 , դեյուվիալ առաջացումներ – 57700մ^3 :

2360-2335մ նիշ ունեցող հորիզոնների շահագործմանը զուգընթաց, մակաբացման ապարները 9833մ^3 / այդ թվում՝ հողաբուսական շերտ – 2860մ^3 , դեյուվիալ առաջացումներ – 6973մ^3 / ծավալով տեղադրվում են բացահանքի հյուսիս-արևմտյան հատվածում գտնվող նախկինում արդյունահանված տարածքում:

Բացահանքի հյուսիս-արևմտյան հատվածում գտնվող նախկինում արդյունահանված տարածքում ձևավորվող լցակույտի մակերեսը կազմում է հատակում 3608մ², վերին հարթակում 3382մ², միջին բարձրությունը 2,75մ, շեյի թեքման անկյունը 33-35°:

2330մ նիշ ունեցող հորիզոնի շահագործումից հետո մակաբացման ապարները տեղադրվում են արդյունահանված տարածքում ձևավորելով ներքին լցակույտ:

Ներքին լցակույտի մակերեսը կազմում է 57730մ², միջին բարձրությունը շուրջ 1.24մ: Ապարների ծավալը 71567մ³, այդ թվում հողաբուսական շերտ – 20840մ³, դելյուվիալ առաջացումներ –50727մ³:

Բացահանքի մշակման ժամանակացույցային պլանը

Գլաքարաավազակոպճային խառնուրդի արդյունահանումը կատարվում է բացահանքի մշակման ժամանակացույցային պլանին համապատասխան, որի համաձայն նախատեսվում է օգտակար հաստաշերտի մշակումը կատարել ընդլայնական ընթացքաշերտերով, համատարած, միակողմանի մշակման համակարգով:

Տարեկան արդյունահանվող ավազակոպճազլաքարային խառնուրդի ծավալը կազմում է՝ 57000մ³:

Բացահանքի աշխատողների հաստիքացուցակը

N	Պաշտոնների և մասնագիտությունների անվանումը	Խումբը	Մարդկանց քանակը
1	Բացահանքի տնօրեն	Խտա	1
2	Ջարդող-տեսակավորող-լվացող սարքավորման օպերատոր	Բանվ.	3
3	Էքսկավատորի մեքենավար	Բանվ.	1
4	Ապարաբարձիչի մեքենավար	Բանվ.	1
5	Ավտոինքնաթափի վարորդ	Բանվ.	1
6	Պահակ	ԿՍԱ	2
	Ընդամենը		9
	Այդ թվում՝	Խտա	1
		Բանվ.	6
		ԿՍԱ	2

Բացահանքի ջրամատակարարումը և ջրահեռացումը

Բացահանքի ջրամատակարարումը կատարվում է արտադրական հրապարակը խմելու ջրով ապահովելու, հումքի լվացման, մոտեցող ավտոճանապարհը ջրելու և բացահանքը տեխնիկական ջրով մատակարարելու համար:

Խմելու և կենցաղային նպատակների ջրոգտագործում

Խմելու ջուր բերվում է կցովի ջրի ցիստեռնով:

Աշխատանքների խմելու և կենցաղային նպատակներով ջրածախսը հաշվարկվում է հետևյալ արտահայտությամբ՝

$$W = (n \times N + n_1 \times N_1) \times T$$

որտեղ՝ n - ԻՏ և ԿՄ աշխատողների թիվն է -3,

N - ԻՏՍ և ԿՄԱ ջրածախսի նորման՝ - 0.016մ³,

n_1 - բանվորների թիվն է՝ 6,

N_1 - ջրածախսի նորման՝ - 0.025մ³/մարդ օր

T - աշխատանքային օրերի թիվն է - 260օր:

Այսպիսով՝ $W = (3 \times 0.016 + 6 \times 0.025) \times 260 = 51.48$ մ³/տարի, միջին օրեկան 0.198մ³:

Կենցաղային կեղտաջրերը՝ $0.198 \times 0.85 = 0.17$ մ³ օրեկան լցվում են բետոնային լցարան, որտեղից պարբերաբար տեղափոխվում են մոտակա մաքրման կայան:

Խմելու ջրով բանվորները ապահովվում են անհատական տափաշներից:

Տեխնիկական կարիքներով ջրոգտագործում

Համաձայն նորմատիվների ջրի ծախսը 1մ² տարածքում փոշին նստեցնելու համար կազմում է 0.5լիտր/մ²:

Փոշենստեցման մակերեսները կազմում են բացահանքում ավտոճանապարհների վրա միջինը՝ 1200մ²: Հանքախորշի ջրցան չի նախատեսվում, քանի որ ջրերի կապիլյար բարձրացման հետևանքով ավազները նույնիսկ տարվա ամենաչոր ժամանակ (օգոստոսին) գտնվում են խոնավ վիճակում:

Ընդունելով ջրի տեսակարար ծախսը 0.5լ/մ², կստանանք.

$$1200 \times 0.5 = 600 \text{լիտր:}$$

Ջրցան իրականացվելու է տարվա չոր և տաք եղանակին՝ մոտ 5 ամիս՝ 150 օր:

Անձրևային օրերը տաք եղանակին՝ 50, այսպիսով տարեկան ջրցանի օրերը կկազմեն՝ $150 - 50 = 100$ օր:

Տարեկան ջրապահանջը՝ $100 \text{ օր/տարի} \times 600 \text{ ր/օր} = 60.0 \text{ մ}^3/\text{տարի}$:

Ջրցանի իրականացումը, ընդերքօգտագործման թույլտվություն ստանալուց հետո, կկատարվի սեփական միջոցներով՝ օրվա ընթացքում շարժական ցիստերնով կահավորելով SHACMAN SX33 155V366 մակնիշի ավտոինքնաթափը:

Ճանապարհների ջրցանից բացի, փոշենստեցման միջոցառումների ապահովման նպատակով՝ նախատեսվում է նաև արտադրական հրապարակի տարածքում տեղադրել փոշեճնշիչ կամ մշուշացնող սարքավորում: Փոշեճնշիչ սարքավորման կարգաբերումով պետք է ապահովել բեռնաթափման հրապարակի փոշենստեցումը՝ խուսափելով արտադրական հանգույցների ջրցողումից:

Դիտարկված հիմնական փոշեճնշիչ սարքավորումներն ունեն 20-25մ ջրցողման հնարավորություն, հորիզոնական մինչև 360° և ուղղահայաց մինչև 60° անկյան տակ պտտվելու հնարավորություն, ջրի ծախսը միջինում 15լ/ր կամ $0,9 \text{ մ}^3/\text{ժամ}$: Հաշվի առնելով կլիմայական պայմանները, բեռնաթափման հրապարակի գրունտը, տեղափոխվող հումքի բնական խոնավություն ունենալու հանգամանքը՝ նշված սարքավորումը պետք է աշխատի 100օր՝ օրեկան առավելագույնը 3 ժամ: Ջրածախսը կկազմի. $100 \text{ օր} \times 3 \text{ ժ} \times 0,9 \text{ մ}^3 = 270 \text{ մ}^3/\text{տարի}$:

Ելնելով օգտակար հանածոյի նստվածքաշերտի ջրառատության պայմանից հանքավայրի շահագործման ժամանակ բացահանքին տեխնիկական ջրի մատակարարման /հանքախորշը և նրան հարող ներհանքային ճանապարհների փոշենստեցման համար/ անհրաժեշտություն չկա: Տեխնիկական ջուրը կպահանջվի բացահանքի սահմաններից դուրս ավտոճանապարհները ջրցանելու և փոշեճնշիչ սարքավորմանը սնուցելու համար: Ջրցանի նպատակով ջուրը կվերցվի Ընկերության արտադրական հրապարակից՝ ստորև նկարագրվող՝ հումքի լվացման սարքավորմանը ջրամատակարարում ապահովելու համար նախատեսված էլեկտրական ջրմուղ պոմպի հանգույցներից:

Հանքավայրի հումքի լվացման համար կկիրառվի ջրջանառու ջրամատակարարման համակարգ: Ջրառը նախատեսվում է իրականացնել մոտակա Գեղաձոր գետակից՝ համապատասխան ջրօգտագործման թույլտվություն

ստանալուց հետո (օգտակար հանածոյի արդյունահանման թույլտվություն ստանալուց հետո, այդ հիմքով, Ընկերությունը կդիմի ՇՄ նախարարությանը՝ ջրօգտագործման թույլտվություն ստանալու համար): Ինչպես նշվել է՝ նախատեսվում է արտադրական հրապարակում ստեղծել ջրավազան-պարզարան՝ 10մ տրամագծով՝ մոտ 81մ² մակերեսով, որի մոտ կտեղադրվի էլեկտրական ջրմուղ պոմպ՝ լվացման սարքավորմանը ջրամատակարարում ապահովելու համար: Գեղաձոր գետակից ջրառը նախատեսվում է կազմակերպել ինքնահոս կերպով՝ 60-70գծ.մ. երկարությամբ, 50մմ տրամագծով խողովակաշարով: 1մ³ օգտակար հանածոյի լվացման համար անհրաժեշտ կլինի մոտ 0.2մ³ շրջանառու ջուր՝ հաշվի առնելով նաև գոլորշիացումը: Տարեկան արդյունահանվող 57.0 հազ. մ³ հումքից լվացման կենթարկվեն միայն ավազները, որը կազմում է հումքի 48.57% կամ 27,7հազ. մ³: Ավազների լվացման համար տարեկան ջրապահանջը կկազմի՝

$$27,7 \text{ հազ. մ}^3 \times 0.2 \text{ մ}^3 = 5537 \text{ մ}^3/\text{տարի:}$$

Սա պահանջվող առավելագույն քանակն է, ջրապահանջի կոնկրետ քանակը կճշտվի արդյունահանման ընթացքում:

Բացահանքի տարածքը թափվող մթնոլորտային տեղումները օգտակար հաստվածքի ծակոտկեն հատկության շնորհիվ ներծծվում են խորքերը և դրա ջրահեռացման համակարգերի ստեղծում չի նախատեսվում:

Հումքի լվացման համար անհրաժեշտ ջուրը պետք է օգտագործվի շրջանառու համակարգով, կոշտ, պղտորություն առաջացնող մասնիկների նստեցմամբ, որոնք հիմնականում կավային կազմ ունեն (ավազների 0.3%): Ջրցանը համարվում է անվերադարձ ջրօգտագործում: Հումքի լվացման ժամանակ տեխնիկական ջրի կորուստները ներառված են նախատեսված 0.2մ³/մ³ ծախսում:

Անվտանգության տեխնիկական

Աշխատանքային նախագծով բոլոր տեսակի լեռնային աշխատանքների կատարումը նախատեսվում է անվտանգության միասնական կանոնների (ԱՄԿ) պահանջներին լրիվ համապատասխան:

Այդ պահանջներից անհրաժեշտ է նշել.

- Բոլոր աշխատողները, որոնք ընդունվում են հանքում աշխատանքի կամ տեղափոխվում են մեկ մասնագիտությունից մեկ այլ մասնագիտությամբ աշխատելու, պետք է անցնեն անվտանգության տեխնիկայի նախնական ուսուցում: Նոր աշխատանքի ընդունվածների համար սահմանվում է. եթե նախկինում հանքում չեն աշխատել՝ 3օր, աշխատած լինելու դեպքում՝ 1 օր:

- Հանույթային աշխատանքներում աշխատող բանվորները պետք է սովորեն աշխատանքի կազմակերպմամբ նախատեսված բոլոր աշխատանքների կատարումը, քանի որ հանքում ընդունված է արտադրական պրոցեսների համատեղման սկզբունքը:

- Բոլոր բանվորները, ոչ ուշ քան տարին 2 անգամ անպայման պետք է անցնեն անվտանգության տեխնիկայի գծով կրկնակի հրահանգավորում: Առաջնային և կրկնվող հրահանգավորման արդյունքները գրանցվում են հատուկ քարտում:

- Յուրաքանչյուր բանվոր, մինչև աշխատանքները սկսելը, պետք է համոզվի, որ իր աշխատատեղի անվտանգությունը ապահովված է:

Բոլոր աշխատակիցները կապահովվեն համազգեստով և անհատական պաշտպանության միջոցներով:

Աշխատանքի անվտանգության պահպանման համակարգը կնախատեսի հրահանգավորում, ուսուցում և գիտելիքների ստուգում:

Ֆիզիկական ազդեցությունները /օրինակ՝ աղմուկը/ կանխելու նպատակով տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցները կունենան համապատասխան խլացուցիչներ: Լեռնատրանսպորտային սարքավորումները պետք է թույլ տան աշխատել միայն այն դեպքում, եթե նրանք սարքին են:

Աշխատակազմը կունենա խմելու որակյալ ջրի, զուգարանների և լոգարանների հասանելիություն, սնունդ ընդունելու և հանգստանալու համար անհրաժեշտ պայմաններ:

Աշխատակիցների համար տեղադրվելու են ստանդարտ տիպային-տնակներ, որոնք կահավորված կլինեն ճաշարանով, հանգստի սենյակներով, լոգարան և զուգարանով: Կացարանները ապահովված կլինեն օդօրակիչներով: Տարվա ցուրտ ամիսներին սենյակների նվազագույն ջերմաստիճանը պետք է լինի +20°C:

Աշխատատեղերում՝ հասանելի վայրում, կլինեն առաջին օգնության բժշկական արկղիկներ և հակահրդեհային միջոցներ (կրակմարիչներ, ավազ, բահ և այլն):

Ընկերությունը աշխատակիցների նկատմամբ խտրական գործելակերպ և իրավունքների սահմանափակում չի կիրառելու:

Աշխատողների աշխատանքային պայմանների վիճակի վերահսկման նպատակով ներդրվելու է բողոքարկման մեխանիզմ:

Հանքավայրի շահագործման ընթացքում և դրա ավարտից հետո նախատեսվում է անվտանգային միջոցառումների համալիր:

- արդյունահանվող տարածքների ցանկապատում ,
- մշտական պահակակետի տեղադրում՝ 1 վագոն տնակ:

Հիմք ընդունելով նախորդ և ներկա փուլերում հանրային քննարկումների արդյունքները՝ Ընկերությունն անհրաժեշտ է համարում արդյունահանման աշխատանքների նպատակահարմարության և անվտանգության առումով ռիսկայնության գնահատումը նաև աշխատանքների անվտանգության արտաքին ազդեցության բաղադրիչը հաշվի առնելով, քանի որ հարևանությամբ գտնվում է հատուկ նշանակության զորամաս:

Հարկ է նշել, որ նախագծվող բացահանքից մինչև հատուկ նշանակության զորամասի տարածք (անվտանգության սահմանագիծը) հեռավորությունը կազմում է շուրջ 750-800մ:

Հատուկ նշանակության զորամասին կից արտադրական գործունեության իրականացման ռիսկայնության գնահատման համար ընկերությունը հաշվի է առնում.

- հատուկ նշանակության զորամասի անվտանգության գոտու առկայությունը,
- կրակային թիրախների ոչ միայն հեռավորությունը հայցվող տարածքից, այլ նաև այն, որ Գեղաձոր բնակավայրը, ինչպես նաև հայցվող տարածքը չեն գտնվում և չեն կարող գտնվել զորավարժարանի թիրախային կրակի ուղղության վրա (կրակը վարվում է ըստ երևույթին դեպի հարավ՝ դեպի անմարդաբնակ տարածք, իսկ հայցվող տարածք և Գեղաձոր բնակավայրը՝ զորամասից դեպի արևմուտք են),
- հանքավայրի արդյունահանման բացահանքի ճակատը հանքավայրի արևմտյան կողմից բացելու նախագծումը, որը հնարավորություն կտա ոչ միայն մեծացնել բուն արդյունահանման աշխատանքների վայրի և զորամասի միջև հեռավորությունը, այլ նաև բացահանքի արևելյան կողը (զորամասի ուղղությամբ) բացահանքում աշխատող

անձնակազմի և տեխնիկական միջոցների համար լրացուցիչ բնական պատնեշ կատեղծի,

-ընկերության պատրաստականությունը՝ համագործակցելու հատուկ նշանակության գործառնախի ղեկավարության հետ և հանձնառությունը՝ կրակային պատրաստության օրերին ամբողջությամբ դադարեցնելու արդյունահանման դաշտային աշխատանքները:

Այս ամբողջ վերագրյալը հաշվի առնելով՝ Ընկերությունը դիմել է վերոնշյալ գործառնախի հրամանատարությանը և ստացել է վավերացված հավաստում, որ գործառնախի հրամանատարությունը ևս նախատեսվող գործունեության անվտանգային ռիսկերը բավականին ցածր է գնահատում և գործունեության առնչությամբ առարկություններ չունի (Հավելված 2):

ՀՀ Արագածոտնի մարզ Գեղաձորի ԳԱԿԽ-ի հանքավայրի արդյունահանման աշխատանքների նախագիծը և դրա շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտը ներկայացվել է ազդակիր համայնքների բնակիչներին, ներկայացվել են օգտակար հանածոների արդյունահանման աշխատանքների նախագծի նպատակը:

Ընկերության ներկայացուցիչների կողմից հնարավորինս մանրամասնորեն տրվել է նախատեսվող գործունեության բնութագիրը՝ արտադրական հզորությունները, օգտագործվող բնական ռեսուրսները ու նյութերը, տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումները, քննարկվել է նախատեսվող աշխատանքներում բնակիչների ներգրավման հարցը: Ընկերությունը նշել է, որ ֆինանսական մասնակցություն կունենա ազդակիր համայնքի խնդիրների լուծմանը՝ իր գործունեության ողջ ընթացքում, ինչն անշուշտ դրականորեն կանդրադառնա համայնքի զարգացման վրա:

Բացի այդ՝ Ընկերությունը առանձնակի կարևորել է հանքավայրը Ալագյազ-Արթիկ մայրուղուն կապող՝ Գեղաձոր բնակավայրը արևելքից շրջանցող գործող խճապատ ճանապարհը բարվոք վիճակում պահելու, տեղեկատվական նշաններ տեղադրելու և արտադրանքը տեղափոխող բեռնատարների շարժը այնտեղով կազմակերպելու իր հանձնառությունը:

Ազդակիր համայնքի բնակիչները ընդհանուր առմամբ դրական են վերաբերվել նախատեսվող գործունեությանը և համայնքը տվել է իր նախնական համաձայնությունը:

Ազդեցության գնահատման սույն հաշվետվությանը կից ներկայացվում է հանրային քննարկումների արձանագրությունը, տեսաձայնագրությունը և լուսանկարներ:

Ինժեներատեխնիկական միջոցառումները

- Քաղաքացիական պաշտպանության գծով ինժեներատեխնիկական միջոցառումներն ուղղված են բացահանքի աշխատողներին պաշտպանելու զամմա ճառագայթների ազդեցությունից, պատերազմի ժամանակ տեղանքի ռադիոակտիվ վարակման ժամանակ:

- Մարդկանց փոքր քանակի պատճառով նախատեսվում է օգտվել մոտակա բնակավայրերի բնակիչների համար նախատեսված հակառադիացիոն թաքստոցներից:

Բացահանքի շահագործման համար անհրաժեշտ տեխնիկական միջոցների և նյութերի մասին տվյալներ

Բացահանքի հիմնական և օժանդակ տեխնոլոգիական սարքավորումների ցանկը

N	Սարքավորումների անվանումը	Սարքավորումների մակնիշը	Քանակը, հատ
1.	Էքսկավատոր	CAT M322D	1
2.	Բուլդոզեր	CAT D6	1
3.	Ավտոինքնաթափ	SHACMAN SX33 155V366	1
4.	Ապարաբարձիչ	Loader LIUGONG 855	1
5.	Լվացող-մաղող-ջարդող-տեսակավորող սարքավորում	CMД 109	1

Հիմնական նյութերի տարեկան ծախսը

N	Նյութերի անվանումը	Չափման միավորը	Քանակը
1.	Դիզելային վառելիք	տ	41,8
2.	Դիզելային յուղ	տ	1,3
3.	Ավտոլ	տ	0.15
4.	Սոլիդոլ	տ	0.13

5.	Նիգրոլ	տ	0.16
6.	Ինդուստրիալ և մեքենայական յուղեր	տ	0.2
7.	Ավտոդողեր 320-508 P	կոմպ.	1.0
8.	Խմելու ջրի ծախսը	տ	51,5
9.	Տեխնիկական ջրի ծախսը	տ	5867

Ծանոթություն՝ Նյութերի ծախսը բերված է պայմանական, հաշվարկված է առավելագույնը

2.2.Նախագծի այլընտրանքը

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հիմնական հաշվետվությունը չի կարող համարվել ամբողջական և լիարժեք, առանց էկոլոգիական և սոցիալական հետևանքների համեմատական վերլուծության՝ իբրև այլընտրանք հանքագործությունից հրաժարման տարբերակի դեպքում (այսինքն՝ ապագա, որում ենթադրվող նախագիծը չի իրականացվելու): Ընդհանրապես եթե հանքավայրի շահագործումը չի իրականացվում, ապա տարածքը չի ենթարկվում նախատեսված գործունեության հետևանք հանդիսացող արտանետումների, արտահոսքերի և այլ գործոնների ազդեցությանը, և առկա բնապահպանական պայմանները չեն փոխվում: Այս առումով հարկ է նշել, որ դեռևս խորհրդային տարիներից այստեղ բացահանքն արդեն իսկ առկա է, ինչպես նաև առկա են արտադրական հրապարակին անհրաժեշտ բետոնե պատնեշ և մատույցային ճանապարհներ, ուստի նախագծի զերոյական տարբերակ չի կարող քննարկվել:

Տեղական համայնքների բնակչությունն ունի ցածր եկամուտ և աշխատանքի տեղավորման սակավաթիվ հնարավորություններ:

Հանքը և արտադրական հանգույցները կապահովեն աշխատանքի տեղավորման ուղղակի հնարավորություններ և անուղղակի օգուտներ, ինչպիսիք են ավելացված ենթակառուցվածքները, ծառայությունները և այլ գործնական հնարավորություններ, ինչը բնորոշ է նոր հանքարդյունաբերական ծրագրեր հյուրընկալող տարածքների համար:

Տեղամասի երկրաբանական կառուցվածքն ու օգտակար հաստվածքի ձևաբանությունը թույլ են տալիս հանքավայրի շահագործումն իրականացնել միայն բաց եղանակով:

Այս տեսանկյունից հանքավայրի շահագործման այլընտրանքներ չկան:

Որպես այլընտրանք դիտարկենք արդյունահանվող հումքի քանակը: Մի դեպքում կարելի է դիտարկել հումքի ավելի շատ արդյունահանում մյուս դեպքում՝ նախատեսվածից ավելի պակաս:

Եթե հանքավայրից արդյունահանվելիք հումքի քանակը մեծացվի ապա կրճատվելու է հանքավայրի ծառայման ժամկետը, նույնքանով մեծանալու են շրջակա միջավայրի վրա ճնշումները:

Ուսումնասիրվել է ՀՀ-ում ավազների, խճի և կոպիճի սպառման մոտավոր չափը: Նախատեսվածից ավելի արդյունահանելու դեպքում սպառման խնդիր կարող է առաջանալ՝ հաշվի առնելով նաև հանքավայրի տեղադրման շրջանի շինարարության և շինարարական հումքի պահանջարկի մակարդակը:

Մյուս տարբերակը՝ արդյունահանվող հումքի ծավալի փոքրացումն է: Այս դեպքում, հանքավայրի ծառայման ժամկետը մեծանալու է, սակայն՝ գործունեությունը տնտեսապես չի կարող շահավետ լինել, քանի որ հումքի վաճառքի գինը շատ ցածր է:

Այսպիսով՝ այն տարբերակը, որը ընտրվել է, ամենաարդյունավետն է:

Նախագիծը, բնապահպանական պահանջների խստիվ պահպանման պարագայում, չունենալով մասշտաբային ազդեցություն շրջակա միջավայրի վրա՝ նկատելի դրական ազդեցություն կունենա ազդակիր համայնքի սոցիալական կյանքում:

Հանքավայրի շահագործումը ապահովելու է տնտեսության զարգացում և աշխատատեղերի ստեղծում:

Հանքավայրի շահագործումը կթուլացնի ազդակիր համայնքի սոցիալական լարվածությունը՝ աշխատողների հիմնական մասը ընդգրկվելու է մոտակա բնակավայրերից, ինչը նշանակում է, որ մարդիկ հնարավորություն կունենան աշխատանքի դիմաց ստանալ ՀՀ-ում սահմանված միջին աշխատավարձից բարձր աշխատավարձ:

Ֆինանսական աջակցություններ կցուցաբերվեն ազդակիր համայնքի դպրոցներին, մանկապարտեզներին և իրականացվելիք ծրագրերին: Այս տեսանկյունից նախագծի զերոյական տարբերակ չի քննարկվում:

Նախագիծը չունի այլընտրանք, քանի որ հանքավայրի շահագործումը նախատեսված մեղմացուցիչ միջոցառումների կիրառման դեպքում էական բացասական ազդեցություն չբռնակա միջավայրի վրա չի ունենա, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ հանքավայրը բնակելի տարածքներից գտնվում է զգալի հեռավորության վրա, այն նկատելի դրական ազդեցություն կունենա ազդակիր համայնքի սոցիալական կյանքում:

2.3. Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման օրենսդրական դաշտը և նախագծման նորմատիվաիրավական հենքը

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվությունը մշակվել է առաջնորդվելով ՀՀ օրենքների, ՀՀ կառավարության որոշումների, նախարարների հրամանների, գործող մեթոդակարգերի, ինչպես նաև միջազգային համաձայնագրերի բնապահպանական ոլորտին առնչվող դրույթներով:

Արդյունահանման աշխատանքները նախագծելիս և իրականացնելիս ընկերությունն առաջնորդվելու է մասնավորապես ՀՀ հետևյալ օրենսդրական իրավական ակտերով.

- ՀՀ Ընդերքի մասին օրենսգիրք (ՀՕ-280, 28.11.2011թ.), որով սահմանվում են ՀՀ տարածքում ընդերքօգտագործման սկզբունքներն ու կարգը, կարգավորվում են ընդերքն օգտագործելիս բնությունը և շրջակա միջավայրը վնասակար ազդեցություններից պաշտպանության, աշխատանքների կատարման անվտանգության ապահովման, ինչպես նաև ընդերքօգտագործման ընթացքում պետության և անձանց իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության հետ կապված հարաբերությունները:

- ՀՀ Հողային օրենսգիրք (ՀՕ-185, 02.05.2001թ.), որը սահմանում է հողային հարաբերությունների պետական կարգավորման կատարելագործման, հողի տնտեսավարման տարբեր կազմակերպական-իրավական ձևերի զարգացման, հողերի բերրիության, հողօգտագործման արդյունավետության բարձրացման, մարդկանց կյանքի ու առողջության համար բարենպաստ շրջակա միջավայրի պահպանման և բարելավման, հողի նկատմամբ իրավունքների պաշտպանության իրավական հիմքերը:

- ՀՀ Ջրային օրենսգիրք (ՀՕ-373, 04.06.2002թ.), որով կարգավորվում են ջրային ռեսուրսների և ջրային համակարգերի, այդ թվում՝ ջրամատակարարման, ջրահեռացման համակարգերի տնօրինման, տիրապետման, օգտագործման և պահպանման ոլորտում ծագող հարաբերությունները:

- ՀՀ Անտառային օրենսգիրք (ՀՕ-211, 24.10.2005թ.), որը կարգավորում է ՀՀ անտառների և անտառային հողերի կայուն կառավարման՝ պահպանության, պաշտպանության, վերականգնման, անտառապատման և արդյունավետ օգտագործման, ինչպես նաև անտառների հաշվառման, մոնիթորինգի, վերահսկողության և անտառային հողերի հետ կապված հարաբերությունները:

- Բուսական աշխարհի մասին ՀՀ օրենք (ՀՕ-22, 23.11.1999թ.), որը սահմանում է պետական քաղաքականությունը բնական բուսական աշխարհի գիտականորեն հիմնավորված պահպանության, պաշտպանության, օգտագործման և վերարտադրության բնագավառում:

- Կենդանական աշխարհի մասին ՀՀ օրենք (ՀՕ-52, 03.04.2000թ.), որը սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում կենդանական աշխարհի վայրի տեսակների պահպանության, պաշտպանության, վերարտադրության և օգտագործման պետական քաղաքականությունը:

- «Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-121, 11.10.1994թ.), կարգավորում է մթնոլորտային օդի պահպանության իրավական և կազմակերպական հիմքերը՝ ուղղված մթնոլորտային օդի որակի պահպանությանը, ինչպես նաև մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի համար բարենպաստ մթնոլորտային օդի որակի ապահովման նպատակով՝ մթնոլորտային օդի պահպանության բնագավառում հասարակական հարաբերությունները:

- «Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-211, 27.11.2006թ.), որը կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետության բնության հատուկ պահպանվող տարածքների՝ որպես բնապահպանական, տնտեսական, սոցիալական, գիտական, կրթական, պատմամշակութային, գեղագիտական, առողջապահական, ռեկրեացիոն արժեք ներկայացնող էկոհամակարգերի, բնության համալիրների ու առանձին օբյեկտների բնականոն զարգացման, վերականգնման, պահպանության, վերարտադրության և օգտագործման պետական քաղաքականության իրավական հիմունքները:

- «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-110, 21.06.2014թ., խմբագրվել է 03.05.2023թ. ՀՕ-150-Ն), որը կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետությունում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատումների, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության պետական փորձաքննության ոլորտի հասարակական հարաբերությունները:

- Թափոնների մասին ՀՀ օրենք (ՀՕ-159-Ն, 24.11.2004թ.), որը կարգավորում է թափոնների հավաքման, փոխադրման, պահման, մշակման, օգտահանման, հեռացման, ծավալների կրճատման և դրանց հետ կապված այլ հարաբերությունների, ինչպես նաև մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելման իրավական և տնտեսական հիմքերը:

- ՀՀ կառավարության 14.12.2017թ.-ի թիվ 1643-Ն որոշում, որը կիրառվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում խախտված հողերի հաշվառման,

հողաշինարարական, քարտեզագրման, կանխատեսվող ու իրականացման ենթակա ռեկուլտիվացման աշխատանքների նախագծման, ռեկուլտիվացման, ռեկուլտիվացված հողերի նպատակային նշանակության ուղղությունների որոշման, ինչպես նաև նպատակային ու գործառական նշանակությանը համապատասխան՝ դրանց հետագա օգտագործման ժամանակ:

- ՀՀ կառավարության 14.08.2014թ.-ի N781-Ն որոշում, որը սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման ընթացակարգը:

- ՀՀ կառավարության 22.02.2018թ.-ի N191-Ն որոշում, որը սահմանում է ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման նպատակով պլանավորվող մշտադիտարկումների իրականացման պահանջների, ինչպես նաև արդյունքների վերաբերյալ հաշվետվությունները ներկայացնելու կարգը:

- ՀՀ կառավարության 02.11.2017թ.-ի N1404-Ն որոշում, որով սահմանվել են հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը և պակաս արդյունավետ հողերի բարելավման համար հողի բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները:

- ՀՀ կառավարության 29.01.2010թ.-ի N71-Ն որոշում, որով հաստատվել է ՀՀ կենդանիների Կարմիր գիրքը:

- ՀՀ կառավարության 29.01.2010թ.-ի N72-Ն որոշում, որով հաստատվել է ՀՀ բույսերի Կարմիր գիրքը:

- ՀՀ կառավարության 25.09.2014թ.-ի N1059-Ա որոշում, որով հաստատվել է Հայաստանի Հանրապետության բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ռազմավարությունը, պահպանության և օգտագործման բնագավառում պետական ծրագիրը և ծրագրի միջոցառումները:

- ՀՀ կառավարության 2008 թվականի օգոստոսի 14-ի N 967-Ն որոշում, որով հաստատվել է ՀՀ բնության հուշարձանների ցանկը ըստ տեսակների և տեղադիրքի:

- «Հողի բերրի շերտի օգտագործման կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 08.09.2011 թ. N 1396-Ն որոշումը,

- «Օգտակար հանածոների արդյունահանված տարածքի, արդյունահանման ընթացքում առաջացած արտադրական լցակույտերի տեղադիրքի և դրանց հարակից համայնքների բնակչության անվտանգության ու առողջության ապահովման նպատակով մշտադիտարկումների իրականացման, վճարների չափերի հաշվարկման եվ վճարման կարգը սահմանելու մասին» ՀՀ Կառավարության 10 հունվարի 2013 թվականի N 22-Ն որոշումը,

- «Ընդերքօգտագործման թափոնների կառավարման պլանի և ընդերքօգտագործման թափոնների վերամշակման պլանի օրինակելի ձևերը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 15.06.2017թ.-ի N 676-Ն որոշում,

- «Ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների նախահաշվային արժեքների հաշվարկման և վերահաշվարկման կարգը սահմանելու մասին» Կառավարության 18.08.2021թ. N 1352-Ն որոշում,

- «Շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխի օգտագործման և հատկացումների չափերի հաշվարկման կարգը սահմանելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2012 թվականի օգոստոսի 23-ի N 1079-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» Կառավարության 21.10.2021թ. N 1733-Ն որոշում,

- Հրաման N6-Ն 07.01.2022թ. Հայաստանի Հանրապետության բնապահպանության նախարարի 2012 թվականի դեկտեմբերի 24-ի N365-Ն հրամանն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին,

- ՀՀ կառավարության 20.01.2005թ.-ի N64-Ն Որոշում, որով հաստատվել են ջրակոհամակարգերի սանիտարական պահպանման, հոսքի ձևավորման, ստորերկրյա ջրերի պահպանման, ջրապահպան, էկոտոնի և անօտարելի գոտիների տարածքների սահմանման չափորոշիչները,

- ՀՀ կառավարության 15.06.2017թ.-ի N675-Ն Որոշում, որով սահմանվել են ընդերքօգտագործման թափոնների կառավարման և ընդերքօգտագործման թափոնների վերամշակման պլանների բովանդակությունը, ինչպես նաև ընդերքօգտագործման թափոնների կառավարման և ընդերքօգտագործման թափոնների վերամշակման միջոցառումները:

- ՀՀ կառավարության 17.08.2017թ.-ի N990-Ն Որոշում, որով սահմանվել են ֆինանսական երաշխիքի բովանդակությունը և դրան ներկայացվող չափորոշիչները, դրանց ներկայացվող որակական չափանիշների գնահատման, ինչպես նաև ֆինանսական երաշխիքի հաշվարկման կարգը:

- ՀՀ կառավարության 27.05.2015թ. N 764-Ն Որոշում, որով կարգավորվում են շրջակա միջավայրի վրա նախատեսվող գործունեության իրականացման արդյունքում հնարավոր տնտեսական վնասների գնահատման և հատուցման հետ կապված հարաբերությունները:

- ՀՀ կառավարության 2007 թվականի մարտի 15-ի թիվ 385-Ն Որոշում, որի հավելված 2-ի համաձայն հաստատվել է ՀՀ Արագածոտնի մարզի պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ցանկը:

- ՀՀ կառավարության 11.11.2021թ. N 1848-Ն Որոշում, որով հաստատվել է օգտակար հանածոների երկրաբանական ուսումնասիրության և արդյունահանման, ընդերքօգտագործման թափոնների կառավարման և վերամշակման աշխատանքների արդյունքում խախտված հողերի, ընդերքօգտագործման թափոնների փակված օբյեկտների տեխնիկական և կենսաբանական ռեկուլտիվացման աշխատանքների կատարման ուղեցույցը:

- Շրջակա միջավայրի նախարարի «25» հոկտեմբերի 2022թ. N 369-Ն հրաման, որով հաստատվել են շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման դրույթների կիրարկման ուղեցույցները:

▪ ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 01.02.2024թ.-ի №06-Ն հրաման, որով հաստատվել են «ՀՀՇՆ 31-04.01-2024 «Արտադրական և հասարակական նշանակության շենքերի ու շինությունների սանիտարապաշտպանական գոտիներ և սանիտարական դասակարգում» Հայաստանի Հանրապետության շինարարական նորմերը:

▪ Շրջակա միջավայրի նախարարի 29 հոկտեմբերի 2024թ.-ի թիվ 438-Ն Հրաման, որի Հավելված 2-ով հաստատվել է Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման ուղեցույցը:

Արդյունահանման աշխատանքները նախագծելիս և իրականացնելիս ընկերությունն առաջնորդվելու է նաև մասնավորապես հետևյալ միջազգային համաձայնագրերով.

1. «Եվրոպայի վայրի բնության և բնական միջավայրի պահպանության մասին» կոնվենցիա (Բեռն)
2. «Միջազգային կարևորության խոնավ տարածքների մասին, հատկապես որպես ջրաթռչունների բնակավայր» կոնվենցիա (Ռամսար.)
3. «Միգրացվող վայրի կենդանիների տեսակների պահպանության մասին» կոնվենցիա (Բոնն)
4. «Անհետացման եզրին գտնվող վայրի կենդանական ու բուսական աշխարհի տեսակների միջազգային առևտրի մասին» կոնվենցիա (CITES) (Վաշինգտոն)
5. Լանդշաֆտների եվրոպական կոնվենցիա (Ֆլորենցիա)
6. «Համաշխարհային մշակութային և բնական ժառանգության պահպանության մասին» կոնվենցիա (Փարիզ.)
7. ՄԱԿ-ի «Կլիմայի փոփոխության մասին» շրջանակային կոնվենցիա (Նյու Յորք)
8. «Կենսաբանական բազմազանության մասին» կոնվենցիա (Ռիո-դե-ժանեյրո)
9. «Կայուն օրգանական աղտոտիչների մասին» կոնվենցիա (Ստոկհոլմ) (վավերացվել է ՀՀ կառավարության կողմից 2003թ.-ին)
10. «Վտանգավոր թափոնների անդրսահմանային փոխադրման և դրանց հեռացման նկատմամբ հսկողություն սահմանելու մասին» կոնվենցիա (Բազել.)

3.ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԵԼԱԿԵՏԱՑԻՆ ՎԻՃԱԿԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

3.1. Շրջակա միջավայրի ելակետային վիճակի գնահատման նպատակով օգտագործված ելակետային տվյալների աղբյուրները, հավաքագրման և ուսումնասիրությունների իրականացման մեթոդները

Շրջակա միջավայրի ելակետային վիճակի գնահատումը ներառում է նախատեսվող գործունեության կողմից զբաղեցվող հողատարածքը, ինչպես նաև դրա անմիջական հարևանությամբ գտնվող տարածքները և ցանկացած այլ տարածքներ, որոնց վրա կարող են ազդել նախատեսվող գործունեությամբ պայմանավորված աշխատանքները: Շրջակա միջավայրի ելակետային վիճակի գնահատման համար օգտագործվել է հիմնականում պաշտոնական էլեկտրոնային բաց աղբյուրներում առկա տեղեկատվությունները, ընդերքի տեղամասում նախկինում կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքները և «ԱԿԽ» ՍՊԸ-ի կողմից կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքները:

3.2. Տեղադիրքը

Գեղաձորի ԳԱԿԽ հանքավայրը գտնվում է ՀՀ Արագածոտնի մարզում՝ Ծաղկահովիտ խոշորացված համայնքի Գեղաձոր բնակավայրի վարչական սահմաններում, Ծաղկահովիտ բնակավայրից 4.2 կմ դեպի հարավ-արևմուտք, Գեղաձոր գյուղից մոտ 0.4-1.4 կմ դեպի հարավ և կապված է բնակավայրերի հետ գրունտային ավտոճանապարհով:

ՀՀ Արագածոտնի մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող 3 ավտո-խճուղիները՝ Երևան – Աշտարակ – Թալին – Գյումրի, Երևան–Աշտարակ – Սպիտակ և Երևան – Արմավիր –Քարակերտ – Գյումրի: Մարզի տարածքը արևմտյան հատվածով հատում է նաև ՀՀ գլխավոր երկաթուղին շուրջ 30 կմ, որը սակայն չի թողնում էական ազդեցություն մարզի տնտեսական զարգացման վրա: Հանքավայրից ուղիղ գծով 2.9կմ հեռավորությամբ անցնում է Արթիկ-Ալազյազ H21 մայրուղին, որին հանքավայրը կարող է միանալ դաշտամիջյան մասամբ խճապատ մոտ 3.2կմ ճանապարհով կամ Գեղաձոր բնակավայրը մայրուղուն կապող S-1-52 ասֆալտապատ ճանապարհով:

Տեղամասում շահագործողական աշխատանքներ են կատարվել 1988թ. երկրաշարժից հետո, առանց պաշարների հաստատման, տվյալ ժամանակ գործող կարգին համապատասխան:

Հայցվող տեղամասի մակերեսը կազմում է 10.29 հա:

Հանքավայրի կենտրոնի աշխարհագրական կոորդինատներն են.

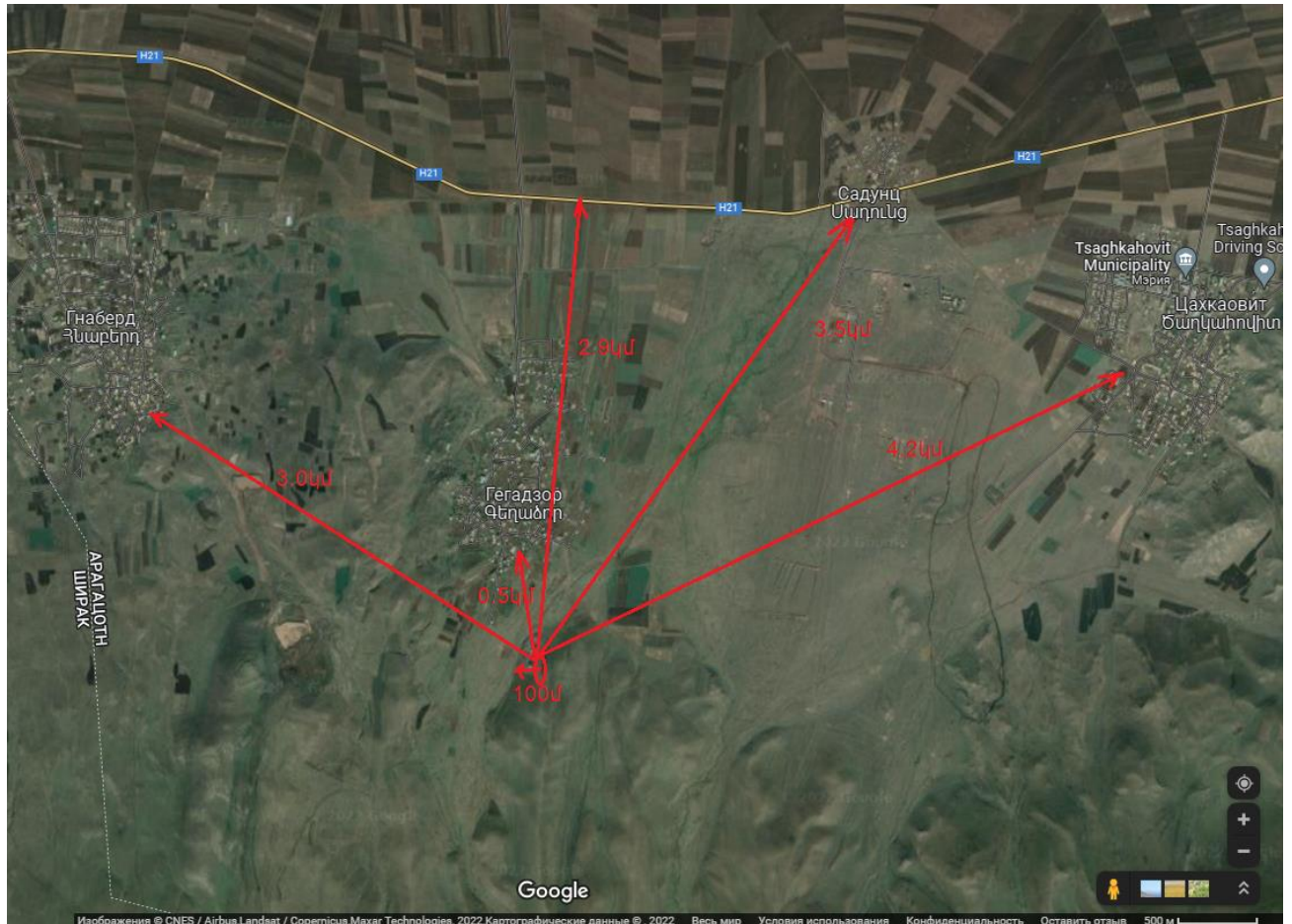
Հյուսիսային լայնության $40^{\circ}36'55''$

Արևելյան երկայնության $44^{\circ}10'24''$

Հայցվող տարածքի հողերի գործառնական և նպատակային նշանակության մասին նշենք, որ տարածքը, համաձայն ՀՀ Կադաստրի կոմիտեի կողմից 02.10.2026թ. ստացված N US-02102026-02-1411 գրության (*Փաստաթղթի գաղտնաբառ՝ 4XXRANVEVQES*), հանդիսանում է 02-031-0129-0001 ծածկագրով հողամասի հատված: Նշված կադաստրային ծածկագրով գրանցված կամ գույքագրված անշարժ գույք չի հայտնաբերվել և արխիվային փաստաթղթեր առկա չեն: Ըստ ՀՀ կառավարության որոշմամբ հաստատված կադաստրային քարտեզի տվյալների՝ 02-031-0129-0001 կադաստրային ծածկագրով անշարժ գույքը հանդիսանում է համայնքային սեփականության (Ըստ ծածկագրի առաջին հինգ նիշերի՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզի Ծաղկահովիտ համայնքի Գեղաձոր բնակավայրի համայնքային սեփականության), մի մասը գյուղատնտեսական նպատակային նշանակության, իսկ մի մասը՝ Արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության օբյեկտների հողեր:

Տարածքը ծածկված է միջինը 0.79մ հզորությամբ բուսահողային և դելյուվիալ առաջացումների շերտով, որոնց հատակում առկա է ԳԱԿԽ հումքը, որը և հանդիսանում է օգտակար հանածո:

Իրավիճակային սխեմա՝ նշագրումներով

Նկար 1.

Գեղաձորի ԳԱԿԻ հանքավայրի տարածքը Գեղաձոր գետակից գտնվում է նվազագույնը 60-70մ հեռավորության վրա, Գեղաձոր բնակավայրից՝ 0.5կմ, Հնաբերդ բնակավայրից՝ 3.0կմ, Սադունց բնակավայրից՝ 3.5կմ, Ծաղկահովիտ բնակավայրից՝ 4.2կմ, Արթիկ-Ալազյազ H21 մայրուղուց՝ 2.9 կմ հեռավորության վրա:

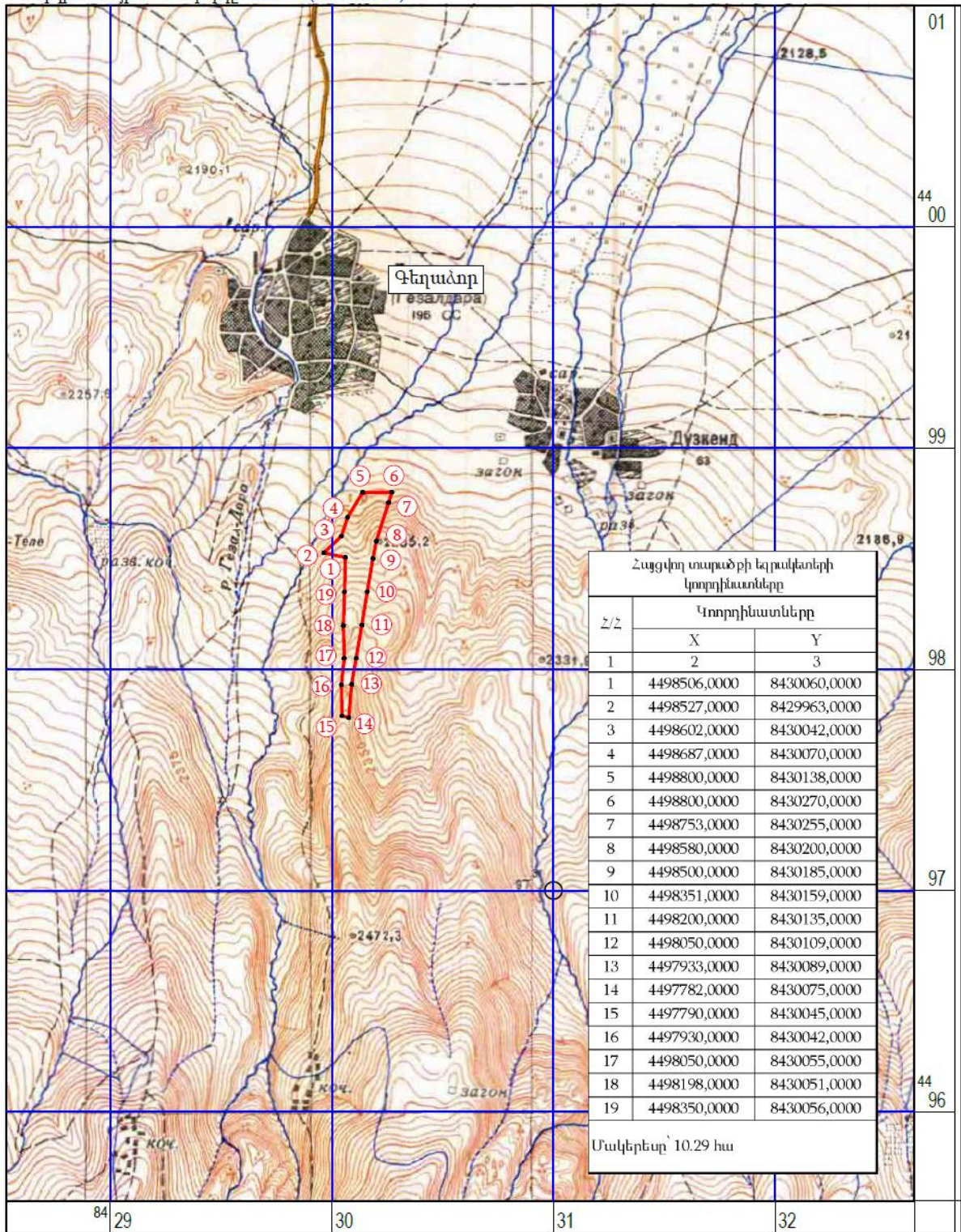
Ստորև ներկայացվում է ընդերքօգտագործման համար հայցվող տեղամասի տեղադիրքը իրավիճակային հատակագծի վրա ծայրակետային կոորդինատներով WGS-84 (ARMREF 02) կոորդինատային համակարգով.

ԻՐԱՎԻՃԱԿԱՅԻՆ ՀԱՏԱԿԱԳԻԾ

(հատված K-38-125-A-6 թերթից)

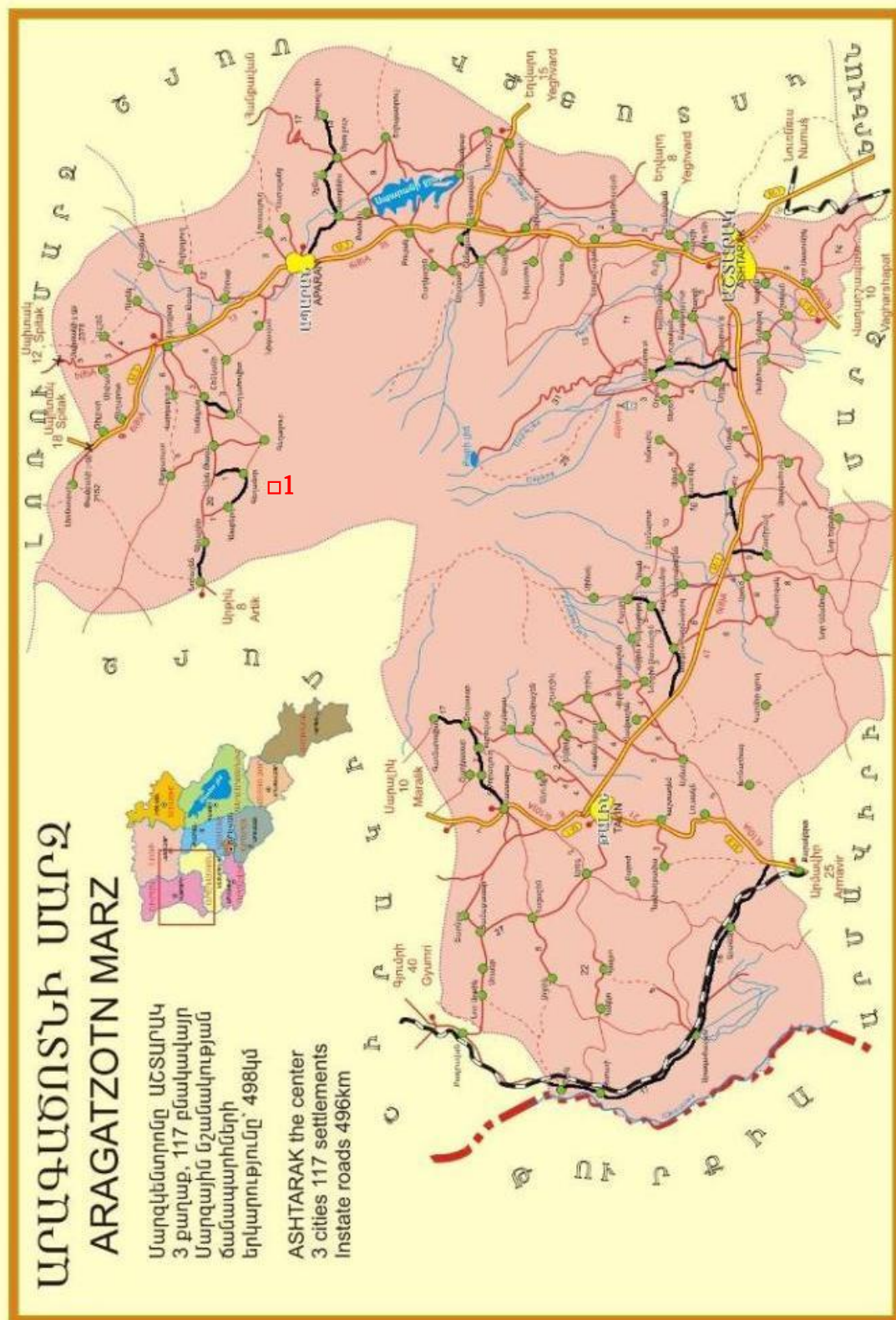
Մասշտաբ 1 : 25 000

Կոորդինատային համակարգը՝ WGS-84 (ARMREF 02)

Պ Ա Յ Մ Ա Ն Ա Կ Ա Ն Ն Շ Ա Ն Ն Ե Ր

— Հայցվող տարածքի եզրագիծը համադրվում է հաստատված պաշարների եզրագծի հետ

□ 1- Գեղաձորի գլաքարա-ավազակոպճային խառնուրդի հանքավայր
 Նկար 2

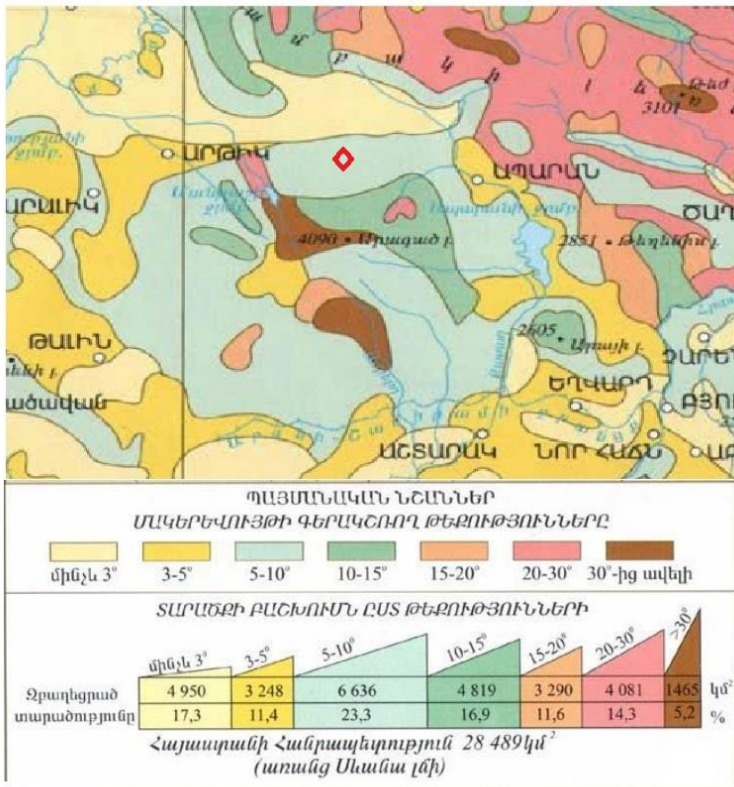
3.3. Ռելիեֆը, երկրաձևաբանությունը

Ռելիեֆ

Երկրաձևաբանական տեսակետից Գեղաձորի ԳԱԿԽ հանքավայրի շրջանը բնութագրվում է խիստ կտրտված, բարձր լեռնային ռելիեֆով, խորը կիրճերով և ձորակներով: Ռելիեֆի բացարձակ բարձրությունները տատանվում են 2100-2900մ սահմաններում՝ Արագածի լեռնազանգվածի հյուսիսային լանջերին:

Արագածի լեռնազանգվածն իրենից ներկայացնում է հրաբխային խառնարան, քառագագաթ խոշոր լեռնային զանգված(4090մ), որից բոլոր ուղղություններով բաժանվում են լեռնաբազուկներ, ճյուղավորություններ՝ որպես խոր ձորակներն ու կիրճերը բաժանող ջրբաժաններ: Առկա են սառցադաշտային գործունեության հետևանքով կազմավորված սահքադաշտեր և բլրակներ:

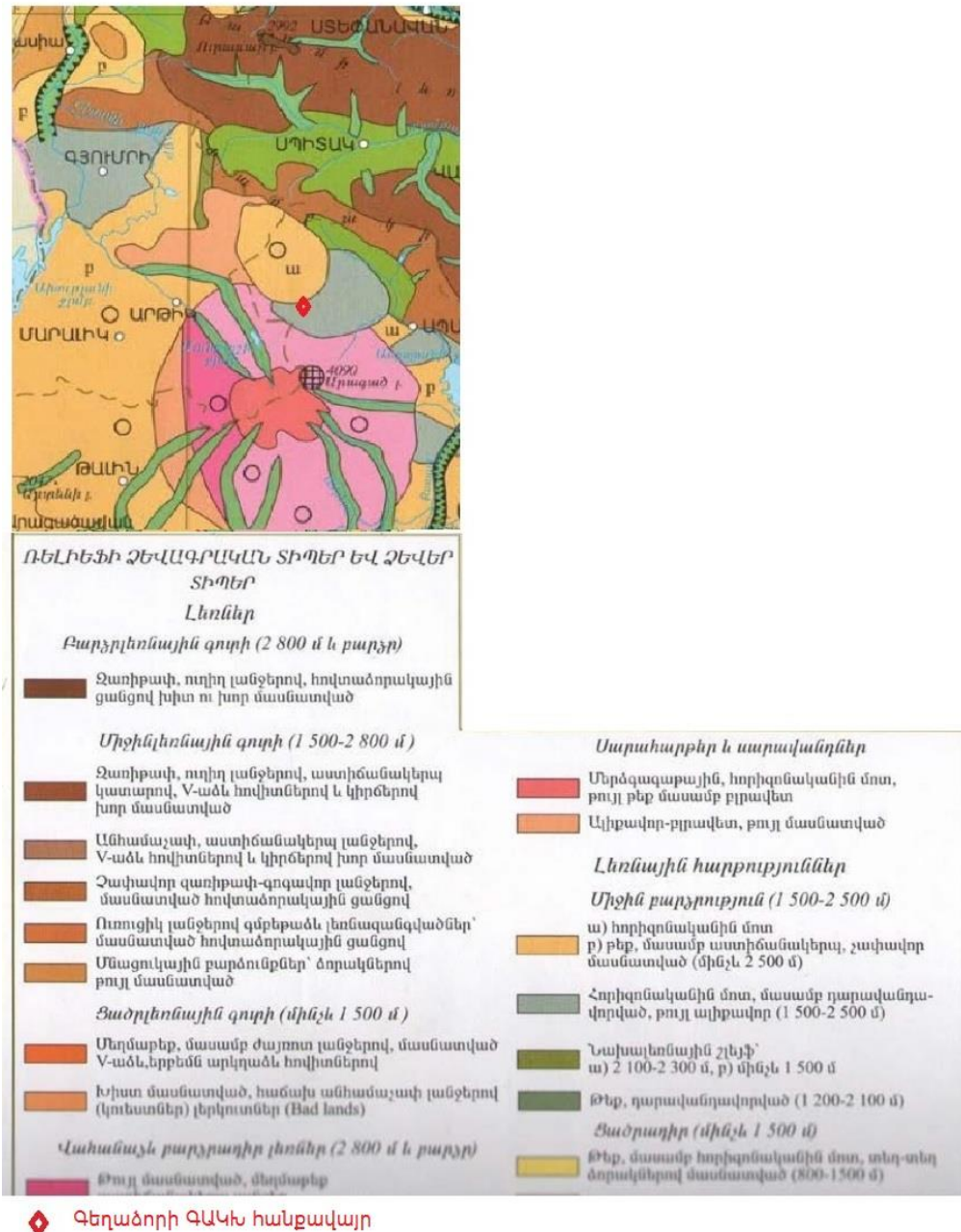
Բազմաթիվ վտակների հոսքերը նպաստել են խորքային եռանդուն էրոզիային և առաջացրել են խորը հովիտներ: Ռելիեֆին բնորոշ են էրոզիոն, սառցադաշտային և տեղատարումային ձևերը, մակերևույթի խիստ կտրտվածությունը, ինչպես նաև ֆիզիկական ակտիվ հողմահարությունը: Վերջինիս հետևանքով հանդիպում են մեծաքանակ քարացրոններ: Շրջանի մակերևույթի թեքության անկյունների և երկրաձևաբանական սխեմատիկ քարտեզները բերվում են ստորև:

Գեղաձորի ԳԱԿԽ հանքավայր

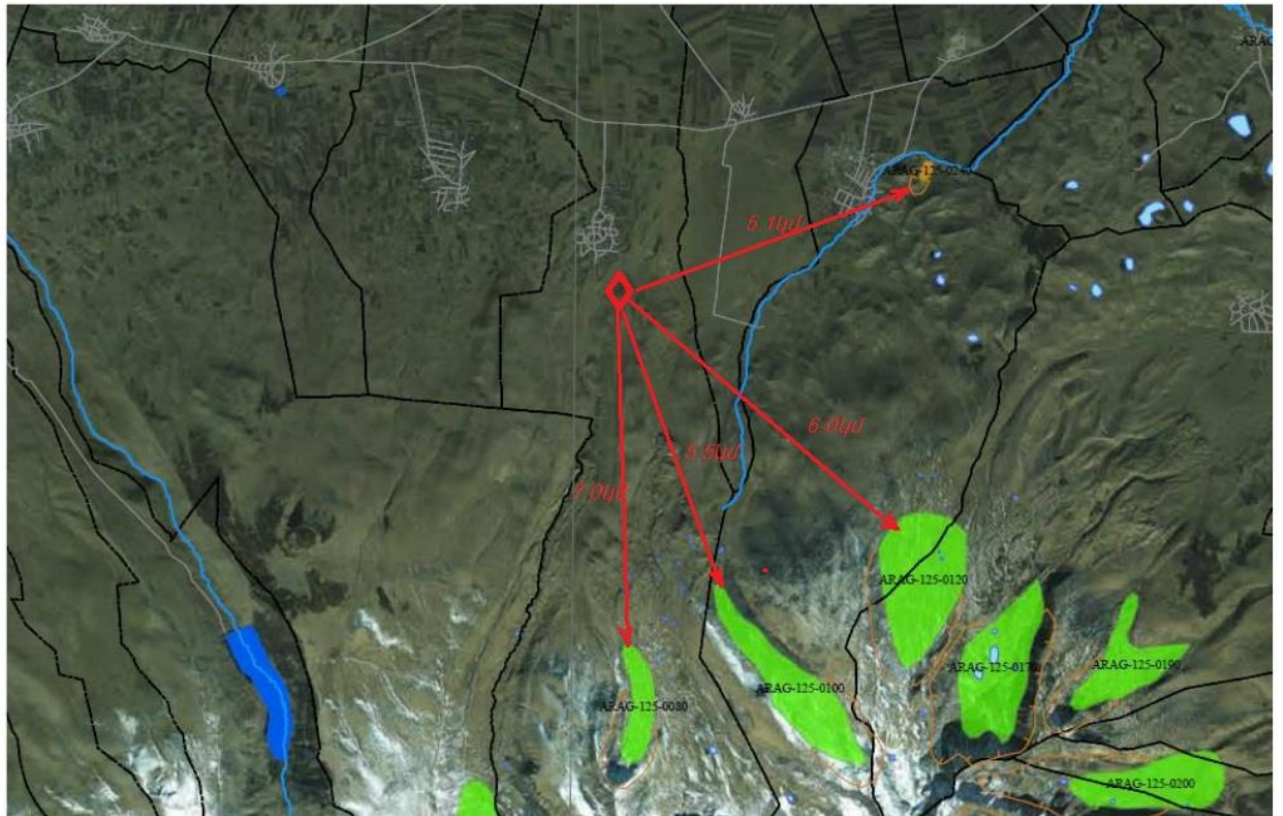
Նկար 3.

ՌԵԼԻԵՖԻ ՁԵՎԱԳՐԱԿԱՆ ՏԻՊԵՐ ԵՎ ՁԵՎԵՐ

Նկար 4.

Ռելիեֆի առաջացման գործընթացում զգալի դեր ունեն ինչպես հին, այնպես էլ գործող սողանքները: Ստորև նկարում ներկայացվում է սողանքային աղետի կառավարմանն ուղղված Ճապոնիայի միջազգային համագործակցության գործակալության հետազոտության (2004-2006թթ.) արդյունքում հաշվառված սողանքների քարտեզից հատված: Հայցվող տարածքում սողանքային երևույթներ զարգացած չեն, մոտակա սողանքները գտնվում են հայցվող տարածքից նվազագույնը 5.1կմ հեռավորության վրա (“Հայաստանի Հանրապետությունում սողանքային աղետի կառավարման ծրագիր”, 2017թ.):

◈ **Գեղածորի ԳԱԿԵ հանքավայր.** Հեռավորությունը Շաղկափովիտ բնակավայրից արևելք գտնվող ARAG-125-0240 սողանքային մարմնից՝ 5.1կմ, հեռավորությունը Արագածի հյուսիսային լանջերին գտնվող ամենամոտ՝ ARAG-125-0100, ARAG-125-0120, ARAG-125-0080 սողանքային մարմիններից համապատասխանաբար 5.5կմ, 6.0կմ և 7.0կմ:

Նկար 5.

Շրջանի երկրաբանություն

Հանքավայրի տարածքը գտնվում է Արագածի լեռնազանգվածի հյուսիսային մասում և բնութագրվում է երկրաբանական կառուցվածքի բարդությամբ, տարբեր տիպի տեկտոնական խախտումների առկայությամբ, տարաբնույթ մորֆոլոգիական և ֆացիալ պատկանելիության ինտրուզիվ գոյացություններով, բազմաթիվ հրաբխային խառնարաններով և հրաբխային առաջացումներով:

Շրջանի երկրաբանական կառուցվածքի հակիրճ բնութագիրը բերված է ըստ Վ.Մ.Ամարյանի 1:50000 մասշտաբի երկրաբանական հանույթի նյութերի (7):

Շրջանի երկրաբանական կառուցվածքի հիմքում հիմնականում մասնակցում են մինչպալեոգոյան և ստորին պալեոգոյան հասակի մետամորֆային թերթաքարեր, պորֆիրիտներ, դրանց տուֆեր և տուֆոբրեկչիաներ, և կավձի հասակի նստվածքային կոմպլեքսի կրաքարեր, մերգելներ և ավազաքարեր:

Երկրաբանական կտրվածքի միջին և մասամբ վերին մասը ներկայացված է վերին պլիոցենի հասակի տարակազմ լավային հոսքերով՝ անդեզիտներ, անդեզիտադացիտներ, դրանց փշրաքարեր, դոլերիտային բազալտներ, տուֆեր և գլաքարեր:

Վերին կավճի հասակի առաջացումները գրեթե համատարած (բացի հյուսիս-արևելյան մի փոքր հատվածից) ծածկված են պլիոցենի և չորրորդական հասակի առաջացումներով:

Պլիոցենը ներկայացված է. 1)Արագածի հաստվածքի վերին Արագածի ենթահաստվածքի ստորին դարսաշերտի (начка) անդեզիտադափտներով և դրանց փշրաքարերով, 2)վերին դարսաշերտի անդեզիտադափտներով, դափտներով և դրանց փշրաքարերով, որոնք հարավից (Արագած լեռից) հոսքերի տեսքով տարածվում են լեռնալանջերին և որոշ չափով՝ հովտային մասում:

Շրջանում լայն տարածում ունեն ստորին-վերինչորրորդական հասակի լավային, սառցադաշտային, ջրասառցադաշտային, ալյուվիալ, պրոլյուվիալ առաջացումներ: Ստորին չորրորդական հասակի առաջացումները ներկայացված են յոթերորդ դարսաշերտի անդեզիտներով, անդեզիտադափտներով, որոնք ունեն սահմանափակ տարածում շրջանի արևելյան մասում:

Վերին չորրորդական առաջացումները (ստորին դարսաշերտ) ներկայացված են սառցադաշտային, ջրասառցադաշտային կավավազների, ավազակավերի, մեծաքարա-գլաքարային և այլ նստվածքներով:

Վերին դարսաշերտը ներկայացված է անդեզիտաբազալտների լավաների ստորին հոսքով: Այս առաջացումները լայնորեն տարածված են շրջանի կենտրոնական և հյուսիսային մասերում:

Գետահովիտներում, գետահուններում և առաջին դարավանդներում առկա են ժամանակակից ալյուվիալ, ջրասառցադաշտային խճաքարեր, գլաքարեր, ավազներ և կավեր, պրոլյուվիալ, էլյուվիալ, դելյուվիալ և այլ տիպերի առաջացումներ: Օգտակար հանածոն հանդիսացող վերին չորրորդական-ժամանակակից համարվող առաջացումներն են (Q_{III-IV}), որոնք ներկայացված են՝ ջրասառցադաշտային, էլյուվիալ-դելյուվիալ-պրոլյուվիալ խճաքարեր, ավազներ, կավավազներ, ավազակավեր, մեծաքարային և խճային ցրոններ և այլն:

Հանքավայրը ֆոնդային գրականության մեջ հայտնի Ծաղկահովիտի ավազակոպճա-գլաքարային առաջացումների հանքերևակման հարավային թևն է (8): Այն գտնվում է Ծաղկահովիտ-Գեղաձոր-Հնաբերդ բնակավայրերի միջև, Ապարան-Արթիկ ավտոճանապարհի ձախակողմյան մասում, ունի միջօրեական տարածում մոտ 1կմ երկարությամբ և 40-280մ լայնությամբ:

Հանքավայրն ունի երկրաբանական պարզ կառուցվածք, որի կենտրոնական մասում հյուսիս-հարավ ձգվածությամբ մերկանում են (Q_{IV}) ժամանակակից այրովիալ-դեյուվիալ-պրոյուվիալ նստվածքներ մինչև 150մ լայնությամբ և 0.3-0.8-ից մինչև 3մ հզորությամբ (ըստ հետախուզական փորվածքների): Այդ նստվածքների տակ առկա են միջին-վերին չորրորդական հասակի (Q_{III-IV}) սառցադաշտային և ժամանակակից սվազակոպճագլաքարային նստվածքներ՝ հրաբխային մեծաքարերով, որոնց տարածման լայնությունը հանքավայրի սահմաններում տատանվում է 40-275մ սահմաններում, իսկ հզորությունը մինչև 32.2մ: Դրանց հատակում վերին պլիոցենի Արագածի հաստվածքի երկրորդ հոսքի վերին բաժնի անդեզիտների, անդեզիտադալիտների և դրանց փշրաքարերի լավային հոսքերն են: Հանքավայրի հարավ-արևելյան մասում մերկանում է միջին չորրորդականի բազալտային կազմի ոչ մեծ լեզվականման հոսքային մարմին:

Որպես օգտակար հանածո են դիտվում Q_{III-IV} առաջացումները: Ըստ Վ.Մ.Ամարյանի՝ դրանք հանդիսանում են ջրասառցադաշտային նստվածքներ (7): Դրանց հզորությունը տատանվում է 4.0-32.1մ սահմաններում:

Սվազակոպճագլաքարային նստվածքներն ունեն շերտաձև տեսք և հիմնականում որոշակի թեքություն դեպի հյուսիս:

Ջրաերկրաբանական և լեռնաերկրաբանական պայմանները

Հանքավայրի ջրաերկրաբանական պայմանների ուսումնասիրման նպատակով կատարվել են համապատասխան դիտարկումներ հետախուզական փորվածքների անցման ընթացքում, ինչպես նաև հանքավայրի հարևան տարածքների տեղազննում գեոդինամիկ երևույթների առկայության պարզաբանման նպատակով: Ավազները գտնվում են ջրազուրկ միջավայրում, գրունտային ջրերը բացակայում են բոլոր փորվածքներում:

Հետախուզված ԳԱԿԽ-ի տարածքի մակերեսը ջրազուրկ է: Հետախուզական աշխատանքները ցույց են տվել հետախուզափորվածքներում ջրերի իսպառ բացակայություն՝ դրանց կազմի և տեղադրման պայմանների հետ կապված:

Հանքավայրի տարածքը տեղադրված է Գեղաձոր գետակի հունից բարձր և ապագա բացահանքը ապահովված է ջրհեղումից:

Ձնհալի և անձրևաջրերը բացահանքից կհեռանան ինքնահոս եղանակով՝ առվակներով կամ կներծծվեն:

Հանքավայրի պաշարների վերականգնում հնարավոր չէ, քանի որ հանքավայրի տարածքը հարևանությամբ հոսող (60-70մ և ավելի) Գեղաձոր գետակի մակարդակից գիպսոմետրիկ բարձր է տեղադրված և պաշարների վերականգնում հնարավոր չէ իրականացնել գետի հունի տեղափոխմամբ, և բացի այդ՝ ներկայումս գետաբերուկները այլ կազմի են՝ կավավազներ և կոպիճ:

Գեղաձորի ԳԱԿԽ-ի հանքավայրը Արագածի լեռնալանջերի առաջացումների մի մասն է: Հանքավայրի տարածքում այն արտահայտված է նստվածքների անհամասեռ և 4-32.2մ հզորությամբ շերտաձև մարմնի տեսքով (օգտակար հանածո), որը ծածկված է 0.3-3.0մ հզորությամբ բուսահողային և դելյուվիալ կավավազային առաջացումներով:

Այդ նստվածքների տակ առկա են միջին-վերին չորրորդական հասակի (Q_{III-IV}) սառցադաշտային և ժամանակակից ավազա-կոպճա-գլաքարային նստվածքներ՝ հրաբխային մեծաքարերով, որոնց տարածման լայնությունը հանքավայրի սահմաններում տատանվում է 40-275մ սահմաններում, իսկ հզորությունը մինչև 32.2մ: Դրանց հատակում վերին պլիոցենի Արագածի հաստվածքի երկրորդ հոսքի վերին բաժնի անդեզիտների, անդեզիտադալիտների և դրանց փշրաքարերի լավային հոսքերն են: Հանքավայրի հարավ-արևելյան մասում մերկանում է չորրորդականի բազալտային կազմի ոչ մեծ լեզվականման հոսքային մարմին:

Շահագործումը նախատեսվում է 1 բացահանքով, օգտակար հանածոյի ամբողջ հզորությամբ, կատարելով մակերեսային մակաբացում՝ այն սկսելով հանքավայրի հյուսիսային մասից: Բացահանքի հատակը կընդունի հաշվարկային բլոկի հատակի մակերեսի ձևը, իսկ հանքաստիճանի շեպի թեքությունը կունենա 40-45° թեքություն: Արդյունահանման ժամանակ հումքի կորուստները կարող են կազմել մոտ 11,4%, քանի որ դրանք կմնան բացահանքի կողերի շեպերի բնամասերում, իսկ հումքի որակի փոփոխում չի սպասվում: Մակաբացման գործակիցը կազմում է 0.07մ³/մ³ :

Հանքավայրում մակաբացման ապարների ոչ մեծ քանակության առկայությունը, օգտակար հաստվածքի շերտաձև տեղադրումը և մեծ հզորությունը թույլ են տալիս բուլդոզերով մակաբացման ապարների հեռացումից հետո օգտակար

հանածոյի արդյունահանումը կատարել նույն տեխնիկայի միջոցով՝ ընդգրկելով օգտակար հանածոն ամբողջ հետախուզված հզորությամբ:

Հանքավայրի շահագործման ընթացքում և դրա ավարտից հետո նախատեսվում է անվտանգային միջոցառումների համալիր, մասնավորապես տարածքի անհրաժեշտ մասի ցանկապատում ճակատային մասից 50-100մ հեռավորությամբ և մշտական պահակակետի տեղադրում՝ 1 վագոն տնակ:

3.4. Սեյսմիկ պայմանների բնութագիր

Շրջանը բնորոշվում է սեյսմիկ ակտիվությամբ, որի գեոդինամիկայի բնույթը և սեյսմիկան հիմնականում պայմանավորված են ակտիվ խզման խախտումներով: Համաձայն ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2020 թվականի դեկտեմբերի 28-ի «Երկրաշարժադիմացկուն շինարարություն. նախագծման նորմեր» N 102-Ն հրամանի՝ դիտարկվող տեղամասի տարածքը գտնվում է 2-րդ գոտում, որին բնորոշ է 0.4g գրունտի սպասվելիք արագացումների մեծություն (ազատ անկման g արագացման մասերով):

Նկար 6. ՀՀ տարածքի հավանական սեյսմիկ վտանգի գոտիավորման քարտեզ, ըստ է ՀՀՇՆ 20.04- «Երկրաշարժադիմացկուն շինարարություն. նախագծման նորմեր» հավելվածա 1 -ի:

3.5. Կլիմա

Գեղաձորի ԳԱԿԽ հանքավայրի շրջանը աչքի է ընկնում բնակլիմայական պայմանների բազմազանությամբ: Ըստ բարձրության տարեկան միջին ջերմաստիճանը և տեղումների քանակը խիստ տարբեր են:

Դիտարկվող տեղանքի կլիման ցամաքային է, ցուրտ: Ձմեռը շատ ցուրտ է, խոնավ, ուժեղ քամիներով: Ամառը զով է, քամոտ, խոնավությունը՝ օպտիմալ: Ձմեռը երկարատև է: Կայուն ձյան շերտը պահպանվում է 4-5 ամիս: Գարունը զով է, երկարատև (2-3 ամիս), չափավոր սառը: Սկսվում է գարունը ապրիլի երկրորդ կամ երրորդ տասնօրյակից և վերջանում է հունիսի երկրորդ կամ երրորդ տասնօրյակում: Ամառը չափավոր տաք է, տևում է 2-3 ամիս, գերակշռում են պարզ եղանակները: Իսպառ բացակայում է շատ շոգ և շատ չոր եղանակային տիպը: Աշունը զով է: Առաջին աշնանային ցրտահարությունները լինում են հոկտեմբերի առաջին և երկրորդ տասնօրյակներում, երբեմն սեպտեմբերի առաջին տասնօրյակում: Աշունը բնութագրվում է որպես կայուն, արևոտ, անհողմ: Քամու միջին արագությունը տարվա ընթացքում 1.9մ/վրկ է: Ստորև աղյուսակներում ամփոփված է տեղեկատվություն օդի ջերմաստիճանը, քամիների, հարաբերական խոնավության, տեղումների և արևափայլի վերաբերյալ (համաձայն «ՀՀՇՆ 22-01-.2024 «Շինարարական կլիմայաբանություն» շինարարական նորմեր»-ի՝ ըստ մոտակա Ծաղկահովիտ օդերևութաբանական կայանի տվյալների):

Աղյուսակ 1.

Օդի ամսեկան և տարեկան ջերմաստիճանները

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Միջին տարեկան, °C	Բացարձակ նվազագույն, °C	Բացարձակ առավելագույն, °C
-8.4	-7.5	-2.8	3.5	8.3	12.1	15.1	15.1	11.3	5.8	-0.7	-5.9	3.8	-31.0	33.0

Աղյուսակ 2.

Օդի հարաբերական խոնավությունը ըստ ամիսների, %

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Տարեկան միջին
79	77	74	72	73	73	75	72	70	73	76	79	74

Աղյուսակ 3.

Տեղումների քանակը միջին ամսական/օրական առավելագույն, մմ												
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	տարեկան
22	31	47	64	90	81	69	46	38	49	34	23	594
16	24	61	30	29	47	70	36	45	40	28	22	70

Աղյուսակ 4.

Ձնածածկույթ		
Առավելագույն տասնօրյակային բարձրությունը, սմ	Տարվա մեջ ձնածածկույթով օրերի քանակը	Ձյան մեջ ջրի առավելագույն քանակը, մմ
65	122	113

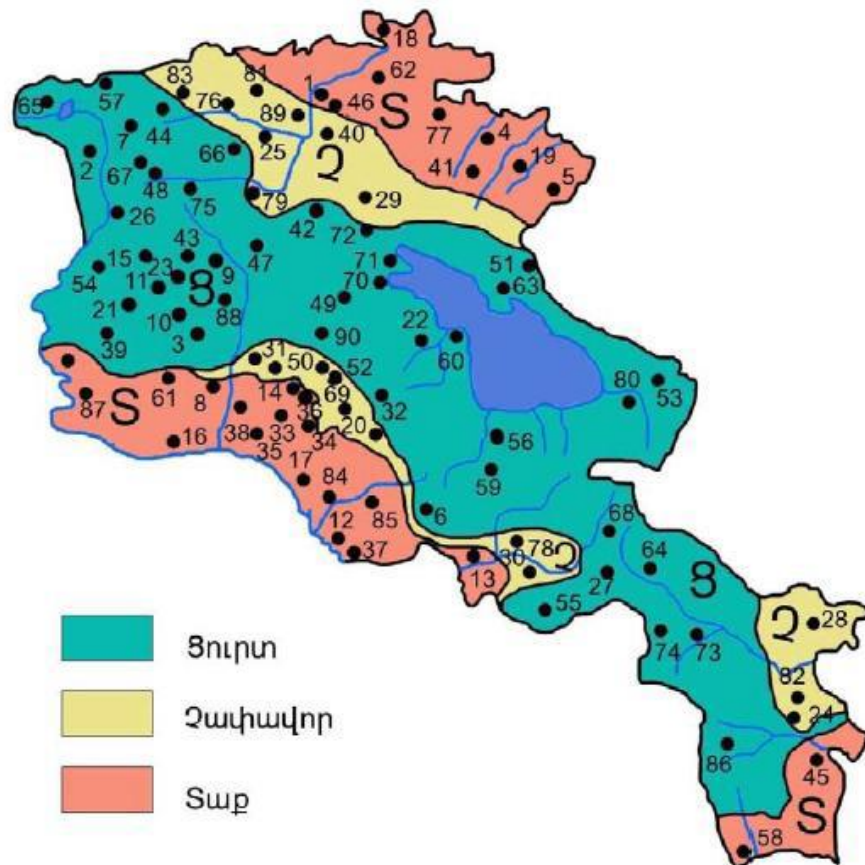
Աղյուսակ 5.

Քամիներ												
Միջին տարեկան մթնոլորտային ճնշում, հՊա	Ամիսներ	Կրկնելիությունը, % Միջին արագությունը, մ/վ								Միջին ամսական արագությունը, մ/վ	Միջին տարեկան արագությունը, մ/վ	Ուժեղ քամիներով օրերի քանակը, օր
		Ուղղությունները										
		Հս	Հս-Արլ	Արլ	Հվ-Արլ	Հվ	Հվ-Արմ	Արմ	Հս-Արմ			
788.6	Հունվար	3	4	10	6	19	33	21	4	2.3	1.9	42
		1.3	2.2	2.6	1.9	2.5	3.3	2.5	1.7			
	Ապրիլ	4	11	14	5	20	23	19	4	2.5		
		1.7	2.6	2.5	2.5	2.6	2.9	2.4	1.9			
	Հուլիս	8	24	20	6	12	9	13	8	1.8		
		2.1	2.5	2.1	1.9	1.6	1.8	1.8	1.9			
	Հոկտեմբեր	4	8	11	7	22	24	20	4	2.0		
		1.5	2.3	2.1	2.0	1.9	2.5	2.2	1.7			

Աղյուսակ 6.

(ըստ մոտակա Ապարան օդերևութաբանական կայանի տվյալների)

Արևափայլի տևողությունը ըստ ամսիների, ժամ												
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	տարեկան
104	115	160	165	214	266	298	287	243	179	134	99	2264

Նկար 7: ՀՀ կլիմայական գոտիավորման սխեման:

3.6. Մթնոլորտային օդ

Հայցվող տարածքի համար մթնոլորտային օդն աղտոտող նյութերի ֆոնային տվյալները բացակայում են՝ այդ տարածքում դիտակետեր չկան և դիտարկումներ չեն կատարվում:

Տարածքը գտնվում է բավականին հեռու շրջանի արդյունաբերական ձեռնարկություններից (մոտ 15կմ Ապարան քաղաքից): Մոտակա բնակավայրերը փոքր են, ոչ բնակաշատ:

Որոշակի պատկերացում տարածքի օդային ավազանների աղտոտվածության մասին կարելի է ստանալ հաշվարկային եղանակով: Այդ նպատակով ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոօդերևաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն»-ի կողմից մշակվել են ժամանակավոր առաջարկություններ, ուր ներկայացված են մթնոլորտային օդի ֆոնային աղտոտվածության ցուցանիշների կախվածությունը տվյալ բնակավայրի ազգաբնակչության քանակից, որտեղ բացակայում են մթնոլորտային օդի որակի մոնիթորինգի դիտարկումները:

«Վնասակար նյութերի ֆոնային կոնցենտրացիաներ բնակավայրերում, որտեղ բացակայում են մթնոլորտային օդի որակի մոնիթորինգի դիտարկումները»

Բնակչության քանակը (հազար մարդ)	Ֆոնային կոնցենտրացիաներ (մգ/մ ³)			
	Փոշի	Ծծմբի երկօքսիդ (SO ₂)	Ազոտի երկօքսիդ (NO ₂)	Ածխածնի օքսիդ (CO)
50 -100	0.098	0.007	0.034	1.3
10-50	0.095	0.006	0.033	1.1
<10	0.071	0.006	0.023	0.8

Հայցվող տարածքի շրջանում են գտնվում Ծաղկահովիտ, Գեղաձոր, Հնաբերդ, Գեղադիր բնակավայրերը, որոնց ընդհանուր բնակչությունը չի գերազանցում 10.0հազ.մարդ: Հետևաբար, տեղամասի տարածքի համար որպես մթնոլորտային օդի ֆոնային աղտոտվածության ցուցանիշ պետք է ընդունել. փոշի 0.071մգ/մ³, ծծմբի երկօքսիդ 0.006 մգ/մ³, ազոտի երկօքսիդ 0.023մգ/մ³ և ածխածնի օքսիդ 0.8մգ/մ³:

Արդյունահանման աշխատանքների բնապահպանական միջոցառումների կառավարման պլանը կազմելիս որպես սահմանանիշ կարող են ընդունվել նաև ՀՀ կառավարության 2006 թվականի փետրվարի 2-ի N 160-Ն հրամանի հավելված 1-ով ամրագրված նորմատիվները:

Ըստ նշված փաստաթղթի բնակավայրերում անօրգանական փոշու (SiO₂ պարունակությունը 70% և ավելի) առավելագույն միանվագ ՍԹԿ պետք է կազմի 0.15մգ/մ³, միջին օրեկան ՍԹԿ՝ 0.05մգ/մ³:

3.7. Ջրային ռեսուրսներ

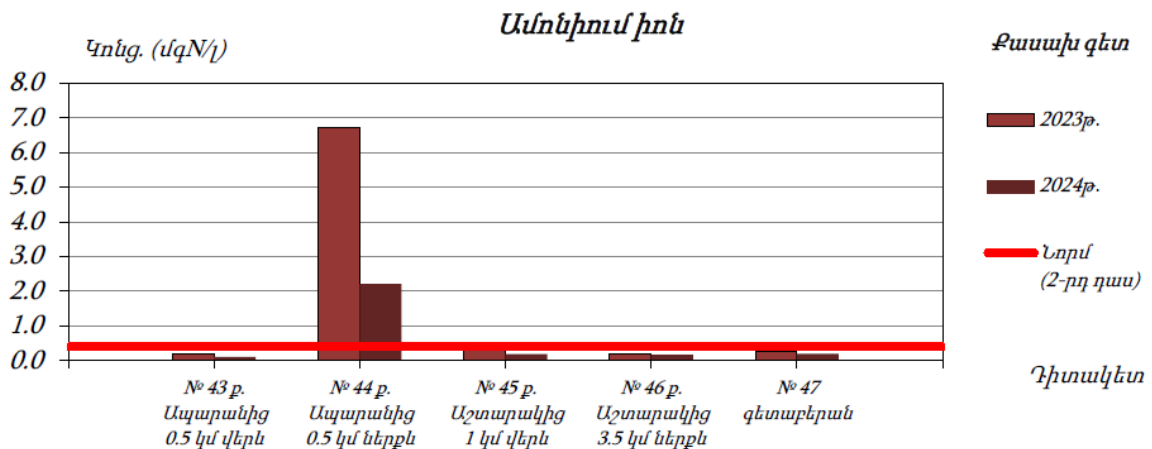
Արագածոտնի մարզի ջրային պաշարները գոյանում են Արագած լեռան ձնահալոցքից, տեղումներից և բնական աղբյուրներից:

Հացվող տարածքի շրջանի ջրագրական ցանցը ներկայացված է Քասախ գետով և իր վտակներով: Քասախ գետը գտնվում է Հրազդանի ՋԿՏ-ում: Այն սնվում է ձախ

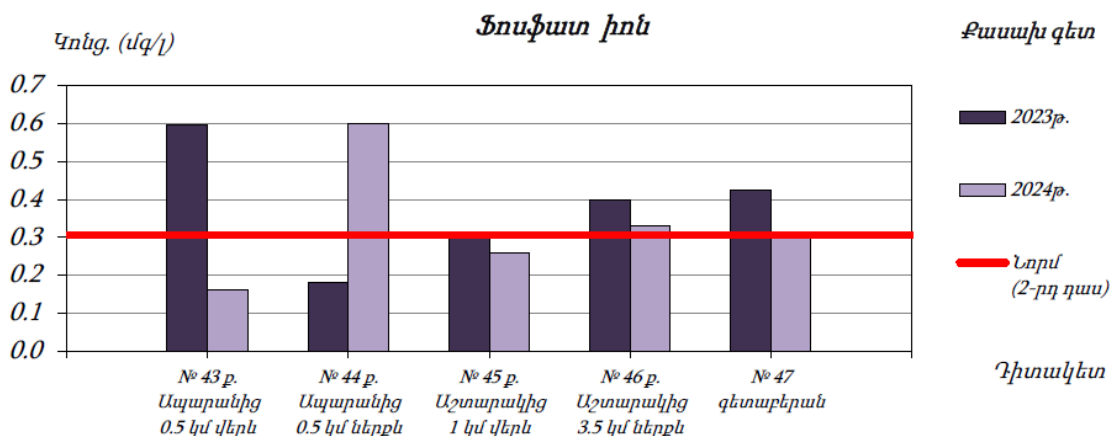
կողմից հիմնականում Փամբակի և Ծաղկունյաց լեռնաշղթաներից, իսկ աջ ջրահավաք լայնընդգրկուն ավազանը սկսվում է ընդհուպ Շիրակի դաշտավայրից: Հայցվող տարածքի հարավային մասից՝ Արագած լեռան լանջերից, սկիզբ է առնում Քասախ գետի մի փոքրիկ վտակ՝ Գեղաձոր անվանմամբ, որը բավական սակավաջուր է, գարնանը վարարում է և ամռանը տեղումների բացակայության ժամանակ խիստ բարակում:

Քասախ գետի որակի մոնիթորինգի մոտակա դիտակետերը՝ NN43 և 44, գտնվում են համապատասխանաբար 0,5կմ Ապարան քաղաքից վերև և 0,5կմ Ապարան քաղաքից ներքև: Համաձայն ՀՀ ՇՄՆ «Հիդրոոդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի 2024թ-ի տարեկան տեղեկագրի՝ N43 և N44 դիտակետերում Քասախ գետի ջուրը գնահատվել է «անբավարար» որակի (4-րդ դաս)՝ Ապարան քաղաքից վերև հատվածում՝ պայմանավորված բերիլիումով, Ապարան քաղաքից ներքև հատվածում՝ ամոնիում իոնով և ընդհանուր ֆոսֆորով:

Գծապատկեր՝ Քասախ գետում ամոնիում իոնի կոնցենտրացիայի փոփոխությունը 2023-2024թթ.

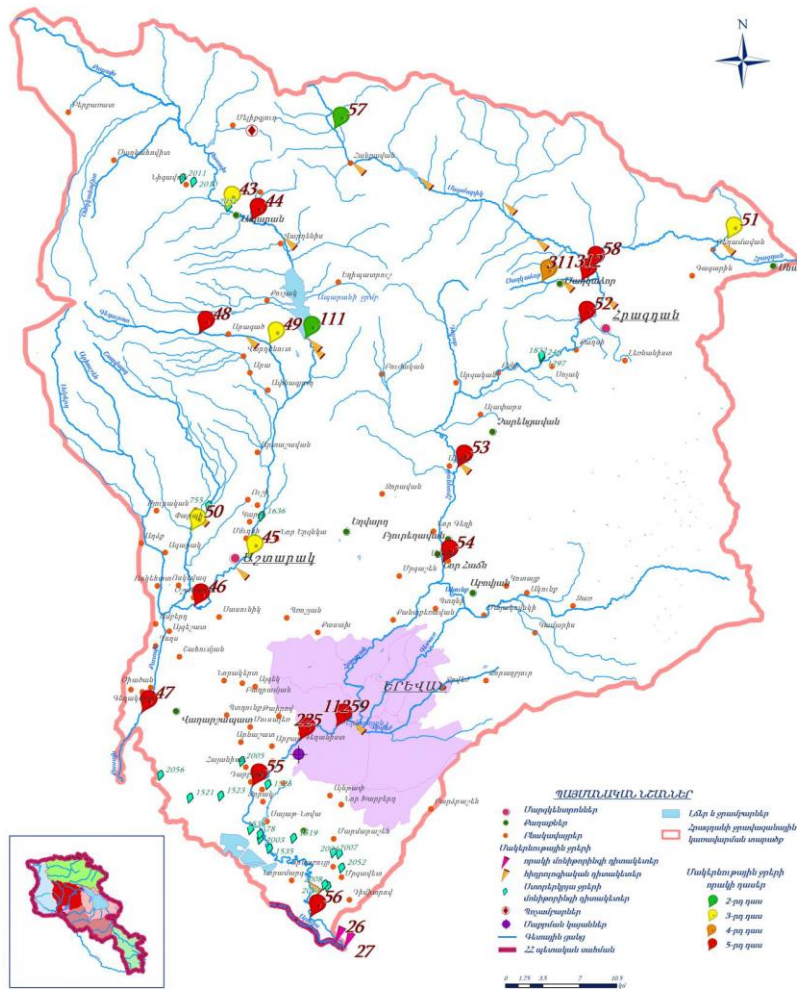
Գծապատկեր՝ Քասախ գետում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիայի փոփոխությունը 2023-2024թթ.

Նկար 8.

ՀՀ Հրազդանի ջրավազանային կառավարման տարածքի
մակերևութային ջրերի որակը / 2022 թվական

Նկար 9.

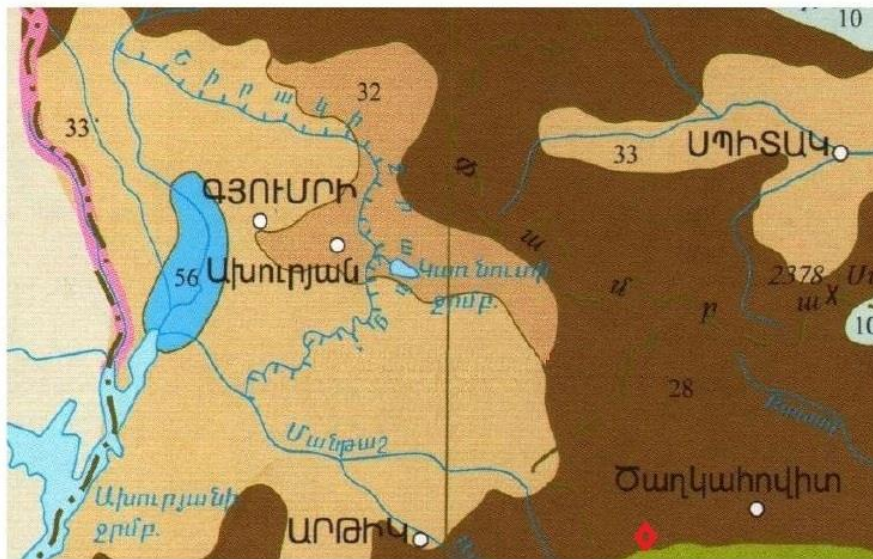

Բուն հայցվող տարածքում ջրային ռեսուրսներ չկան՝ ոչ մակերևութային, ոչ ստորգետնյա: Մոտակա Գեղաձոր գետակի ջրերի որակի մոնիթորինգ չի իրականացվում, դրանց աղտոտվածության վերաբերյալ որևէ տեղեկատվություն չկա:

3.8. Հողային ծածկույթ

Հայցվող տարածքի շրջանում զարգացած են լեռնային մարգագետնային, մարգագետնատափաստանային, տափաստանացված դարչնագույն հողերը և լվացված, թույլ-հումուսային սևահողերը (նկար 10): Լեռնամարգագետնային հողերը ունեն լավ արտահայտված նուրբ հատիկավոր ստրուկտուրա, աղքատ են կարբոնատներից: Պարունակում են մեծ քանակության հումուս (18-25, երբեմն 25-30%):

Հողաշերտի հզորությունը փոքր է, կախված ռելիեֆի պայմաններից հզորությունը տատանվում է 5-10-ից 20-30սմ-ի սահմաններում: Մեխանիկական կազմը հիմնականում կավավազային է, հողային լուծույթի ռեակցիան թթվային է, pH տատանվում է 4.5-6.4-ի սահմաններում: Լեռնամարգագետնային հողերը բնորոշվում են մակերեսային և խորքային թաղված ուժեղ քարքարոտությամբ:

ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ

6	Մարգագետնատափաստանային սևահողանման մնացորդային հագեցած
10	Մարգագետնատափաստանային տիպիկ խճաքարային
28	Սևահող կրաքերծված խորքային կարբոնատային
29	Սևահող կրաքերծված կոպճային
32	Սևահող տիպիկ ալրային կարբոնատային
33	Սևահող ալրային կարբոնատային
56	Գետահովտադարավանդային մարգագետնացած կոպճային

♦ Գեղաձորի ԳԱԿԽ-ի հանքավայր

Նկար 10. Հողերի սխեմատիկ քարտեզ

Լեռնամարգագետնային հողերի քիմիական ու ֆիզիկաքիմիական հատկությունները բերված են ստորև.

Աղյուսակ 8.

Հողատիպը և ենթատիպը	Խորությունը, սմ	Հումուսը, %	Ընդհանուր ազոտը, %	Կլանված հիմքերի գումարը, մ/էկվ 100գ հողում	pH-ը ջրային քաշվածքում	Հիդրոլիզային թթվությունը, մ/էկվ 100գ հողում
Ճմային լեռնամարգագետնային	0-7	15.8	0.78	37.3	5.5	10.6
	7-15	10.7	0.67	22.9	5.1	9.8
	15-27	7.6	0.48	23.9	5.3	9.4
	27-41	4.3	0.35	14.9	5.5	8.0

Տարածքի մարգագետնատափաստանային հողերում հումուսի միջին պարունակությունը կազմում է 9-12%, դրանք ունեն լավ արտահայտված հատիկակնձկային ստրուկտուրա, կավավազային մեխանիկական կազմ, փոքր հզորություն (առավելագույնը 25-30սմ): Այս հողերի քիմիական ու ֆիզիկաքիմիական հատկությունները հետևյալն են.

Աղյուսակ 9.

Խորությունը, սմ	Հումուսը, %	Կլանված հիմքերի գումարը, մ/էկվ 100գ հողում	pH-ը ջրային քաշվածքում	Հիդրոլիզային թթվությունը, մ/էկվ 100գ հողում
0-5	18.1	49.3	6.2	4.6
5-14	10.8	49.4	6.7	8.0
14-27	7.8	44.7	6.7	7.5
27-40	5.8	28.6	6.8	4.6
40-61	2.0	22.7	6.8	2.7
61-82	0.8	21.5	6.9	1.6
82-120	0.4	22.0	7.0	1.4

Այս տիպի հողերը ունեն գլխավորապես կավավազային մեխանիկական կազմ: Կլանման տարողությունը բարձր է, կլանված կատիոններում գերակշռողը Ca-ն է: Ռեակցիան չեզոք է կամ թույլ հիմնային: Բնութագրվում են բարելավ ֆիզիկական և ջրաֆիզիկական հատկություններով, լավ արտահայտված ստրուկտուրայով:

Տափաստանացված դարչնագույն հողերում հումուսի պարունակությունը կազմում է 8-10%: Հումուսի բաղադրությունում ֆուլվոթթուները գերակշռում են հումինաթթուներին: Ռեակցիան չեզոք է կամ թույլ թթվային, կլանման տարողությունը բարձր:

Տարածքի լվացված սևահողերի ռեակցիան գլխավորապես չեզոք է (pH-ը տատանվում է 7-ի սահմաններում): Կլանող համալիրը հագեցված է հիմնականում

Ca-ով և Mg-ով: Բնորոշ է կնձկային ստրուկտուրա: Հարուստ են ընդհանուր ազոտով (0.15-0.35%), ֆոսֆորական թթվով (0.15-0.26%) և կալիումով (1-2%): Տարավազված սևահողերի քիմիական և ֆիզիկամեխանիկական հատկությունները բերված են ստորև աղյուսակում:

Աղյուսակ 10.

Հորիզոնները և խորությունը, սմ	Տոկոսներով			Կլանված կատիոնների գումարը, մ/էկվ 100գ հողում
	հումուս	ընդհանուր		
		ազոտ	CaCO ₃	
A ₁ 0-15	4.32	0.34	0.5	37.2
A ₂ 15-29	2.77	0.23	0.6	36.1
B ₁ 29-45	2.56	0.18	0.6	29.2
B ₂ 45-62	2.09	0.15	1.6	37.2
C 62-80	1.99	0.15	1.7	24.8
A ₁ 0-23	6.67	0.34	չկա	32.2
A ₂ 23-43	6.59	0.32	չկա	33.4
B ₁ 43-68	5.32	0.31	չկա	37.3
B ₂ 68-83	1.64	0.20	չկա	28.5
C 83-100	0.90	0.19	40.3	չի որոշված

Խախտված հողերի հետ կապված, նշենք որ բուն հայցվող տարածքում հանված հողաբուսական շերտի լցակույտեր, պահեստավորված, պահպանված հողաբուսական շերտ չկա: Հայցվող տարածքի արևմտյան հատվածում՝ նախագծվող բացահանքի ճակատից ներս՝ մոտ 30մ լայնությամբ և 100մ երկարությամբ, հողաբուսական շերտը հանված և հայցվող տեղամասից տեղափոխված է, կատարված է մակաբացում և արդյունահանում 1988թ-ից սկսած:

Հայցվող տեղամասից դուրս առկա է նախկինում անցված բացահանք՝ անկանոն փորվածքներով, ԳԱԿԽ զանգվածի, մեծաքարերի, մակաբացման զանգվածների խառը կույտերով, որոնց տարանջատումն ու քանակների չափումները «ԱԿԽ» ՍՊԸ կողմից երկրաբանական ուսումնասիրության փուլում հնարավոր չէր ավել:

Բուն հայցվող տեղամասում խախտված, վերականգնված հողերը «ԱԿԽ» ՍՊԸ կողմից երկրաբանական ուսումնասիրության ընթացքում ընդհանուր 36մ² մակերեսով հորերի անցման ժամանակ վերջիններիս մակերեսի 60%-ից տեղահանված հողաբուսաշերտն է(մոտ 10 սմ հզորությամբ): Փորվածքների

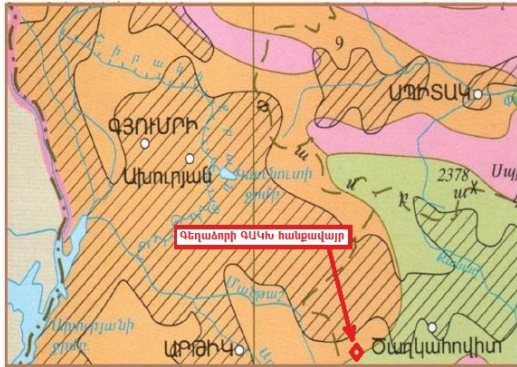
նմուշարկումից անմիջապես հետո այդ հողաբուսաշերտն օգտագործվել է փորվածքների մակերեսը ծածկելու համար: Վերականգնված ընդհանուր մակերեսը կազմել է մոտ $22մ^2(36մ^2 \times 60\%)$, իսկ հողաբուսաշերտի ծավալը՝ $22մ^2 \times 10սմ = 2.2մ^3$: Նախագծով նախատեսվում էր խախտված հողերի լեռնատեխնիկական վերականգնման միջոցառումներ՝ փորվածքների լցնում, նույն տեղից հանված հողաբուսային շերտով ծածկում, հողագուրկ մակերեսների հարթեցում և ամրացում, ինչը և կատարվել է (փաստվել է բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմնի կողմից):

Հայցվող տարածքի հողային ռեսուրսների աղտոտվածության վերաբերյալ տվյալներ չկան:

3.9. Բուսական և կենդանական աշխարհ

Տարածքի նկարագիրը ֆլորիստիկ տեսակետից տրվել է գրականության տվյալների և ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության Ինստիտուտի հերբարային նյութերի հիման վրա: Գեղաձորի ԳԱԿԽ հանքավայրի տարածքը բուսաաշխարհագրական տեսակետից պատկանում է Բորեալ ֆլորիստիկ ենթաթագավորության Ցիրկումֆորեալ գավառի Կովկասյան ենթագավառի Ապարանի ֆլորիստիկ շրջանին: Բուն տեղամասը գտնվում է Ապարանի ֆլորիստիկ շրջանի արևմտյան մասում և ունի այս շրջանի անտառագուրկ մասերին հատուկ ֆլորա և բուսական համակեցություններ: Շրջանի բուսականությունն ունի արտահայտված քսերոմեզոֆիլ, մեզո-քսերոֆիլ և մեզոֆիլ բնույթ՝ յուրահատուկ են մարգագետնատափաստանները, մարգագետինները: Բուսականությունը 2000-2200մ բացարձակ բարձրության սահմաններում մերձալպիական է, իսկ 2200-2900մ սահմաններում՝ ալպիական:

Տարածված են հացահատիկային և տարախոտա-հացահատիկային ֆորմացիաները՝ *Bromopsis variegata*, *Hordeum violaceum*, *Cephalaria gigantea*, *Anemonastrum fasciculatum*, *Festuca ovina*, *Phleum pratense*, և *Trifolium ambiguum* մասնակցությամբ: Արդյունահանման նպատակով հայցվող տարածքում անտառներ չկան:

ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ

Նկար 11. Բուսականության տարածման սխեմատիկ քարտեզ

Մարգագետնային բուսականություն

- 1 Բարձրալայան տարախոտա-հացազգա-բոշխային (գորգեր) մասնակցությամբ՝ *Campanula tridentata* Schreb., *Carex tristis* Bieb., *Taraxacum stevenii* DC., *Plantago saxatilis* Bieb., *Colpodium araraticum* Tarutv., *Poa alpina* L., *Carum caucasicum* (Bieb.) Boiss., *Nardus glabriculum* Sakalo, *Sibbaldia parviflora* Willd.
- 2 Ցածրալայան (ենթալայան) հացազգիների և տարախոտա-հացազգային, մասնակցությամբ՝ *Bromopsis variegata* (Bieb.) Holub, *Hordeum violaceum* Boiss. et Huet, *Anemonastrum fasciculatum* (L.) Holub, *Betonica macrantha* C. Koch, *Veronica*, *Gentiana*, *Cephalaria*, *Inula*, *Myosotis* ցեղի տեսակների հետ համատեղ

Մարգագետնադաշտային բուսականություն

- 3 Մասնակցությամբ՝ *Festuca versicolor* Tausch, *F. ovina* L., *F. valesiaca* Gaudin, *Phleum pratense* L., *Hordeum violaceum* Boiss. et Huet, *Carex humilis* Leys, *Trifolium ambiguum* L.

Տափաստանային բուսականություն

- 9 Հացազգային, տարախոտա-հացազգային, մասնակցությամբ՝ *Festuca valesiaca* Gaudin, *F. ovina* L., *Koeleria albobii* Domin, *K. cristata* (L.) Pers., *Bothriochloa ischaemum* (L.) Keng, *Stipa capillata* L., *S. lessingiana* Trin. et Rupr., *S. tirsia* Stev., *Elytrigia trichophora* (Link) Nevski, *Galium verum* L., տեսակներ *Agropyron*, *Andropogon*, *Scabiosa*, *Veronica*, *Artemisia*, *Achillea*, *Astragalus*

Հայցվող տարածքում չեն արձանագրվել պահպանվող, անհետացող կամ անհետացման եզրին գտնվող բուսատեսակներ: Համաձայն ՀՀ բույսերի Կարմիր գրքի տվյալների, Հանքավայրի տարածաշրջանում հայտնի են հետևյալ բուսատեսակները [10].

- 1) հիրիկ նրբագեղ – վտանգված տեսակ, Կովկասի էնդեմիկ, աճելավայրերից մեկը գտնվում է Քուչակ գյուղում, հանքերևակումից մոտ 25կմ հեռավորության վրա,
- 2) մուտինուս Ռավենելի – կարգավիճակը գնահատելու համար բավարար տվյալներ չկան, Հայաստանում հայտնաբերվել է Ապարանի ֆլորիստիկ շրջանում՝ Ծաղկունյաց լեռնաշղթայի կաղնու-բոխու անտառներում, 1500-1800մ բարձրություններում: Տարածվածության համար առավել նպաստավոր պայմանները համընկնում են հայցվող տեղամասից մոտ 22կմ հեռավորության վրա, Լուսազյուղ գյուղի հյուսիս-արևմտյան և արևելյան հատվածում աճող կաղնու-բոխու անտառների տարածքի հետ,

- 3) Թիակիկ սովորական – վտանգված տեսակ, տարածված է Ապարանի ֆլորիստիկ շրջանում՝ Ծաղկունյաց լեռնաշղթայի լայնատերև անտառներում: Տարածվածության համար առավել նպաստավոր պայմանները համընկնում են հայցվող տեղամասից մոտ 22կմ հեռավորության վրա, Լուսազյուղի շրջակայքում աճող կաղնու-բոխու անտառների տարածքի հետ:
- 4) Կոբրեզիա պարսկական-Կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ է: Հանդիպում է Ապարանի ֆլորիստիկական շրջանում: Աճում է ալպյան գոտում՝ ծովի մակարդակից 3000 և ավելի մետր բարձրությունների վրա:
- 5) Վարսագեղ հերմաֆրոդիտ - Կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ է: Հայաստանում հանդիպում է միայն Ապարանի ֆլորիստիկական շրջանում և Չիլի լճում: Աճում է վերին լեռնային գոտում՝ ծովի մակարդակից 2000 մ բարձրությունների վրա, լճակներում և ճահճացած տեղերում:
- 6) Բոշխ պիրենեյան- Կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ է: Հայաստանում հանդիպում է Ապարանի (Թեժ լեռ) և Գեղամի (լեռնագագաթ Աժդահակ) ֆլորիստիկական շրջաններում: Աճում է ալպյան գոտում՝ ծովի մակարդակից մոտ 3000-3200 մ բարձրությունների վրա, քարքարոտ, խճաքարոտ տեղերում:
- 7) Կիզիսոտ լայնատերև- Խոցելի տեսակ է: Հանդիպում է Լոռու (Զքնաղի լեռնաշղթա), Ապարանի (լեռնագագաթ Քյորոլի) և Դարեղեզիսի (Վայք) ֆլորիստիկական շրջաններում: Աճում է միջինից մինչև ալպյան գոտում՝ ծովի մակարդակից 1500-3000 մ բարձրությունների վրա, ինչպես նաև ենթալպյան և ալպյան մարգագետիններում և առուների խոնավ ավերին:

Գեղաձորի ԳԱԿԽ հանքավայրի շրջանում դիտարկվել են լեռնային տափաստաններին բնորոշ, ՀՀ տարածքում լայն տարածում ունեցող սովորական դաշտամուկը, աղվեսը և եվրապական նապաստակը:

Տարածքում գրանցվել են բազմաթիվ ճնճղուկազգիներ, ծիծեռնակներ, ագռավներ, մոխրագույն կաքավ և լոր: Բազմաթիվ անգամ դիտարկվել է բազեի թռիչք, բայց բազեանմանների բույն հայցվող տեղամասում չի հայտնաբերվել:

Սողուններից նկատվել է քառաշերտ սահնոձը:

Տարածքը մասամբ օգտագործվում է որպես արոտ, ինչի հետ կապված բազմազան են գոմաղբաբեզները: Բնորոշ են մորեխներ և ծղրիդներ: Թիթեռներից հանդիպել է ճերմակաթիթեռներ, կապտաթիթեռներ, թաղանթաթևավորներից՝ միայնակ մեղուներ, կրետ-որսորդներ:

Հայցվող տարածքում չեն արձանագրվել պահպանվող, անհետացող կամ անհետացման եզրին գտնվող կենդանական տեսակներ: Համաձայն ՀՀ կենդանիների Կարմիր գրքի տվյալների, հայցվող տեղամասի տարածաշրջանում հայտնի են հետևյալ տեսակները.

- 1) Պորչինսկու իշամեղու – ոչ մեծ արելառվ հազվագյուտ տեսակ, կարգավիճակը՝ խոցելի, Կովկասի տարածաշրջանի էնդեմիկ: Հայտնի է Ապարան քաղաքի շրջակայքից, Գեղաձորի հանքավայրից մոտ 23կմ հեռավորության վրա,
- 2) կարմրավուն մրջյուն – սահմանափակ արեալով հազվագյուտ տեսակ, կարգավիճակը՝ վտանգված: Հայտնի է Ապարան քաղաքի շրջակայքից, Գեղաձորի հանքավայրից մոտ 11կմ հեռավորության վրա,
- 3) կարմիր բադ – խոցելի տեսակ, հանդիպել է Ապարանի ջրամբարը շրջապատող լեռների լանջերին, Գեղաձորի հանքավայրից մոտ 23կմ հեռավորության վրա,
- 4) լայնակտուց բադ - խոցելի տեսակ, գարնանային և աշնանային չուի շրջանում հանդիպել է Ապարանի ջրամբարի տարածքում, Գեղաձորի հանքավայրից մոտ 23կմ հեռավորության վրա,
- 5) թամբակուրծք թարախահան - սահմանափակ արեալով հազվագյուտ տեսակ, կարգավիճակը՝ վտանգված: Հանդիպում է Ապարանի շրջակայքի լեռնատափաստաններում և ենթալպյան մարգագետիններում՝ անտառի վերին եզրի մոտ: Տարածվածության համար առավել նպաստավոր պայմանները համընկնում են Գեղաձորի հանքավայրից մոտ 22կմ հեռավորության վրա, Լուսազյուղի շրջակա անտառների տարածքի հետ:

3.10. Վտանգված էկոհամակարգեր, բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ,

Գեղաձորի ԳԱԿԽ հանքավայրի տարածքը ներառված չէ բնության հատուկ պահպանվող տարածքի սահմաններում: Ամենամոտը «Արագածի ալպյան»

պետական արգելավայրն է ավելի քան 10 կմ հեռավորության վրա, ինչպես նաև 20 կմ և ավելի հեռավորության վրա է գտնվում Հանքավանի ջրաբանական պետական արգելավայրը:

«Արագածի ալպյան» պետական արգելավայրը հանդիսանում է բնության հատուկ պահպանվող տարածք, Հայաստանի Հանրապետության 26 արգելավայրերից մեկը: Կազմավորվել է 1959 թվականին, ունի 300 հա տարածք: Գտնվում է Հայաստանի Արագածոտնի մարզում՝ Արագած լեռնագանգվածի 3200-3500 մ բարձրություններում: Ստեղծվել է սառցադաշտային Քարի լճի և հարակից ալպյան մարգագետինների պահպանության նպատակով^[1]:

Հանքավանի ջրաբանական պետական արգելավայրը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության Կոտայքի մարզի Մարմարիկ գետի վերին հոսանքի ջրհավաք ավազանի տարածքի սահմաններում՝ ակունքից մինչև եզրափակման կետը՝ Հանքավան գյուղի հիդրոլոգիական կետը: Արգելավայրի կազմակերպման հիմնական նպատակը Մարմարիկ գետի վերին հոսանքի ջրհավաք ավազանի ջրային ու հարակից էկոհամակարգերի, դրանց կենսաբանական բազմազանության պահպանությունը, ինչպես նաև հողի, օդի, ջրի և կենսաբանական բազմազանության ամբողջականության, բնական պաշարների, հազվագյուտ կենդանական տեսակների, դրանց ապրելավայրերի, հազվագյուտ բուսատեսակների ու դրանց աճելավայրերի պահպանության, բնականոն զարգացման, վերարտադրության ու կայուն օգտագործման ապահովումն է:

Արգելավայրի հատուկ պահպանության օբյեկտներ են Մարմարիկ գետի վերին հոսանքի ջրաէկոհամակարգը, բնական, այդ թվում՝ հանքային ջրերի աղբյուրների ելքերը, բնության կենդանի և անկենդան հուշարձանները:

Արգելավայրի հիմնական խնդիրներն են՝

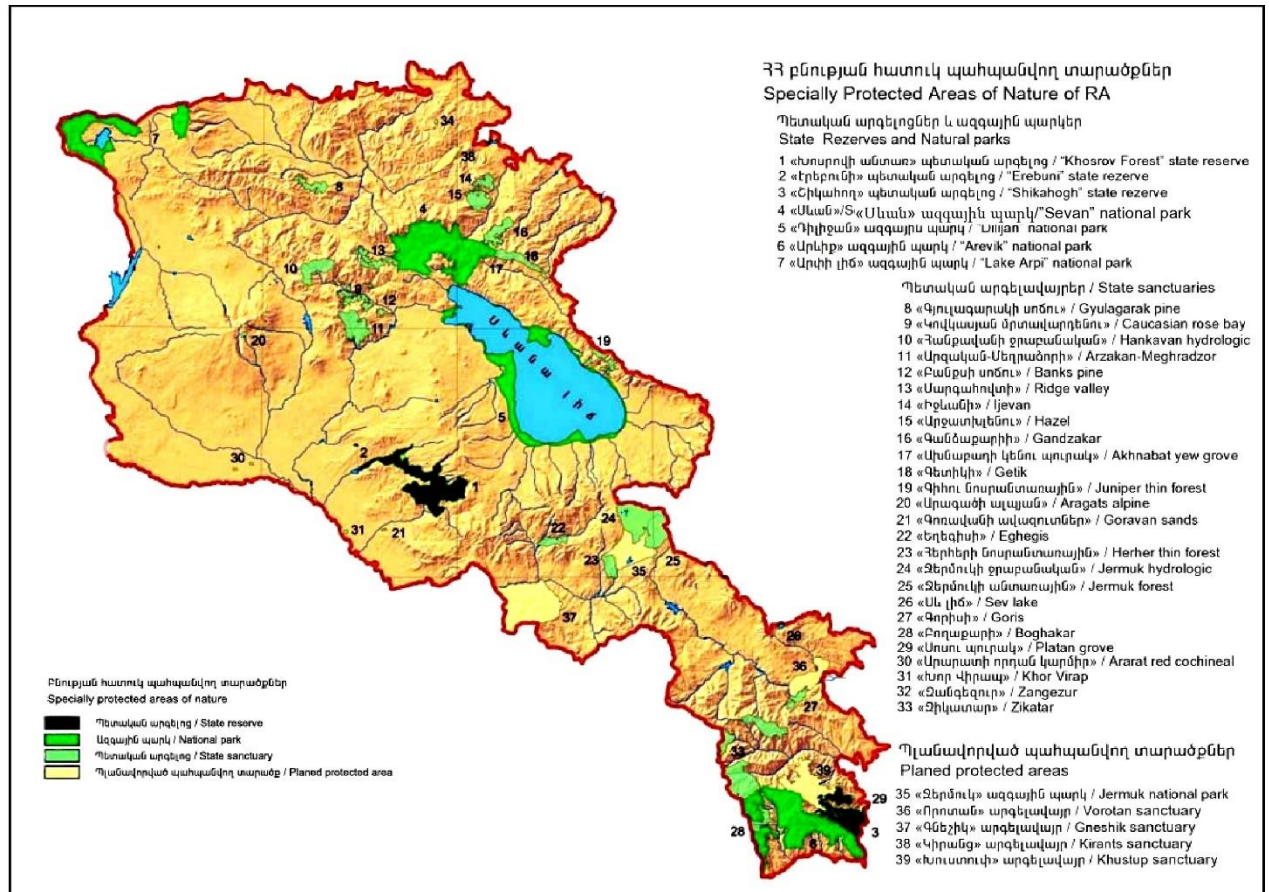
1) Մարմարիկ գետի վերին հոսանքի ջրհավաք ավազանի ջրային և դրան հարակից էկոհամակարգերի էկոլոգիական հավասարակշռության, այդ թվում՝ ջրային ռեժիմի պահպանությունը.

2) լանդշաֆտային և կենսաբանական բազմազանության բնականոն զարգացման ապահովումը և պահպանությունը.

3) բուսական և կենդանական աշխարհի, դրանց աճելավայրերի ու ապրելավայրերի պահպանությունը.

4) վտանգված, կրիտիկական վիճակում գտնվող, խոցելի, անհետացման եզրին գտնվող, ինչպես նաև Հայաստանի կարմիր գրքում ընդգրկված բույսերի և կենդանիների տեսակների պահպանությունն ու վերարտադրությունը.

5) ճանաչողական զբոսաշրջության իրականացման նախադրյալների ստեղծումը:

Նկար 12: ՀՀ բնության հատուկ պահպանվող տարածքների քարտեզ:

Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ են համարվում նաև բնության հուշարձանները: ՀՀ կառավարության 14.08.2008թ.-ի N967-Ն որոշմամբ հաստատվել է ՀՀ տարածքի բնության հուշարձանների ցանկը, որոնք նույնպես հանդիսանում են բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ:

3.11.Անտառային ռեսուրսներ

Գեղաձորի ԳԱԿԽ հանքավայրի տարածքում անտառներ չկան: Հանքավայրը գտնվում է Ծաղկահովիտ խոշորացված համայնքի վարչական սահմաններում և ըստ ՀՀ ՇՄՆ «Հայաստան» ՊՈԱԿ-ի «Արագածոտնի անտառտնտեսություն» մասնաճյուղի

2023-2032թթ. անտառշինական նախագծի տվյալների՝ Ծաղկահովիտ համայնքի վարչական սահմաններում հաշվառված են 493.6հա ընդհանուր մակերեսով անտառային հողեր և 118.8հա անտառածածկ, որը չունի անտառային հողերի կարգավիճակ: Ամենամոտ անտառային կամ անտառածածկ հողերը գտնվում են հանքավայրից նվազագույնը 5 կմ հեռավորության վրա:

3.12. Բնության հուշարձաններ

Համաձայն «Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» ՀՀ օրենքի՝ բնության հատուկ պահպանվող տեսակ է բնության հուշարձանը: ՀՀ կառավարության 14.08.2008թ.-ի N967-Ն որոշմամբ հաստատվել է ՀՀ տարածքի բնության հուշարձանների ցանկը, որոնք նույնպես հանդիսանում են բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ: ՀՀ Արագածոտնի մարզում հաշվառված են բնության հուշարձանների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է ստորև.

Աղյուսակ 11.

Անվանումը	Տեղադիրքը
«Տափակ Բլուր» լիպարիտային գմբեթ	Արագածոտնի մարզ, Թաթուլ գյուղից 2.0 կմ հվ-արմ
«Բազալտե արև», եզակի ճառագայթաձև անջատում	Արագածոտնի մարզ, Բյուրական գյուղից 7 կմ հս, Արխաշան գետի ձախափնյա մասում Ամբերդ ամրոցի մոտ
«Տատիկ» քարե բնական քանդակ	Արագածոտնի մարզ, Դաշտադեմ գյուղի հվ-արլ եզրին
«Փոքր Արտենի» հրաբուխ	Արագածոտնի մարզ, Արևուտ գյուղից 2.5 կմ հվ-արմ
«Քարե կարկուտ» տեքստուրային առանձնահատուկ ներկայություններ	Արագածոտնի մարզ, Սարալանջ գյուղից մոտ 3.0 կմ հս-արմ
Արայի լեռան խառնարանը	Արագածոտնի մարզ, Արտաշավան գյուղից 6 կմ հս-արլ
«Անանուն» ժայռ-մնացուկներ	Արագածոտնի մարզ, Սարալանջ գյուղից 4.5 կմ հվ-արմ, Արայի լեռ, հրաբխի հարավային լանջերին
«Անանուն» երոզիոն աշտարակ	Արագածոտնի մարզ, Սարալանջ գյուղից 4 կմ արմ, Արայի լեռան հրաբխի խառնարանում
«Զինգիլային դաշտ» քարե կուտակումներ	Արագածոտնի մարզ, Քուչակ գյուղից մոտ 1.5 կմ հս-արմ, «Էլոյի բերդ» տանող ճանապարհին
«Մեծ Արտենի» էքստրուզիվ կոն	Արագածոտնի մարզ, բնապատմական համալիր Մեծ Արտենի լեռ (2047մ), քարեդարյան (օլիգոցեն) հասակի եզա

«Քյահրիզ» աղբյուր	Արագածոտնի մարզ, Գեղաձոր գյուղից 8.5 կմ հվ-արմ, Գեղաձոր գետի վերին հոսանքի տրոգային կրկեսի վերին եզրին
«Գեղաձոր» աղբյուր	Արագածոտնի մարզ, Գեղաձոր գյուղից 7.5 կմ հվ-արմ, Գեղաձոր գետի վերին հոսանքի տրոգային կրկեսում, 3000 մ բացարձակ բարձրության վրա
«Ջաղացի» աղբյուր	Արագածոտնի մարզ, Ղազարավան գյուղի հվ ծայրամասում, ծ.մ-ից 1180 մ բարձրության վրա
«Սրբի» կամ «Քառասուն» աղբյուր	Արագածոտնի մարզ, Ապարան քաղաքի կենտրոնում, ծ.մ-ից 1870 մ բարձրության վրա
«Ամբերդ» լիճ	Արագածոտնի մարզ, Բյուրականից մոտ 21 կմ հս-արմ, Արագած լեռան հվ-արմ մերձկատարային սարավանդին
«Լեսինգ» լիճ	Արագածոտնի մարզ, Ծաղկաշեն գյուղից մոտ 11 կմ հս-արմ, Արագած լեռնազանգվածի հս-արլ լանջին
«Ումրոյ» լիճ	Արագածոտնի մարզ, Ծաղկաշեն գյուղից մոտ 8 կմ հս-արմ, Արագած լեռնազանգվածի արլ լանջին
«Գեղարոտի» ջրվեժ	Արագածոտնի մարզ, Արագած գյուղից 11 կմ հս-արմ
«Արտաշավան» բնապատմական համալիր	Արագածոտնի մարզ, Արտաշավան գյուղի արլ եզրին
«Աստվածընկալ» հրաբխային տուֆերի ստվարաշերտ	Արագածոտնի մարզ, Հարթավան գյուղից մոտ 4 կմ դեպի արլ, Քասախ գետի կիրճի աջ լանջին
«Քասախի դարավանդներ»	Արագածոտնի մարզ, Օհանավան գյուղի արլ եզրին
«Քասախի կիրճ»	Արագածոտնի մարզ, Սաղմոսավան գյուղ

Գեղաձորի հանքավայրի տարածքում բնության հուշարձաններ հաշվառված չեն: Հանքավայրին ամենամոտ գտնվող հուշարձանները «Գեղաձոր» աղբյուրը և «Քյահրիզ» աղբյուրն են: Հեռավորությունը նշված հուշարձանների և Գեղաձորի հանքավայրի միջև համապատասխանաբար կազմում է ավելի քան 7կմ և 8 կմ:

4. ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ

4.1. Ենթակառուցվածքներ

Գեղաձորի ԳԱԿԻՄ հանքավայրի տարածքը տարածական առումով գտնվում է ՀՀ Արագածոտնի մարզում:

Ստորև բերվում են Արագածոտնի մարզի և Գեղաձոր բնակավայրի վերաբերյալ տեղեկություններ՝ վերցված <http://aragatsotn.mtad.am/> Արագածոտնի մարզպետարանի պաշտոնական կայքէջից և ՀՀ Վիճակագրական Կոմիտեի <https://armstat.am/> պաշտոնական կայքէջից և Ծաղկահովիտ խոշորացված համայնքի <https://tsaghkahovithamaynq.am/> պաշտոնական կայքէջից:

Մարզի տարածքը 2773 քառ.կմ, ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը կազմում է (9.3%):

Գյուղատնտեսական նշանակության հողատարածքը՝ 218597,2 հա է (2023թ.-ի հուլիսի 1-ի դրությամբ), այդ թվում՝ վարելահողեր 54299,9 հա: Բնակավայրերի հողերը կազմում են մարզի հողերի շուրջ 6.3%, իսկ անտառային հողերը շուրջ 3.95%:

Արագածոտնի մարզի հիմնական վիճակագրական տվյալները, 2022թ.

	Ցուցանիշը
Մարզի մշտական բնակչության թվաքանակը տարեվերջի դրությամբ, 1 000 մարդ	135,5 **
այդ թվում՝ քաղաքային	28,3 **
գյուղական	107,2 **
Բնական աճի գործակիցը, 1 000 բնակչի հաշվով	6.2
Համախառն ներքին արդյունք (շուկայական գներով), մլն. դրամ	174785.2*
Արդյունաբերական արտադրանքի ծավալը, մլն. դրամ	58 692.2
Գյուղատնտեսության համախառն արտադրանքը, ընթացիկ գներով, մլրդ. դրամ	101.0
Շինարարության ծավալը, ընթացիկ գներով մլն. դրամ	28 271.0
Ավտոմոբիլային տրանսպորտի ներհանրապետական բեռնաշրջանառությունը, մլն. տոննա-կմ	5.9
Ավտոմոբիլային տրանսպորտի ուղևորաշրջանառությունը, մլն. ուղևոր-կմ	10.1
Կապի ծառայությունների հասույթը, ընթացիկ գներով, մլն. դրամ	358.7
Մանրածախ առևտրի շրջանառությունը, մլն. դրամ	31 846.4
Ծառայությունների ծավալը, մլն. դրամ	19 249.5
Սպառողական գների ինդեքսը նախորդ տարվա նկատմամբ, %	107.6
Գյուղատնտեսական արտադրանք արտադրողի իրացման գների ինդեքսները նախորդ	110.8

տարվա նկատմամբ, %	
Աշխատանքային ռեսուրսները, 1 000 մարդ	93.2
որից՝ զբաղվածներ	58.2
գործազուրկներ	2.9
Միջին ամսական անվանական աշխատավարձը, դրամ	132 035
Առևտրային կազմակերպությունների արտադրանքի, ապրանքների, ծառայությունների արտադրության և իրացման վրա կատարված ծախսերը, մլն. դրամ	20 835.7
Առողջության առաջնային պահպանման ծառայություն մատուցող հաստատությունների քանակը	24
Գրանցված հանցագործությունների քանակը	1 161
Կենսաթոշակառուների թվաքանակը տարեվերջին, մարդ	18 851
Նպաստառու ընտանիքների քանակը, դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	4 340
Նախադպրոցական հաստատությունների քանակը	34
Հանրակրթական դպրոցների քանակը	121
Գործող թանգարանների քանակը	1
Գրադարանների քանակը	51
Մարզական կազմակերպությունների քանակը	4

*-2021թ. տվյալներ

** -2024թ. տվյալներ

Մարզում առկա է 29 արհեստական ջրամբար՝ ամենամեծը Ապարանի ջրամբարն է՝ մակերեսը 7,9 կմ² է, ընդհանուր ծավալը՝ 91 մլն.մ³, օգտակարը՝ 81 մլն.մ³, ջրթողունակությունը վայրկյանում 18 մ³: Ջրամբարի ամբարտակը հողային է, բարձրությունը՝ 50մ, երկարությունը՝ 200մ: Տարեկան մարզում առկա ոռոգման ջրի ծավալը կազմում է մոտ 520 մլն.մ³: Արագածի մերձգագաթային սարավանդի վրա գտնվում է Քարի լիճը: Նշված ծավալի ոռոգման ջրից տարեկան օգտագործվում է մոտ 85մլն.մ³, առկա քանակության 16%-ի չափով: Մնացած քանակությունը կորչում է գոլորշիացման տեսքով կամ դուրս գալիս մարզի տարածքից: Մարզի տարածքով է անցնում Արգնի-Շամիրամ ջրանցքը, գործում է նաև Թալինի ջրանցքը:

ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը կազմում է (4.3%): Ազգաբնակչության 93,7%-ը հայ են: Մարզում բնակվում են նաև ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչներ՝ հիմնականում քրդեր, եզդիներ և այլն:

Բնակչության մեծամասնությունը կուտակված է Աշտարակի և Ապարանի տարածաշրջաններում, բնակչության խտությունը կազմել է՝ (36-89 մարդ 1 կմ²), այստեղ են բնակվում մարզի բնակչության շուրջ 64%-ը, մակերեսը կազմում է մարզի 46.5 %-ը: Ամենացածր խտությունը՝ Արագածի տարածաշրջանում է կազմել է՝ (3 մարդ 1 կմ²) և Թալինի տարածաշրջանում կազմել է՝ (30 մարդ 1 կմ²):

ՀՀ Արագածոտնի մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող 3 ավտո-խճուղիները՝ Երևան – Աշտարակ – Թալին – Գյումրի, Երևան–Աշտարակ – Սպիտակ և Երևան – Արմավիր –Քարակերտ – Գյումրի: Մարզի տարածքը արևմտյան հատվածով հատում է նաև ՀՀ գլխավոր երկաթուղին շուրջ 30 կմ, որը սակայն չի թողնում էական ազդեցություն մարզի տնտեսական զարգացման վրա:

Մարզի բնակչության շուրջ 87% հնարավորություն ունի օգտվելու կանոնավոր իրականացվող երթուղիներից:

Մարզի տարածքում բջջային հեռախոսակապը և շարժական ինտերնետ կապը ապահովվում է հանրապետություն գործող բոլոր օպերատորների կողմից: Մարզի բնակավայրերը 98%-ով ապահովված են ինտերնետ ծածկույթով /օպտիկամանրաթելային և եթերային-շարժական/: Ինտերնետի որակը հիմնականում բավարար է:

Լարային հեռախոսակապով ապահովված են մարզի բնակավայրերի 88%-ը: Մարզի 114 բնակավայրերում գործում է «Հայփոստ» ՓԲԸ մասնաճյուղերը՝ ապահովելով մարզի համայնքների 100% ծածկույթը:

Եթերային հեռուստահաղորդումներն իրականացվում են «Հայաստանի հեռուստատեսային և ռադիոհաղորդիչ ցանց» ՓԲԸ Աշտարակի, Ապարանի և Թալինի տարածքային բաժնի կողմից, ապահովելով մարզի բնակավայրերի 92% ծածկույթը:

Մարզի ամբողջ տարածքը ընդգրկվել է թվային հեռուստահաղորդումների ծածկույթում: Հեռարձակվում է նաև «Հանրային ռադիոն», որը հասանելի է մարզի բոլոր բնակավայրերում:

Մարզի բոլոր բնակավայրերը միացված են էլեկտրական ցանցերին և ապահովված են հիմնականում անխափան և առանց լուրջ վթարների էլեկտրամատակարարմամբ: Մարզում առկա է էլեկտրաէներգիայի բաշխման զարգացած ցանց:

Ներկայումս ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի կողմից տրված լիցենզիաների համաձայն, Արագածոտնի մարզում տարեկան 38.9 մլն. կՎտժ էլեկտրական էներգիա են արտադրում 6 փոքր հիդրոէլեկտրակայաններ՝ մոտ 15.95 ՄՎտ ընդհանուր հզորությամբ, որը կազմում է Հայաստանի ՓՀԷԿ երի արտադրած ընդհանուր 977 ՄՎտժ էներգիայի շուրջ 4%:

Գազաֆիկացման մակարդակը մարզում բավականին ցածր է, 114 համայնքներից 61-ը (53,5%) գազիֆիկացված են, որտեղ բնակվում են մարզի բնակիչների շուրջ 63,9 %:

Մարզի տարածքում վտանգավոր թափոնների վերամշակման, վնասազերծման, պահպանման, փոխադրման և տեղադրման համար գործունեություն է իրականացնում «Էկոլոգիա ՎԿՀ-ի» ՍՊԸ-ն, որը մարզի և հանրապետության այլ վայրերի բուժսպասարկման կազմակերպություններից՝ պայմանագրային սկզբունքով, հավաքում, տեղափոխում, պահպանում և վնասազերծում է ժամկետանց դեղորայքի, բժշկական կոշտ և հեղուկ, ինչպես նաև վիրահատություններից առաջացած թափոնները:

Միևնույն ժամանակ կոշտ կենցաղային թափոնների համար թվով 59 համայնքներում կատարվել է հողհատկացում, սակայն փաստացի գործում է 9 աղբավայր: Աղբահանությունը մասնագիտացված բեռնատարերով իրականացվում է միայն քաղաքային բնակավայրերում, մասնակի կերպով, իսկ գյուղական բնակավայրերում միայն հարմարեցված տեխնիկական միջոցներով (ինքնաթափեր, լաֆետներ, այլ): Մարզի բոլոր քաղաքներն ունեն կոյուղու համակարգ, որը սակայն միացված չէ գործող մաքրման կայաններին:

Մարզի տնային տնտեսությունների եկամուտների տեսանկյունից գտնվում է բավականին բարձր վիճակում: Եկամուտի այս մակարդակը հիմնականում պայմանավորված է տրանսֆերտների ամենամեծ ծավալով, մարզի յուրաքանչյուր բնակչի ամսական եկամտի շուրջ 19,4% կամ ամսական 13 510 ՀՀ դրամ կազմում են եկամուտները տրանսֆերտներից: Մարզի բնակչության եկամուտների շուրջ 23,80%-ը կազմում է եկամուտը գյուղմթերքի և կենդանիների վաճառքից, 2,07%-ը ինքնագրադավաճությունից, 39,06%-ը վարձու աշխատանքից, 14,90%-ը Պետական թոշակներ և նպաստներ և 2,05%-ը այլ աղբյուրներից:

2024թ.-ին Արագածոտնի մարզի տնտեսության հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները ՀՀ տնտեսության համապատասխան ոլորտների ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն 2.0 %,
- գյուղատնտեսություն 9.8 %,

- շինարարություն 6.3 %,
- մանրածախ առևտուր 1.8 %,
- ծառայություններ 0.8 %:

Մարզի տնտեսության հիմքն արդյունաբերությունը և գյուղատնտեսությունն են:

Արագածոտնի մարզում գրանցված են ավելի քան 4211 գործող (ակտիվ) ձեռնարկություններ, որոնք կազմում են հանրապետության մարզային ցուցանիշի մոտ 6.9%-ը, այդ թվում՝ շուրջ 77 արտադրական ձեռնարկություններ և 562 առևտրային կազմակերպություններ: Խոշոր արտադրական ձեռնարկություններից են «Հայասի գրուպ» ԲԲԸ, «Թամարա Ֆրուտ» ՓԲԸ, «Աշտարակյան գինիներ» ՓԲԸ, «Գրեյդ Վելլի» ՓԲԸ, «Աշտարակի պոլիգրաֆիական գործարան» ԲԲԸ, «Աշտարակ-ձու» ՓԲԸ, «Ապարանի պանրի գործարան» ՓԲԸ, «Աշտարակ-կաթ» ԲԲԸ, «Գոլդեն գրեյպ Արմաս» ՍՊԸ և «Գնթունիք» ՍՊԸ:

ձեռնարկությունների խտությունը 10 000 բնակչի հաշվով կազմում է 324.4:

ՀՀ Արագածոտնի մարզի տնտեսության ընդհանուր ծավալում գերակշռողը արդյունաբերության և գյուղատնտեսության ճյուղերն են:

Արդյունաբերությունը մասնագիտացած է սննդամթերքի արտադրություն (մսի և մսամթերքի մշակում և պահածոյացում, մրգերի և բանջարեղենի մշակում և պահածոյացում, կաթնամթերքի, ըմպելիքի արտադրությունն է կան խաղողի վերամշակման և գինու հումքի ստացման) ու շինանյութերի հանքավայրերի շահագործման ուղղություններում:

Գյուղատնտեսությունը հիմնականում մասնագիտացած է բուսաբուծության (մասնավորապես հացահատիկային մշակաբույսերի արտադրություն) և անասնաբուծության մեջ: Մարզի աշխարհագրական դիրքը և բնակլիմայական պայմանները նպաստավոր են ինչպես բուսաբուծության (հացահատիկ, կարտոֆիլ, բազմամյա տնկարկներ, կերային մշակաբույսեր), այնպես էլ անասնաբուծության զարգացման համար:

Մարզի կրթական համակարգը ընդգրկում է նախադպրոցական, հանրակրթական (տարրական, հիմնական և ավագ), միջին մասնագիտական (նախնական արհեստագործական և մասնագիտական) և բուհական համակարգերը:

4.2. Հողերի տնտեսական յուրացման բնութագիր

Գեղաձորի ԳԱԿԽ հանքավայրի տարածքը գտնվում է Ծաղկահովիտ խոշորացված համայնքի Գեղաձոր բնակավայրի վարչական սահմաններում:

Գյուղի վարչական տարածքի մակերեսը կազմում է 13.5կմ²: Գյուղը Արագածի տարածաշրջանում է, մարզկենտրոնից գտնվում է 55 կմ հեռավորության վրա: Նախկինում ունեցել է Գյոզալդարա, Գյոզալդարա Թուրքի, Գյոզալդարա Վերին: Գեղաձոր է վերանվանվել 1946 թ-ին: Նախկինում մտել է Երեւանի նահանգի Ալեքսանդրապոլի գավառի մեջ: Գյուղն ընկած է Արագածի ստորին սարավանդում, Գեղաձոր գետակի հովտում: Գյուղը գտնվում է ծովի մակարդակից 2190մ բարձրության վրա: Կլիման ցուրտ լեռնային է: Ձմեռները տևական են, ցուրտ, հաստատուն ձնածածկույթով: Ամառները տաք են, համեմատաբար խոնավ: Հուլիսյան միջին ջերմաստիճանը տատանվում է 16-18-ի սահմաններում, հունվարյանը՝ -6 - -8-ի սահմաններում: Մթնոլորտային տարեկան տեղումների քանակը 450-600 մմ: Բնական լանդշաֆտները սելահոդային տափաստաններ են: 1831 թ-ին ունեցել է 68, 1897 թ-ին՝ 618, 1926 թ-ին՝ 623, 1939 թ-ին՝ 1058, 1979 թ-ին՝ 847 հայ բնակիչ, որոնց նախնիների մի մասը այստեղ է գաղթել Արեւմտյան Հայաստանից 1915թ-ին: Համայնքի բնակչությունը կազմում է 1121 մարդ, որից 51% տղամարդիկ են, իսկ կանայք՝ 49%: Մինչաշխատունակ տարիքի բնակչությունը կազմում է 43%, աշխատունակ տարիքի ներկայացուցիչները՝ 52%, հետաշխատունակները՝ 5%: Գյուղն ունի 288 տնտեսություն: Ունի միջնակարգ դպրոց, գրադարան, կապի հանգույց:

Գեղաձորի հողային ֆոնդը

Վարչական տարածք՝ 4899,56հա:

Գյուղ.նշանակության հողեր՝ 4762,34հա՝

Վարելահողեր՝ 683,04հա,

խոտհարքներ՝ 106,91հա,

Արոտ՝ 1363,39հա,

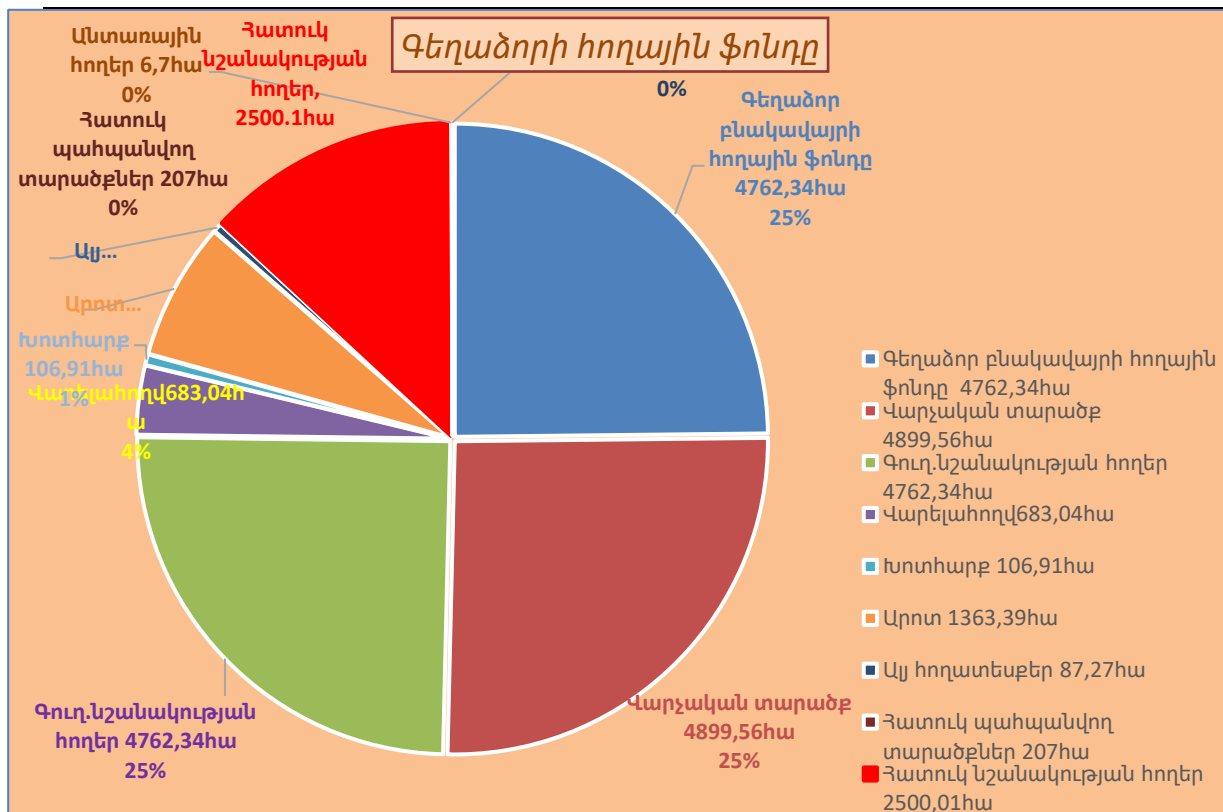
Այլ հողատեսքեր՝ 87,27հա,

Արտադրական նշանակության՝ 5,4հա,

Էներգետիկ նշանակության՝ 0,07հա,

Հատուկ պահպանվող տարածքներ՝ 2,7հա,
 Հատուկ նշանակության հողեր՝ 2500,01հա,
 Անտառային հողեր՝ 6,7հա,
 Ջրային ֆոնդի հողեր՝ 6,85հա:

Գյուղատնտեսական հողահանդակները օգտագործվում են որպես վարելահողեր, խոտհարքեր: Տնամերձ հողակտորներում կան բազմամյա տնկարկներ: Պահուստային հողերի մեջ մեծ բաժին ունեն արոտավայրերը՝ 358 հա, վարելահողերը՝ 110 հա:

Մշակում են հացահատիկ, բանջարաբուստանային կուլտուրաներ՝ կաղամբ, կարտոֆիլի ճակնդեղ: Զբաղվում են խոշոր եւ մանր եղջերավոր անասնաբուծությամբ: Արդյունաբերություն չունի: Պետություն-համայնք համագործակցությամբ գյուղ է մտել բնական գազի խողովակաշարը: ՀՀ պետություն է միջոցներով ամբողջովին հիմնանորոգվել է Գեղաձոր մտնող 1,6կմ-անոց ճանապարհը:

Համայնքի հիմնախնդիրների մեջ կարևորվում է դպրոցի շենքի, գյուղամիջյան ճանապարհների վերանորոգումը:

4.3. Պատմության, մշակութային հուշարձաններ

Հայցվող տարածքի ուսումնասիրությունը հնարավորություն է ընձեռնում եզրակացնել, որ ընդերքօգտագործման համար նախատեսված անխաթար տարածքի ռելիեֆին բնորոշ առկա առանձնահատկությունները՝ լանջերի տարբեր աստիճանների կտրուկ զառիթափություն, ուղղահայացությանը մոտեցող լանջեր ու սուրանկյուն կտրվածքներով ձորերը, հնարավորություն են տալիս միանշանակ փաստել, որ լեռնազանգվածի այս հատվածը ոչ մշտական է և ոչ էլ ժամանակավոր բնակության համար պիտանի չի եղել հնադարում և մարդը չի բնակվել այս տարածքներում, բայց հնարավոր է օգտագործել են սեզոնային արոտատեղ:

Կենտրոնական ձորով և հարակից ձորակներով կտրտված հանդամասում չեն փաստագրվել պատմական որևէ ժամանակաշրջանի վերագրվող բնակության հետքեր կամ մշակութային գործունեության մնացորդներ:

Հայցվող տարածքում և դրա անմիջական մերձակայքում ու շրջապատում հնագիտական հուշարձանների վերգետնյա նշաններ չկան, չեն գտնվել նաև նյութական մշակույթի մնացորդներ, ինչը հավաստվել է «Հնագիտության և ազգագրության Ինստիտուտ» ՊՈԱԿ-ի կողմից կատարված հնագիտական վերգետնյա տեղագնությունամբ, ուսումնասիրությամբ և տրված եզրակացությամբ (Հավելված 4):

Աշխատանքների որևէ փուլում հնագիտական գտածոների կամ հուշարձանների վերգետնյա նշանների հայտնաբերման պարագայում, աշխատանքները անհապաղ պետք է դադարեցվեն և փաստի մասին իրազեկվեն համապատասխան կառույցները:

Տարածքի գնահատման համար օգտագործվել են նաև ՀՀ կառավարության 2007 թվականի մարտի 15-ի թիվ 385-Ն Որոշման հավելված 2-ի նյութերը, որով հաստատվել է ՀՀ Արագածոտնի մարզի պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ցանկը: Գեղաձոր բնակավայրում հաշվառված են հետևյալ հուշարձանները.

հուշարձան	կառուցված	վայր, հասցե
Եկեղեցի Սբ. Գևորգ	1927 թ.	Գյուղի մեջ
Գերեզմանոց	19-20 դդ.	Հյուսիս-արևմտյան մասում
Հուշարձան՝ Երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1980 թ.	հյուսիսային մասում

Մոտակա Ծաղկահովիտ բնակավայրում էլ հաշվառված են հետևյալ հուշարձանները.

հուշարձան	կառուցված	վայր, հասցե	հավելյալ նշումներ
Գերեզմանոց	19-20 դդ.	հվ-աե մասում	Եկեղեցուց 400 մ հվ-աե
Եկեղեցի	19 դ.	հվ-աե մասում	գյուղի եզրին
Խաչքար	9-10 դդ.		բեմին, գլխիվայր, 3 խաչքարերից աջակողմյանը
Խաչքար	9-10 դդ.		բեմին, 3 խաչքարերից ձախակողմյանը
Խաչքար	10-11 դդ.		բեմին, 3 խաչքարերից կենտրոնականը
Գերեզմանոց	19-20 դդ.		Եկեղեցու հվ կողմում
Հուշարձան՝ Երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1974 թ.	աե մասում	գյուղի եզրին, բլրի վրա
Քաղաքատեղի Ծաղկահովիտ (Ղալաչի)	մ.թ.ա. 3-1 հզ, ուշ մջնդ	հվ-աե մասում	գյուղի եզրին
Դամբարանադաշտ	մ.թ.ա. 2 հզ		Նիգավանից ձգվում է մինչև Հնաբերդ
Մատուռ Թուխ Մանուկ (Սբ. Ճգնավոր)	19-20 դդ.		քաղաքատեղիի հվ-ամ լանջին
Խաչքար	10 դ.		ամ կողմում
Խաչքար	17-18 դդ.		ամ պատին, արտաքուստ, մուտքից վեր

ՀՀ Կառավարության նշված որոշման համաձայն, ինչպես ընդերքի արդյունահանման համար հայցվող տարածքում, այնպես էլ դրա սահմաններին մոտ (առնվազն մի քանի հարյուր մետր) պատմամշակութային հուշարձաններ և հնագիտական արժեքներ հայտնի չեն: Բացի այդ, ՀՀ կառավարության նիստի 2017թ. օգոստոսի 10-ի՝ «Հայաստանի Հանրապետության հնագիտության զարգացմանը նպաստող միջոցառումների 2017-2025 թվականների ծրագրին և ժամանակացույցին

հավանություն տալու մասին» թիվ 34 արձանագրային որոշմամբ հաստատված Ծրագրում 2017-2025 թվականներին Արագածոտնի մարզի նշված բնակավայրերի հուշարձանների (այդ թվում՝ հնագիտական) վերաբերյալ ուսումնասիրություններ և նախատեսված չեն:

ԳԱԿԽ հանքավայրի տարածքում նախատեսվող արդյունահանման աշխատանքները չեն կարող բացասաբար անդրադառնալ (առնվազն 0.6կմ հեռավորության վրա) պատմամշակութային հուշարձանների իրավիճակի վրա:

4.4 Տեղեկատվություն հանրության ծանուցման, հանրային լսումների և տեղական ինքնակառավարման մարմինների նախնական համաձայնության վերաբերյալ

ՀՀ Արագածոտնի մարզի Գեղաձորի ԳԱԿԽ հանքավայրի արդյունահանման աշխատանքների նախագիծը և դրա շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվությունը ներկայացվել է ազդակիր համայնքի բնակիչներին, ներկայացվել են օգտակար հանածոների արդյունահանման աշխատանքների նախագծի նպատակը՝ հիմնավորվել է շահագործողական աշխատանքներ սկսելու անհրաժեշտությունը:

Ընկերության ներկայացուցիչների կողմից հնարավորինս մանրամասնորեն տրվել է նախատեսվող գործունեության բնութագիրը՝ արտադրական հզորությունները, օգտագործվող բնական ռեսուրսները ու նյութերը, տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումները, քննարկվել է շարունակվող աշխատանքներում բնակիչների ներգրավման հարցը: Ընկերությունը նշել է, որ ֆինանսական մասնակցություն կունենա համայնքի խնդիրների լուծմանը՝ իր գործունեության ողջ ընթացքում, ինչն անշուշտ դրականորեն կանդրադառնա համայնքի զարգացման վրա:

Հաշվի առնելով դեռևս երկրաբանական ուսումնասիրության փուլի հանրային քննարկումներում բարձրացված անվտանգությանը վերաբերող դիտարկումները՝ Ընկերությունը այս հանրային լսումների ընթացքում իր նախաձեռնությամբ առանձնահատուկ կարևորել է աշխատանքների կատարման անվտանգության արտաքին բաղադրիչի հարցը՝ հաշվի առնելով հատուկ նշանակության գորամասի հարևանությունը: Ընկերությունը վերահաստատել է գորամասի ղեկավարության հետ համագործակցելու իր պատրաստակամությունը: Անվտանգային առումով

ռիսկայնության գնահատման համար Շնկերությունը դիմել է վերոնշյալ գորամասի հրամանատարությանը և ստացել է վավերացված հավաստում, որ գորամասի հրամանատարությունը ևս նախատեսվող գործունեության անվտանգային ռիսկերը բավականին ցածր է գնահատում և գործունեության առնչությամբ առարկություններ չունի:

Կից ներկայացվում է հարևանությամբ գտնվող գորամասի հրամանատարի կողմից վավերացրած տեղեկանքը (**Հավելված 2**):

Ազդակիր համայնքի բնակիչները ընդհանուր առմամբ դրական են վերաբերվել նախատեսվող գործունեությանը: Շնկերության ներկայացրած նախատեսվող գործունեության վերաբերյալ ստացվել է տեղական ինքնակառավարման մարմնի նախնական համաձայնությունը:

Այս պայմաններում հանքարդյունաբերության զարգացումը կարող է որոշակի դերակատարում ունենալ տնտեսական զարգացման գործընթացում: Սակայն դա հնարավոր է միայն հարակից համայնքների բնական միջավայրին չվնասելու պայմանով:

Սույն հաշվետվության **Հավելված 1-ում** բերվում է հանրային ծանուցման, հանրային լսումների վերաբերյալ տեղեկատվությունը և ներկայացվում է հանրային քննարկումներից լուսակնարներ:

**5.ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ՊՈՏԵՆՑԻԱԼ ԵՎ ԿԱՆԽԱՏԵՄՎՈՂ
ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
Բացահանք**

Շրջանի ֆիզիկա-աշխարհագրական և կլիմայական պայմանները

Մթնոլորտում աղտոտող նյութերի ցրման պայմանները որոշող օդերևութաբանական բնութագրերը և գործակիցները բերված են 5.1 աղյուսակում (Ծաղկահովիտ բնակավայրի տվյալներով):

Աղյուսակ 5.1.

Հ/հ	Բնութագրերի անվանումը	Մեծու- թյունը
1.	Մթնոլորտի շերտաբաշխումից կախված գործակիցը, A	200
2.	Տեղանքի ռելիեֆի գործակիցը	1.30
3.	Տարվա ամենաշոգ ամսվա դրսի օդի միջին ջերմաստիճանը, T °C	15.8
4.	Բացարձակ առավելագույն ջերմաստիճանը, T °C	+ 33
5.	Բացարձակ նվազագույն ջերմաստիճանը, T °C	- 31
6.	Միջին տարեկան քամիների փնջագիրը (վարդը)	
	Հյուսիս	5
	Հյուսիս- Արևելք	12
	Արևելք	14
	Հարավ-Արևելք	6
	Հարավ	18
	Հարավ-Արևմուտք	22
	Արևմուտք	18
	Հյուսիս-Արևմուտք	5
7.	Անհողմությունների կրկնելիությունը, %	31
8	Քամու բազմամյա միջին արագությունը (մ/վրկ)	1.9
9	Քամու բազմամյա միջին առավելագույն արագությունը (մ/վրկ), որը հնարավոր է 25 տարին մեկ անգամ	27

Հանքի շահագործման փուլ

Համաձայն տեխնիկական առաջադրանքի՝ բացահանքի տարեկան արտադրողականությունը կազմում է.

ԳԱԿԽ՝ 57000մ³/տարի կամ 219,23մ³/օր,

մակաբացման ապարներ՝ 4275 մ³/տարի կամ 16,44 մ³/օր,

Ընդհանուր լեռնային զանգված 61275 մ³/տարի կամ 235,67 մ³/օր:

Գեղաձորի ԳԱԿԽ հանքավայրի տարածքում արդյունահանման աշխատանքների իրականացման ընթացքում որոշակի ազդեցություններ են դրսևորվելու մթնոլորտի, հողային ռեսուրսների, կենսաբազմազանության վրա:

Մթնոլորտային օդ.

Արդյունահանումն իրականացվելու է բուլդոզեր-էքսկավատոր-ավտոինքնաթափի համալիրի միջոցով:

Հանքավայրում ԳԱԿԽ զանգվածը գտնվում է հարաբերականորեն խոնավ վիճակում, ինչի հետևանքով հանքավայրի տարածքում հումքի արդյունահանման ժամանակ փոշեգոյացում չի սպասվում:

Աշխատանքների իրականացման ժամանակ ընկերությունը առաջնորդվելու է ՀՀ կառավարության 2006 թվականի փետրվարի 2-ի N160-Ն որոշմամբ, համաձայն որի ածխածնի օքսիդի, ազոտի օքսիդի (երկօքսիդի հաշվարկով), մրի և ծծմբային անհիդրիդի սահմանային թույլատրելի խտությունները (ՄԹԿ) համապատասխանաբար կազմում է 5 մգ/մ³, 0.2 մգ/մ³, 0.15 մգ/մ³ և 0.5 մգ/մ³:

Բացահանքային տեխնիկայի աշխատանքի ընթացքում օգտագործվող յուղերի, դիզ.վառելիքի, քսանյութերի բնական կորուստը հանդիսանում է ածխաջրածիններով մթնոլորտի աղտոտման աղբյուր:

Համաձայն ՀՀ Կառավարության 25.01.2005թ. թիվ 91-Ն Որոշման հավելվածի՝ ազդեցությունը գնահատվում է միայն այն նյութերի արտանետումների համար, որոնց ՄԹԱ-ի նորմատիվները գերազանցվել են՝ հաշվի առնելով տարբեր նյութերի գումարային ազդեցությունը (վերադրման էֆեկտը):

Շարժական աղբյուրներից արտանետված գազերի համար ազդեցությունը գնահատվում է՝

ա) բենզինային և դիզելային շարժիչներով աշխատող ավտոմեքենաներից արտանետվող ածխածնի օքսիդի, ազոտի օքսիդների և ածխաջրածինների արտանետումների մասով,

բ) դիզելային շարժիչներով ավտոմեքենաների գծով՝ ծխայնության (մուր) մասով:

Վնասակար գազերի արտանետման աղբյուր են հանդիսանում բացահանքային տարբեր մեքենաներ (բեռնատար, էքսկավատոր, ապարաբարձիչ և այլն), որոնք աշխատում են դիզելային վառելանյութով, որոնց տեղաշարժի և աշխատանքի

հետևանքով գոյացող արտանետումները չեն գերազանցելու սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաները (ՄԹԿ):

Հանքի աշխատանքներում ներգրավման նախատեսվող բոլոր տրանսպորտային և տեխնիկական միջոցները համալրված են ժամանակակից կատալիտիկ չեզոքացուցիչներով («Եվրո 5» և "Tier 2" ստանդարտներին համապատասխան), աշխատանքների արդյունքում մթնոլորտային օդի վրա ազդեցությունը հասցված է նվազագույնի և ՀՀ Կառավարության 25.01.2005թ. թիվ 91-Ն Որոշման հավելվածի 12-րդ կետի համաձայն՝ դրանց շահագործման դեպքում ազդեցությունը չի գնահատվում:

գ) Քսուկային յուղերի մթնոլորտ արտանետումների հաշվարկը

Բոլոր տեսակի յուղերի և քսուկների առավելագույն տարեկան քանակը կկազմի՝ 1.94տ: Յուղաքսուկային նյութերը հերմետիկ փակ տարաներով բերվում են հանքավայր և օգտագործվում:

Յուղերի և քսուկների օգտագործման ժամանակ առաջանում են ածխաջրածինների արտանետումներ, որոնց հաշվարկը բերված է ստորև՝ աղյուսակի տեսքով:

Աղյուսակ 5.2.

Ցուցանիշի անվանումը	Նշանակումը	Չափման միավորը	Բանաձևը	Մեծությունը
1. Օգտագործվող յուղերի և քսուկների քանակը	Q	տ/տարի	-	1.94
2. Կորստի նորման՝ Ամռանը Ձմռանը	q ₁ q ₂	կգ/տ կգ/տ		0,45 0,2
3. Բնական գոլորշիացումը (արտանետումը) Ամռանը Ձմռանը Ընդամենը	A ₁ A ₂ A	կգ/տարի կգ/տարի կգ/տարի	$\frac{A_1 = Q \times q_1}{2}$ $\frac{A_2 = Q \times q_2}{2}$ $A = A_1 + A_2$	0.87 0.39 1,26
4. Ժամանակի տարեկան ֆոնդը	T	Ժամ		2080
5 Մթնոլորտ արտանետվող քսուկային յուղերի քանակը (ածխաջրածիններ)	C	գ/վրկ	$C = \frac{A \cdot 10^3}{T \cdot 3600}$	0.00017

դ) Փոշու արտանետումներ

ԳԱԿԽ գանգվածը գտնվում է խոնավ վիճակում, ինչի հետևանքով բացահանքում արդյունահանման ընթացքում փոշեգոյացում չի սպասվում:

Ե՛վ հումքի, և՛ մակաբացման ապարների բարձման և տեղափոխման ժամանակ ևս փոշեգոյացում չի սպասվում:

Ապարաջարդիչի աշխատանքի ժամանակ ևս փոշեառաջացում չի սպասվում, քանի որ հումքը գտնվում է բնական խոնավ վիճակում:

Փոշեգոյացման աղբյուր կարող են լինել միայն ավտոճանապարհները և աշխատանքային հրապարակները, որոնք նախատեսված է ջրցանել և փոշենստեցնել չոր եղանակային պայմաններում՝ ըստ անհրաժեշտության:

ե) Ղիզելային վառելիքի այրման արտանետումները

Հանքային տեխնիկայի շահագործման ժամանակ ղիզելային վառելիքով աշխատող ավտոինքնաթափը («Եվրո 5» ստարդարտ) և տեխնիկական մյուս միջոցները («Tier 2» ստանդարտ) կահավորված են լինելու կատալիտիկ չեզոքացուցիչներով, որոնց համար, ՀՀ Կառավարության 25.01.2005թ. թիվ 91-Ն Որոշման հավելվածի 12-րդ կետի համաձայն, հաշվարկ չի իրականացվում:

Հանքի աշխատանքներում ներգրավման նախատեսվող տրանսպորտային և տեխնիկական միջոցները համալրված են ժամանակակից կատալիտիկ չեզոքացուցիչներով, աշխատանքների արդյունքում մթնոլորտային օդի վրա ազդեցությունը հասցված է նվազագույնի:

Գեղաձորի ԳԱԿԽ հանքավայրում վնասակար նյութերի մթնոլորտում ցրման համակարգչային հաշվարկ չի կատարվել՝ պայմանավորված անշարժ աղբյուրներից արտանետումների բացակայությամբ և շարժական աղբյուրներից սպասվող արտանետումների խիստ ցածր ցուցանիշներով, որոնք չեն կարող գերազանցել սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաները :

Ազդեցությունը գնահատվում է միայն այն նյութերի արտանետումների համար, որոնց ՄԹԱ-ի նորմատիվները գերազանցվել են՝ հաշվի առնելով տարբեր նյութերի գումարային ազդեցությունը:

Սանիտարա - պաշտպանիչ գոտի (ՄՊԳ)

Համաձայն ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 01.02.2024թ.-ի №06-Ն հրամանի (որով հաստատվել են «ՀՀՇՆ 31-04.01-2024 «Արտադրական և հասարակական նշանակության շենքերի ու շինությունների սանիտարապաշտպանական գոտիներ և սանիտարական դասակարգում» ՀՀ շինարարական նորմերը) հավելվածի՝ առանց հորատապայթեցման՝ մարմարի, ավազի, մանրախճի, կավի արդյունահանման արտադրական օբյեկտների (քարհանքեր) համար ՄՊԳ-ն կազմում է 100մ: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Գեղաձոր բնակավայրի ամենամոտ բնակելի տունը գտնվում է նախագծվող բացահանքից նվազագույնը 350մ հեռավորության վրա, հատուկ միջոցառումներ ՄՊԳ կազմակերպման նպատակով չեն նախատեսվում:

Ազդեցությունը ջրային ռեսուրսների վրա

Հանքավայրի տարածքում մակերևութային և ստորերկրյա ջրերի բացակայությամբ պայմանավորված՝ աշխատանքների արդյունքում հանքավայրի տարածքում ջրային ռեսուրսների վրա ազդեցություն չի սպասվում:

Բացահանքում օգտագործվելու է խմելու որակի և տեխնիկական ջուր:

Տեխնիկական կարիքների ջրօգտագործում

ա) Ավտոճանապարհների ջրցան և հարթակների փոշենստեցում (փոշեճնշում)

Ելնելով օգտակար հանածոյի նստվածքաշերտի ջրառատության պայմանից հանքավայրի շահագործման ժամանակ բացահանքին տեխնիկական ջրի մատակարարման /հանքախորշը և նրան հարող ներհանքային ճանապարհների փոշենստեցման համար/ անհրաժեշտություն չկա:

Տեխնիկական ջուրը կպահանջվի բացահանքի սահմաններից դուրս ավտոճանապարհները ջրելու և արտադրական հրապարակի փոշենստեցման համար:

Համաձայն նորմատիվների ջրի ծախսը 1մ^2 տարածքում փոշին նստեցնելու համար կազմում է $0.5\text{լիտր}/\text{մ}^2$:

Ջրցանման մակերեսները կազմում են բացահանքում ավտոճանապարհների վրա միջինը՝ 1200մ²: Հանքախորշի ջրցան չի նախատեսվում, քանի որ ջրերի կապիլյար բարձրացման հետևանքով ավազները նույնիսկ տարվա ամենաչոր ժամանակ (օգոստոսին) գտնվում են խոնավ վիճակում:

Ընդունելով ջրի տեսակարար ծախսը 0.5լ/մ², կստանանք.

$$1200 \times 0.5 = 600 \text{լ/տր:}$$

Ջրցան իրականացվելու է տարվա չոր և տաք եղանակին՝ մոտ 5 ամիս՝ 150 օր:

Անձրևային օրերը տաք եղանակին՝ 50, այսպիսով տարեկան ջրցանի օրերը կկազմեն՝ $150 - 50 = 100$ օր:

Տարեկան ջրապահանջը՝ $100 \text{ օր/տարի} \times 600 \text{լ/օր} = 60.0 \text{ մ}^3/\text{տարի}$:

Ճանապարհների ջրցանից բացի, նախատեսվում է նաև արտադրական հրապարակի տարածքում տեղադրել փոշեճնշիչ կամ մշուշացնող սարքավորում:

Դիտարկված հիմնական փոշեճնշիչ սարքավորումների ջրի ծախսը միջինում 15լ/ր կամ 0,9մ³/ժամ: Հաշվի առնելով կլիմայական պայմանները, բեռնաթափման հրապարակի գրունտը, տեղափոխվող հումքի բնական խոնավություն ունենալու հանգամանքը՝ նշված սարքավորումը պետք է աշխատի 100օր՝ օրեկան առավելագույնը 3 ժամ: Ջրածախսը կկազմի. $100 \text{ օր} \times 3 \text{ ժ} \times 0,9 \text{մ}^3 = 270 \text{մ}^3/\text{տարի}$:

բ) Հումքի լվացում

Հանքավայրի հումքի լվացման համար կկիրառվի շրջանառու ջրամատակարարման համակարգ: Ջրառը նախատեսվում է իրականացնել մոտակա Գեղաձոր գետակից՝ համապատասխան ջրօգտագործման թույլտվություն ստանալուց հետո (օգտակար հանածոյի արդյունահանման թույլտվություն ստանալուց հետո, այդ հիմքով, Ընկերությունը կդիմի ՇՄ նախարարությանը՝ ջրօգտագործման թույլտվություն ստանալու համար): Ինչպես նշվել է՝ նախատեսվում է արտադրական հրապարակում ստեղծել ջրավազան-պարզարան՝ 10մ տրամագծով՝ մոտ 81մ² մակերեսով, որի մոտ կտեղադրվի էլեկտրական ջրմուղ պոմպ՝ լվացման սարքավորմանը ջրամատակարարում ապահովելու համար: Գեղաձոր գետակից ջրառը նախատեսվում է կազմակերպել ինքնահոս կերպով՝ 60-70գծ.մ. երկարությամբ, 50մմ տրամագծով խողովակաշարով: 1մ³ օգտակար հանածոյի լվացման համար

անհրաժեշտ կլինի մոտ 0.2 մ^3 շրջանառու ջուր՝ հաշվի առնելով նաև գոլորշիացումը: Տարեկան արդյունահանվող 57.0 հազ. մ^3 հումքից լվացման կենթարկվեն միայն ավազները, որը կազմում է հումքի 48.57% կամ $27,7 \text{ հազ. մ}^3$: Ավազների լվացման համար տարեկան ջրապահանջը կկազմի՝

$$27,7 \text{ հազ. մ}^3 \times 0.2 \text{ մ}^3 = 5537 \text{ մ}^3/\text{տարի}:$$

Սա պահանջվող առավելագույն քանակն է, ջրապահանջի կոնկրետ քանակը կճշտվի արդյունահանման ընթացքում:

Տեխնիկական ջրապահանջը կկազմի՝

$$60 \text{ մ}^3 + 270 \text{ մ}^3 + 5537 \text{ մ}^3 = 5867 \text{ մ}^3/\text{տարի}:$$

Խմելու և կենցաղային նպատակների ջրօգտագործում

Խմելու ջուր բերվում է կցովի ջրի ցիստեռնով:

Աշխատանքների խմելու և կենցաղային նպատակներով ջրածախսը հաշվարկվում է հետևյալ արտահայտությամբ՝

$$W = (n \times N + n_1 \times N_1) \times T$$

որտեղ՝ n - ԻՏ և ԿՍ աշխատողների թիվն է -3,

N - ԻՏԱ և ԿՍԱ ջրածախսի նորման՝ 0.016 մ^3 ,

n_1 - բանվորների թիվն է՝ 6,

N_1 - ջրածախսի նորման՝ $0.025 \text{ մ}^3/\text{մարդ օր}$

T - աշխատանքային օրերի թիվն է - 260 օր:

Այսպիսով՝ $W = (3 \times 0.016 + 6 \times 0.025) \times 260 = 51.48 \text{ մ}^3/\text{տարի}$, միջին օրեկան 0.198 մ^3 :

Խմելու ջրով բանվորները ապահովվում են անհատական տափաշներից:

Խմելու որակի ջուրը կբերվի հատուկ տարողություններով և կպահեստավորվի տնակում:

Արտահոսք

Բացահանքի տարածքը թափվող մթնոլորտային տեղումները օգտակար հաստվածքի ծակոտկեն հատկության շնորհիվ ներծծվում են խորքերը և դրա ջրահեռացման համակարգերի ստեղծում չի նախատեսվում:

Տեխնիկական ջրի օգտագործումը ամբողջությամբ հանդիսանում է անվերադարձ ջրօգտագործում և արտահոսք չի առաջանում՝ հանքի տարածքի ավազների ջրակլանելիության հատկության շնորհիվ:

Հումքի լվացման համար անհրաժեշտ ջուրը պետք է օգտագործվի շրջանառու համակարգով, կոշտ, պղտորություն առաջացնող մասնիկների նստեցմամբ, որոնք հիմնականում կավային կազմ ունեն (ավազների 0.3%): Ջրցանը համարվում է անվերադարձ ջրօգտագործում: Հումքի լվացման ժամանակ տեխնիկական ջրի կորուստները ներառված են նախատեսված $0.2 \text{ մ}^3/\text{մ}^3$ ծախսում:

Խմելու կենցաղային ջրօգտագործման արդյունքում առաջանում են կեղտաջրեր, որոնց քանակը կկազմի՝ $W_{\text{Ջ.Հ.}} = W_{\text{խ.տ.}} - V_{\text{Տ}}$, որտեղ՝

$V_{\text{Տ}}$ - ն ջրօգտագործման կորուստն է տոկոսներով – 1.5%

$$V_{\text{Տխմելու}} = W_{\text{խ.տ.}} \times 0.015 = 51,48 \times 0.015 = 0.77 \text{ մ}^3/\text{տարի}$$

$$W_{\text{Ջ.Հ.}} = 51,48 - 0.77 = 50,71 \text{ մ}^3/\text{տարի}:$$

$$\text{Օրական՝ } 50.71 : 260 = 0.195 \text{ մ}^3/\text{օր}:$$

Կենցաղային կեղտաջրերն օրեկան լցվում են բետոնային լցարան, որտեղից պարբերաբար տեղափոխվում են մոտակա մաքրման կայան:

Աշխատողների սպասարկման և կեղտաջրերի հեռացման համար կտեղադրվի կեղտաջրերի հավաքման հոր՝ անթափանց հատակով և պատերով:

Ջրային հաշվեկշիռ

Տարբեր նպատակների ջրօգտագործման համար հաշվարկված ցուցանիշները, ինչպես նաև կեղտաջրերի ծավալները ներկայացված են աղյուսակ 5.3.-ում:

Աղյուսակ 5.3.

Ջրօգտագործման կարիքները	Ջրօգտագործում, $\text{մ}^3/\text{տարի}$			Ջրահեռացում, $\text{մ}^3/\text{տարի}$			Շրջանառու ծավալներ, $\text{մ}^3/\text{տարի}$
	ընդամենը	խմելու որակի	տեխն. որակի	արտահոսք	կորուստ	անվերադարձ օգտագործ.	
Ավազների լվացում	5537		5537				5537
Ջրցան	60		60			60	
Փոշեճնշում	270		270			270	
Խմելու և կենցաղային	51,48	51,48	-	50,71	0.77	-	-
Ընդամենը	5918,48	51,48	5867	50,71	0.77	330	-

Ազդեցությունը հողային ռեսուրսների վրա

Հողային ռեսուրսների վրա ազդեցությունը բաժանվում է 2 տեսակի՝ ուղղակի և անուղղակի: Հողի վրա ուղղակի ազդեցությունները կապված են առավելապես մակերևույթի և ընդերքի վրա հանքարդյունահանող կազմակերպության տեղամասերի տեղակայման հետ:

Ուղղակի ազդեցության հետևանքը հանդիսանում է տեխնոգեն գոյացումների ձևավորումը՝ բացահանքային հանվածքը, մակաբացման ապարների լցակույտերը:

Հողային տեխնոգեն գոյացությունները ձևավորվում են օբյեկտների տեղադրման համար տարածքի ինժեներական նախապատրաստման աշխատանքների ժամանակ, շինարարության գրոյական ցիկլի պարտադիր իրականացման դեպքում, մասամբ կամ ամբողջովին հողի գրունտային շերտի հանմամբ, որը հետզայում օգտագործվում է ռեկուլտիվացման ժամանակ (ռելիեֆի տեխնոգեն ձևեր՝ լցակույտեր, բացահանքի հողային փորվածքներ):

Հողային ռեսուրսների պահպանման և ռացիոնալ օգտագործման հիմնական միջոցառումներից են հանդիսանում շինարարության ժամանակ խախտված տարածքների օգտագործումը, աշխատանքների ավարտից հետո խախտված հողերի ռեկուլտիվացումը:

Հողերի ռեկուլտիվացիա

Օգտակար հանածոյի արդյունահանմանը զուգահեռ հանվող մակաբացման ապարները կսկսեն տեղափոխվել և լցվել արդյունահանված բացահանք, որը կծածկվի հողաբուսային հանված շերտով և կռեկուլտիվացվի:

Հանքավայրի տարածքի գերակշիռ մասը ծածկված է միջինը 0.23մ հզորության հողաբուսական շերտի և 0.56մ միջին հզորության դելյուվիալ շերտով, որոնք նախատեսվում է օգտագործել արդյունահանված տարածքների հետլցման և ռեկուլտիվացման համար:

Բացահանքի ընդհանուր մակերեսը նախատեսվում է 10.29հա, բացահանքի հատակի մակերեսը՝ 57730մ² :

Բացահանքում մակաբացման ապարները ներկայացված են հողաբուսական շերտով և դելյուվիալ առաջացումներով ընդհանուրը 81400մ³ ծավալով, այդ թվում՝ հողաբուսական շերտ – 23700մ³, դելյուվիալ առաջացումներ – 57700մ³:

2360-2335մ նիշ ունեցող հորիզոնների շահագործմանը զուգընթաց, մակաբացման ապարները 9833մ³ / այդ թվում՝ հողաբուսական շերտ – 2860մ³, դելյուվիալ առաջացումներ –6973մ³/ ծավալով տեղադրվում են բացահանքի հյուսիս-արևմտյան հատվածում գտնվող նախկինում արդյունահանված տարածքում:

Բացահանքի հյուսիս-արևմտյան հատվածում գտնվող նախկինում արդյունահանված տարածքում ձևավորվող լցակույտի մակերեսը կազմում է հատակում 3608մ², վերին հարթակում 3382մ², միջին բարձրությունը 2,75մ, շեփի թեքման անկյունը 33-35°:

2330մ նիշ ունեցող հորիզոնի շահագործումից հետո մակաբացման ապարները տեղադրվում են արդյունահանված տարածքում ձևավորելով ներքին լցակույտ:

Ներքին լցակույտի մակերեսը կազմում է 57730մ², միջին բարձրությունը շուրջ 1.24մ: Ապարների ծավալը 71567մ³, այդ թվում հողաբուսական շերտ – 20840մ³, դելյուվիալ առաջացումներ –50727մ³:

Հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշման, պահպանման, նպատակային և արդյունավետ օգտագործման հարցերով ընկերությունն առաջնորդվելու է ՀՀ կառավարության 02.11.2017թ.-ի N1404-Ն և 2011թ.-ի սեպտեմբերի 8-ի N1396-Ն որոշումներով սահմանված պահանջներով:

Ռեկուլտիվացման աշխատանքների նախահաշվային արժեքների հաշվարկումն իրականացվել է ՀՀ Կառավարության 18.08.2021թ. թիվ 1352-Ն որոշումով սահմանված կարգով:

Նախագծով նախատեսվում է խախտված հողերի լեռնատեխնիկական և կենսաբանական վերականգնման միջոցառումներ՝ բացահանք լցված մակաբացման ապարների մակերեսների հարթեցում և ամրացում՝ հանված հողաբուսային զանգվածով հողի շերտի վերականգնումով: Կենսաբանական վերականգնման միջոցառումներից կկատարվի ցանքս:

Բացահանքի լեռնատեխնիկական վերականգնումները՝ մակերեսի հարթեցումը, իրականացվելու է բացահանքի շահագործման ավարտից հետո:

Հարթեցումը կկատարվի բացահանքի արդյունաբերական հրապարակը 4667մ², բացահանքի հատակը 57730մ² և բացահանքի հյուսիս-արևմտյան հատվածում գտնվող նախկինում արդյունահանված տարածքում տեղադրված լցակույտը 3382մ²

մակերեսներով: Միասին կկազմի՝ 65779մ²: Հարթեցումը կկատարվի բուլդոզերի օգնությամբ:

Ավտոճանապարհները որոնք սպասարկում են բացահանքը, չեն ռեկուլտիվացվում, քանի որ դրանք սպասարկելու են ռեկուլտիվացված տարածքները:

**Խախտված հողատարածքների վերականգնման ծախսերի խոշորացված
հաշվարկները
Անհրաժեշտ նյութերի ծախսը**

Աղյուսակ 5.4.

N	Աշխատանքի անվանումը (օգտագործվող սարքավորումները)	Աշխատանքի տևողությունը, ժամ	Ծախսվող նյութերի անվանումը	Նյութերի ծախսը		Նյութերի արժեքը	
				Միավոր ժամանակում	Ընդամենը	Միավորի, դրամ	Ընդամենը, հազ. դրամ
1.	Ապարների վերջնական փռում և հարթեցում	40	Դիզ. վառելիք	37.4	1496	550	822,8
			Դիզ. յուղ	2.1	84	1500	126,0
			Այլ քսուքներ	4.1	164	3000	492,0
Ընդամենը							1440,8

Սարքավորումների ամորտիզացիոն ծախսերի հաշվարկը

Աղյուսակ 5.5.

N	Սարքավորումների անվանումը	Քանակը, հատ	Միավորի արժեքը, հազ. դրամ	Ամորտիզացիոն ծախսը ժամում, %	Ընդհանուր գումարը, հազ. դրամ
1.	Բուլդոզեր	1	55000,0	0,011	84,7
	Ընդամենը				84,7
2.	Վերանորոգում			50	42,35
	Ամբողջը				127,05

Աշխատավարձի ֆոնդի հաշվարկը

Աղյուսակ 5.6.

N	Պաշտոնը կամ մասնագիտությունը	Աշխատողների քանակը, մարդ	Աշխատած ամերի քանակը, ժամ	Մեկ ժամվա աշխատավարձը, դրամ	Աշխատավարձի գումարը, հազ. դրամ
---	------------------------------	--------------------------	---------------------------	-----------------------------	--------------------------------

1.	Բուլդոզերի մեքենավար	1	40	4545	181,8
	Ընդամենը				181,8

Բացահանքի մշակված տարածության լեռնատեխնիկական վերակուլտիվացիայի համար անհրաժեշտ ծախսերի խոշորացված նախահաշիվը

Աղյուսակ 5.7.

N	Ծախսերի հոդվածները	Նորմը, %	Չափման միավորը	Գումարը, հազ. դրամ
1.	Նյութեր	-	Հազ. դր	1440,8
2.	Ամորտիզացիա վերանորոգում			127.05
3.	Աշխատավարձ	-		181,8
4.	Սոց. ապահովման փոխանցումներ	20.5		37,3
	Ընդամենը ուղղակի ծախսեր			1786,95
5.	Այլ ծախսեր, %	10		178,7
	Ամբողջը			1965,65
6.	Անուղղակի ծախսեր, %	5.3		104,2
	Ամբողջը			380.38
7.	Շահույթ	10		38.04
	Բոլորը			2069,85
8.	Վերակուլտիվացված տարածքի վերակուլտիվացիայի անհրաժեշտ ծախսերը		Դրամ/մ ²	31,5
9.	Օգտակար հանածոյի միավոր զանգվածի արդյունահանման համար վերակուլտիվացիայի անհրաժեշտ ծախսերը		Դրամ/մ ³	1,9

Լեռնատեխնիկական ռեկուլտիվացիայից հետո իրականացվելու է կենսաբանական ռեկուլտիվացիա:

Կենսաբանական վերականգնման փուլի աշխատանքների նախահաշիվը

Աղյուսակ 5.8.

№	Ծախսերի հոդվածները	Չափման միավորը	Անհրաժեշտ քանակը	Գումարը, հազ.դր.
1.	Գրանուլացված կենսապարարտանյութ	կգ	1150	287.5
2.	Համալիր օրգանահանքային	կգ	600	180.0

	պարարտանյութ			
3.	Սերմեր	կգ	120	114.0
4.	Գործիքներ (բահ, դույլ, փոցխ)	հատ	12	200.0
5.	Արտահագուստ 4 մասնագետի համար	լրակազմ	4	300.0
6.	Աշխատավարձ	հազ.դրամ		500.0
7.	Տրանսպորտային ծախսեր	հազ.դրամ		150.0
8.	Ընդամենը	հազ.դրամ		1731.5
9.	Չնախատեսված ծախսեր	հազ.դրամ	8-րդ տողի 5.3%-ը	91.8
10.	ԱԱՀ	հազ.դրամ	8-րդ տողի 20%-ը	346.3
11.	Ամբողջը	հազ.դրամ		2169.6

Ռեկուլտիվացման ընդհանուր արժեքը կկազմի 4239450դրամ /64,4դր/մ²/: Այդ գումարը հատկացվելու է շրջակա միջավայրի պահպանության դրամազլխին ՀՀ կառավարության 21.10.2021թ. N1733-Ն որոշմամբ սահմանված ընթացակարգով:

Բուսական և կենդանական աշխարհ.

Հանքավայրի բուսականությունը ներկայացված է Ապարանի ֆլորիստիկ շրջանի անտառազուրկ մասերին հատուկ ֆլորա և բուսական համակեցություններ: Շրջանի բուսականությունն ունի արտահայտված քսերո-մեզոֆիլ, մեզո-քսերոֆիլ և մեզոֆիլ բնույթ: Բուսականության տեսակային կազմի վրա աշխատանքները ազդեցություն չեն ունենա: Խոշոր կաթնասունների ապրելավայրեր հանքավայրի տարածքում չկան, չեն արձանագրվել Բույսերի և Կենդանիների Կարմիր գրքերում գրանցված տեսակներ:

Հանքի արդյունահանման աշխատանքների իրականացման փուլերում տարածքի կենսաբազմազանության վրա վնասակար ազդեցություն կարող են ունենալ բացահանքից օգտակար հանածոյի արդյունահանման տեխնիկական միջոցների աշխատանքների աղմուկը, աշխատանքի ընթացքում մթնոլորտ արտանետվող վնասակար նյութերը և դիզելային վառելիքի, քսայուղերի թափվածքները:

Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների վրա ազդեցությունների դրսևորում չի նախատեսվում, քանի որ ամենամոտ գտնվող «Արագածի ալպյան» պետական արգելավայրը գտնվում է հայցվող տարածքից ավելի քան 10 կմ

հեռավորության վրա, ինչպես նաև 20 կմ և ավելի հեռավորության վրա է գտնվում Հանքավանի ջրաբանական պետական արգելավայրը:

Հայցվող տարածքում հաշվառված չեն բնության հուշարձաններ:

Աղտոտում ընդերքօգտագործման թափոններով

Թափոնների առաջացում

Գեղաձորի ԳԱԿԽ հանքավայրի շահագործման ընթացքում կառաջանան մի շարք արտադրական և կենցաղային բնույթի թափոններ:

Թափոնների առաջացման աղբյուրները

Թափոնների առաջացման աղբյուրները կարելի է դասակարգել հետևյալ կերպ՝

- Հիմնական – Հանք,
- Օժանդակ - ավտոտրանսպորտային և հանքարդյունահանման տեխնիկայի սպասարկում, մատակարարում, աշխատողների կենցաղային սպասարկում:

Արտադրական թափոններ

Հանքի արդյունահանման ընթացքում առաջանում է հողաբուսային և կավավազային կազմի (դելյուվիալ) մակաբացման զանգված:

2360-2335մ նիշ ունեցող հորիզոնների շահագործմանը զուգընթաց, մակաբացման ապարները 9833մ³ / այդ թվում՝ հողաբուսական շերտ – 2860մ³, դելյուվիալ առաջացումներ –6973մ³/ ծավալով տեղադրվում են բացահանքի հյուսիս-արևմտյան հատվածում գտնվող նախկինում արդյունահանված տարածքում: Այս զանգվածը նախատեսվում է օգտագործել նախկինում արդյունահանված տարածքների մակերեսների հարթեցման և ռեկուլտիվացիայի համար:

Ընդհանուր 81.4 հազ. մ³ մակաբացման ապարները շահագործմանը զուգընթաց կտեղավորվեն նախկինում անցված և նախագծվող բացահանքերի սահմաններում և կենթարկվեն ռեկուլտիվացիայի: Հողերի ծանրաբեռնմամբ հատուկ հատկացված տեղերում թափոնների տեղադրում, արտաքին լցակույտավորում չի նախատեսվում: Ընդամենը տեղափոխվող մակաբացման ապարները կկազմեն 81.4 հազ.մ³: Համաձայն ՀՀ Բնապահպանության նախարարի 26.10.2006թ.-ի «Հայաստանի Հանրապետության

տարածքում գոյացող արտադրության /այդ թվում՝ ընդերքօգտագործման/ և սպառման թափոնների ցանկը հաստատելու մասին» N342-Ն Որոշման՝ մակաբացման ապարները հանդիսանում են փխրուն մակաբացման ապարներ և դասակարգվում են 34000120 01 99 5 ծածկագրով:

Օժանդակ գործընթացների թափոններ

ա) Բանեցված շարժիչների յուղերի թափոններ

Դասիչ՝ 5410020102033

Բաղադրությունը՝ նավթ, պարաֆիններ, սինթետիկ միացություններ:

Բնութագիրը՝ հրդեհապայթյունավտանգ է, առաջացնում է հողի և ջրի աղտոտում:

Թափոնները առաջանում են ավտոտրանսպորտային և տեխնիկական միջոցների շարժիչների շահագործման արդյունքում: Յուղերը հաշվարկված են որոշակի ժամանակամիջոցի համար, որից հետո կորցնելով իրենց անհրաժեշտ հատկությունները փոխարինվում են նոր քանակներով: Տարեկան կօգտագործվի մոտ 1.3տ յուղեր:

Օգտագործված յուղերը կուտակում են մետաղյա տարողություններում, այնուհետև վաճառվում օգտագործված յուղերի վերամշակմամբ զբաղվող ընկերություններին:

բ) Իրենց սպառողական հատկությունները կորցրած դիզելային յուղերի մնացորդներ

Դասիչ՝ 5410030302033

Բաղադրությունը՝ նավթ, պարաֆիններ, սինթետիկ միացություններ:

Բնութագիրը՝ Հրդեհապայթյունավտանգ է:

Թունավոր է շրջակա միջավայրի համար, առաջացնում է հողի և ջրի աղտոտում:

Թափոնները առաջանում են մեխանիզմների շահագործման արդյունքում: Կորցնելով իրենց անհրաժեշտ հատկությունները յուղերը պարբերաբար փոխարինվում են նոր քանակներով: Տարեկան կօգտագործվի մոտ 0,64տ յուղեր:

Օգտագործված յուղը կուտակում է մետաղյա տարողություններում, այնուհետև վաճառվում օգտագործված յուղերի վերամշակմամբ զբաղվող ընկերություններին:

զ) Բանեցված դողածածկաններ

Դասիչ՝ 5750020213004

Բաղադրությունը՝ ռետին-95%, մետաղյա լարեր (կորդ) -5%:

Բնութագիրը՝ հրդեհավտանգ է:

Թափոնները առաջանում են ավտոտրանսպորտային և տեխնիկական միջոցների շահագործման արդյունքում: Դողածածկանները պարբերաբար փոխարինվում են նորերով: Նախատեսվող տեխնիկաների և տրանսպորտային միջոցների տարեկան աշխատաժամանակը և վազքը հաշվի առնելով՝ այս տիպի թափոններ կարող են առաջանալ տարեկան 1 անգամ՝ 1 կոմպլեկտ քանակով:

Թափոնները հավաքվում և պահպանվում են իրենց համար նախատեսված տարածքներում՝ հետագայում այն վերամշակող ընկերություններին վաճառելու նպատակով:

դ) Բանեցված կապարե կուտակիչներ և խոտան

Դասիչ՝ 92110100 13 012

Բաղադրությունը՝ կապար պարունակող ցանցեր, կապարի օքսիդներ և ծծմբական թթու պարունակող լուծույթներ, պլաստիկ կաղապարներ:

Բնութագիրը՝ հրդեհապայթյունավտանգ չէ, թունոնակ է, թունավոր շրջակա միջավայրի և մարդկանց առողջության համար, ծծմբական թթուն առաջացնում մաշկի այրվածքներ:

Թափոնները առաջանում են ավտոտրանսպորտային և տեխնիկական միջոցների շահագործման արդյունքում: Կապարե կուտակիչները պարբերաբար փոխարինվում են նորերով՝ 3 տարին մեկ անգամ: Հանքավայրում տարեկան կփոխարինվի միջինը 1 մարտկոց :

Օգտագործված կապարե կուտակիչները վաճառվում են կուտակիչների թափոնի առևտրով զբաղվող կազմակերպություններին:

ե) Չտեսակավորված պողպատ պարունակող թափոններ (այդ թվում պողպատի փռք)

Դասիչ՝ 3512011101004

Բաղադրությունը՝ երկաթ, ածխածին

Թափոնը թունունակ չէ, պողպատե ձուլվածքից կազմված իներտ մնացորդներ են:

Այս թափոնը առաջանում է հանքային տեխնիկայի և ավտոտրանսպորտի շահագործման ընթացքում՝ տարեկան մինչև 300կգ քանակով: Թափոնների կուտակվում են հատուկ տեղամասում, ծածկի տակ և վաճառվում են համապատասխան լիցենզիա ունեցող ընկերություններին:

զ) Յուղերով աղտոտված ավազ (յուղի պարունակությունը - 15%-ից պակաս)

Դասիչ՝ 31402303 01 03 4

Այս թափոնը առաջանում է հանքային տեխնիկայի և ավտոտրանսպորտի շահագործման ընթացքում՝ տեխսպասարկման կամ տեխնիկական վթարի դեպքում:

Որպես թափոն են դիտարկվում նաև մաքրման յուղոտված լաթերը, որոնց հավաքման, պահպանման և հեռացման համար անհրաժեշտ է հետևել հատկապես հրդեհային անվտանգության կանոններին:

է) Կենցաղային աղբ

Աշխատանքների ընթացքում առաջանալու է չտեսակավորված կենցաղային աղբ, որը ներկայացված է ապակու, թղթի, կտորի, սննդի մնացորդներից և պոլիմերներից: Թափոնը հաշվառված է 91200400 01 00 4 ծածկագրով՝ որպես «Կազմակերպությունների կենցաղային տարածքներից առաջացած չտեսակավորված աղբ (բացառությամբ խոշոր եզրաչափերի)»:

Կենցաղային աղբի ծավալը հաշվարկվում է. $M=n \times m$, որտեղ.

m – 1 հերթափոխում կենցաղային աղբի քանակը մեկ մարդու հաշվով՝ 120կգ/տարի

n – աշխատողների թիվն է՝ 9 մարդ

$M=9 \times 120= 1080$ կգ/տարի:

Հավաքվելու է հատուկ անթափանց մինչև 50լ ծավալով տարողություններում, աղբահանության պայմանագիր է կնքվելու մոտակա Գեղաձոր բնակավայրում գործող աղբահանությունն իրականացնող օպերատորի հետ, հաշվարկվելու և վճարվելու է աղբահանության վճար:

Հանքի շահագործման արդյունքում առաջացող թափոնների ցանկը.

Աղյուսակ 5.9.

№	Անվանումը	Վտանգավորության դասը	Ծածկագիրը ըստ «Թափոնների ցանկի»
1	Բանեցված կապարե կուտակիչներ և խոտան	II	9211010013012
2	Իրենց սպառողական հատկությունները կորցրած դիզելային յուղերի մնացորդներ	III	5410030302033
3	Բանեցված շարժիչների յուղերի թափոններ	III	5410020102033
4	Բանեցված դողածածկաններ	IV	5750020213004
5	Չտեսակավորված պողպատ պարունակող թափոններ (այդ թվում պողպատի փոշի)	IV	3512011101004
6	Յուղերով աղտոտված ավազ	IV	3140230301034
7	Կազմակերպությունների կենցաղային տարածքներից առաջացած չտեսակավորված աղբ (բացառությամբ խոշոր եզրաչափերի)	IV	9120040001 00 4

Վտանգավոր թափոնների գործածությունը կիրականացվի լիցենզավորված որևէ ընկերության կողմից:

Սոցիալական ազդեցությունը և ռիսկերը

Հանքավայրի շահագործման ընթացքում կարող են առաջանալ բնակչության սոցիալական և առողջական վրա ազդեցության հետևյալ տեսակները.

- հանքային տեխնիկայի շահագործման աղմուկ,
- տրանսպորտային երթևեկության ավելացում, թեև Ընկերությունը նախատեսում է հանքավայրը ավտոմայրուղուն կապող գործող դաշտամիջյան մասամբ խճապատ ճանապարհը բարեկարգել, լրացուցիչ խճապատել, որպեսզի փոշեառաջացում չլինի, և այդ ճանապարհին օգտագործել վաճառված հումքի տեղափոխման համար՝ շրջանցելով Գեղաձոր բնակավայրը, ինչը հնարավորություն կտա

խուսափել գյուղամիջյան ճանապարհները անհարկի ծանրաբեռնելուց:

Նշված գործոնները դիտվում են որպես նախատեսվող գործունեության բացասական հետևանքներ, որոնց ազդեցության նվազեցման համար նախատեսված են համապատասխան միջոցառումներ:

Գործունեության օգուտների կամ դրական գործոնների շարքին են դասվում.

- նոր աշխատատեղերի ստեղծումը,
- ենթակառուցվածքների ընդլայնումը,
- սպասարկման ոլորտի բարելավումը,
- հանքարդյունահանող կազմակերպության մասնակցությունը տեղական համայնքի սոցիալ-տնտեսական ծրագրերում:

Աղմուկ և թրթռումներ

Ծրագրավորվող աշխատանքների անբարենպաստ ներգործություն ունեցող գործոններից մեկը կարող է լինել առաջացող աղմուկը: Հանքավայրերում տեխնիկայի և բեռնատար տրանսպորտի աշխատանքներից գումարային հաշվարկային ձայնային բնութագիրը LA_{էկվ} սահմանված է 79դԲԱ՝ համաձայն գործող նորմերի:

Աշխատանքային հրապարակում և հանքավայրում առաջացող աղմուկի նվազեցման նպատակով մեքենաները պետք է սարքավորված լինեն ձայնախլացուցիչներով, որպեսզի աղմուկի մակարդակը բնակելի գոտում չգերազանցի ՀՀ գործող նորմերը:

Բնակելի տարածքում աղմուկի մակարդակի նորման կազմում է 45 դԲԱ:

Աղմուկի մակարդակը աղմուկից պաշտպանող տարածքի հաշվարկային կետում որոշվում է՝

LA_{տար} = LA_{էկվ} - ΔLA_{հեռ} - ΔLA_{էկր} - ΔLA_{կանաչ}

Որտեղ՝

ΔLA_{էկվ} - աղմուկի աղբյուրի ձայնային բնութագիրը, LA_{էկվ}=79դԲԱ

ΔLA_{հեռ} - աղմուկի մակարդակի նվազումը հաշվարկային կետի և աղմուկի աղբյուրի միջև հեռավորությունից կախված

ΔLA_{հեռ} 350մ-ի վրա կազմում է 30դԲԱ

ΔLAէկր - աղմուկի մակարդակի նվազումը էկրանով:

ΔLAէկր = 14դԲԱ հանքավայրի տարածքը տվյալ դեպքում ծառայում է որպես էկրան:

LAկանաչ- աղմուկի մակարդակի նվազումը կանաչ գոտիով, ΔLAկանաչ=0դԲԱ
Աղմուկի մակարդակը բնակավայրի սահմանին կկազմի՝ LAտար = LAէկվ- LAտար
= LAէկվ-ΔLAհեռ-ΔLAէկր-ΔLAկանաչ=79-30-14=35դԲԱ:

Հաշվի առնելով բնակավայրերից առկա նվազագույնը 350մ հեռավորությունը, ինչպես նաև բոլոր տեխնիկական միջոցների միաժամանակ չաշխատելու հանգամանքը, տվյալ մակարդակը չի առաջացնի գերնորմատիվային ազդեցություն:

Աղմուկի մակարդակը գիշերային ժամերին ևս կգտնվի նորմերի սահմաններում և կկազմի 32դԲԱ (նորման 35դԲԱ):

Արդյունահանման աշխատանքների տեխնոլոգիական գործընթացների հետ կապված առաջանալու է առաջին կարգի տրանսպորտային թրթռում (վիբրացիա), որը կապված է տեղաշարժվող տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցների աշխատանքի հետ: Թրթռումների սահմանային թույլատրելի մակարդակը Z առանցքով չպետք է գերազանցի 115դԲԱ, իսկ X-Y առանցքներով՝ 112դԲԱ:

Ռելիեֆի լանջերի դեֆորմացիաներ

Հանքավայրի տարածքն ունի 10-15° թեքությամբ ռելիեֆ: Ինժեներակրաբանական ուսումնասիրությունների արդյունքում, հիմք ընդունելով հանքավայրի ապարների կայունության ցուցիչները, ապագա բացահանքի կողերի թեքությունը հաստատվել է 40-45°՝ փլուզումների հավանականությունը նվազեցնելու նկատառումով: Գեղաձորի հանքավայրի, ինչպես նաև հարակից տարածքներում սողանքային մարմիններ չեն արձանագրվել: Համաձայն ՃՄՀԳ «Հայաստանում սողանքների տեխնիկական տեղեկագրի» տեղամասին ամենամոտ սողանքային մարմինները գտնվում են ավելի քան 5.1կմ հեռավորության վրա: Աշխատանքների ազդեցություն սողանքների վրա չի կարող լինել:

Գումարային ազդեցությունների գնահատում

Ազդեցության գումարային տեսակները ծագում են, երբ որևէ գործողության հետևանքով գումարվում կամ փոխազդում է նույն ժամանակահատվածում տվյալ

տարածքի այլ գործողությունների հետևանքների հետ: Հենց այդպիսի հետևանքների համակցությունը և, իբրև արդյունք ստացվող էկոլոգիական վիճակի վատթարացումը, պետք է լինեն գումարային ազդեցության վերլուծության ուշադրության կենտրոնում:

Ընկերության կողմից գնահատվել են բոլոր բնապահպանական ռիսկերն ու տրվել են դրանց մեղմման միջոցառումները, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունները նվազացնելով մինչև գործող նորմաների սահմանները:

Հանքարդյունահանման աշխատանքների կատարման սույն նախագծի ազդեցության տակ ընկնող տարածքը սահմանափակվում է Ծաղկահովիտ համայնքի Գեղաձոր բնակավայրով: Հանքավայրի շահագործման ընթացքում գումարային ազդեցություններ չեն առաջանում, քանի որ հանքավայրի հարակից տարածքներում, բացակայում են գումարային ազդեցություն առաջացնող գործունեություններ:

Ստորև բերվում է շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա հնարավոր ազդեցության գնահատական մատրիցը.

Շրջակա միջավայրի բաղադրիչները	Արտադրական հրապարակ	Ավտոտրանսպորտ	Արդյունահանման աշխատանքներ
Մթնոլորտային օդ	ցածր կարճատև	ցածր կարճատև	ցածր կարճատև
Ջրեր	-	-	-
Հողեր	ցածր երկարատև	ցածր երկարատև	ցածր երկարատև
Կենսաբազմազանություն	ցածր	ցածր	ցածր
Պատմամշակութային հուշարձաններ	-	-	-

6.ԱՂՏՈՏՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ ՆՎԱԶԵՑՄԱՆՆ ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԵՎ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐԻ ԺԱՄԱՆԱԿ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Հանքի շահագործման ընթացքում շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցությունը մեղմելու և կանխարգելելու նպատակով պետք է մշակվեն ազդեցության նվազեցման այն միջոցառումները, որոնք իրականացվելու են նախատեսվող գործունեության իրականացման արդյունքում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության կանխարգելման, նվազեցման կամ բացառման նպատակով: Կազմվում է բնապահպանական կառավարման պլանը, որում նշվում են ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, ազդեցության կանխարգելման նպատակով պլանավորվող միջոցառումները, դրանց իրականացման մշտադիտարկման ցուցիչները և իրականացման համար նախատեսված գումարները:

Ստորև բերվում է նախատեսվող միջոցառումների նկարագրությունը՝ ըստ ազդեցության բաղադրիչների:

6.1. Մթնոլորտային օդ

Քանի որ արտանետումների հիմնական աղբյուրներ են հանդիսանում տեխնիկական և փոխադրամիջոցները, նախատեսվում է պարբերաբար ստուգել դրանց տեխնիկական վիճակը և իրականացնել կարգաբերում:

Փոշու միջոցով մթնոլորտային օդի աղտոտումը կանխարգելելու համար, դրական ջերմաստիճանի դեպքում, նախատեսվում օրվա ընթացքում պարբերաբար ջրցանել հանքի մատույցային ճանապարհները և արտադրական հրապարակը:

Անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների դեպքում արտանետումների կարգավորման միջոցառումները

Անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների ժամանակահատվածում (քամու արագության նվազման, անհողմության, մառախուղի առաջացման դեպքերում) հնարավոր են վնասակար նյութերի գետնամերձ կոնցենտրացիաների բարձրացումներ ցրման գործընթացների դանդաղեցման պատճառով:

Արտադրության պատասխանատու ղեկավարի կողմից սպասարկող անձնակազմին տրվում են անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների առաջացման հնարավորության մասին տեղեկություններ:

Անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների դեպքում պետք է իրականացվեն ներքոհիշյալ միջոցառումների ծրագրերը՝

- հումքի բեռնման աշխատանքների դադարեցում,
- հումքի տեղափոխման աշխատանքների դադարեցում:

Տարվա չոր եղանակներին փոշեառաջացումը կանխելու համար նախատեսվում է ճանապարհների և արտադրական հրապարակների ջրցան:

6.2. Ջրային ռեսուրսներ

Անմիջապես բացահայտվող շահագործման արդյունքում աղտոտված արտահոսք չի առաջանում, անձրևաջրերի և ձնհալքի հոսքերը հեռանում են տեղանքից առանց աղտոտվելու, ներծծման միջոցով, քանի որ հանքավայրի առաջացումներն ունեն խիստ ծակոտկենություն:

6.3. Հողային ռեսուրսներ

Հողային ռեսուրսների պահպանման և ռացիոնալ օգտագործման հիմնական միջոցառումներից են հանդիսանում շահագործման ժամանակ խախտված տարածքների օգտագործումը, հանքարդյունահանման աշխատանքների ավարտից հետո խախտված հողերի ռեկուլտիվացումը:

Հողային շերտի պահպանության համար նախատեսվում են.

- նավթամթերքների, քսայուղերի պահեստներ հանքավայրի տարածքում չեն նախատեսվում,
- թափոնների առանձնացման և պատշաճ պահեստավորման աղբարկղներ, ներառյալ կենցաղային թափոնների համար նախատեսված աղբարկղների տեղադրումը համապատասխան վայրերում,
- հողի շերտը հանվում է և տեղափոխվում հանքի և հարակից տարածքում գտնվող արդեն իսկ արդյունահանված տարածքներում լցված մակաբացման ապարների վրա՝ ռեկուլտիվացման նպատակով:

6.4. Կենսաբազմազանություն

Բուսական և կենդանական աշխարհի վրա ազդեցության նվազեցման համար նախատեսվում են հետևյալ միջոցառումները՝

- հողային աշխատանքները կնախատեսվեն կենդանիների ձմեռային քնի, կամ թռչունների ձվադրման, հողի վրա բնադրող թռչունների բնից դուրս կամ կենդանիների գոյատևման համար խոցելի այլ ժամանակահատվածից հետո ընկած ժամկետներում՝ կենդանաբանների խորհրդատվությամբ,

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության ներկայացնելու դեպքում հիմնադրությային փաստաթղթի, նախատեսվող գործունեության հայտի և շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության մեջ ներառվում և հետագայում իրականացվում է վայրի բուսատեսակների և դրանց պոպուլյացիաների վիճակի ուսումնասիրություն (տեսակային կազմ, տարածվածություն, քանակ):

Շրջանի հարուստ կենսաբազմազանության պահպանության նպատակով երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքներին մասնակցող անձնակազմը անցնելու է հատուկ վերապատրաստում և ծանոթանալու է տարածքի կենդանական աշխարհին, հատկապես՝ ՀՀ կենդանիների կարմիր գրքում գրանցված տեսակների վերաբերյալ տեղեկատվությանը: Աշխատանքների ընդգրկման տարածքում խոշոր կաթնասունների և թռչունների բնադրավայրեր չեն արձանագրվել:

Պահպանության ենթակա բուսատեսակների պոպուլյացիաների հայտնաբերման դեպքում նախատեսվում է.

- 1) առանձնացնել պահպանվող գոտիներ, որոնք ունեն տեղական նշանակություն և անհրաժեշտ են Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների՝ սույն կետում նշված նոր պոպուլյացիաների կենսունակության ապահովման նպատակով,
- 2) ժամանակավորապես սահմանափակել առանձնացված պահպանվող գոտիներում տնտեսական գործունեության որոշ տեսակներ, եթե դրանք կարող են բերել նշված բուսատեսակների աճելավայրերի վիճակի վատթարացմանն ու պոպուլյացիաների կենսունակության խաթարմանը,
- 3) տեղափոխել պահպանվող բույսերի առանձնյակները տվյալ տեսակի համար նպաստավոր բնակլիմայական պայմաններ ունեցող որևէ բնության հատուկ պահպանվող տարածք կամ բուսաբանական այգիների տարածք, կամ կարմիր

գրքում որպես տվյալ բույսի աճելավայրեր գրանցված որևէ տարածք, իսկ բույսերի սերմերը տրամադրում են համապատասխան մասնագիտացված կազմակերպությանը՝ գենետիկական բանկում պահելու և հետագայում տեսակի վերարտադրությունը կազմակերպելու նպատակով:

Ընդհանրացնելով վերոնշյալները՝ նշենք. շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա վնասակար ազդեցության մեղմացման/վերացման նպատակով նախատեսվում են հետևյալ բնապահպանական միջոցառումները.

- Աշխատանքների ժամանակ կառաջանա հումքի ավազների լվացման անհրաժեշտություն և տեխնիկական ջրօգտագործում կիրականացվի համապատասխան ջրօգտագործման թույլտվություն ստանալուց հետո :
- Աշխատակիցների կենցաղային պայմանների ապահովման նպատակով տարածքում բեռնակղային տիպի վագոն-տնակի տեղադրում, որը կօգտագործվի որպես հանդերձարան և հանգստի սենյակ :
- Կեղտաջրերի հավաքում հորատիպ զուգարանում, որը հետագայում դատարկվելու է հատուկ ծառայության ուժերով՝ պայմանագրային հիմունքերով :
- Կենցաղային աղբի հավաքում հատուկ անթափանց տարողություններում, 50լ տարողությամբ պոլիէթիլենային պարկերում, աղբահանության պայմանագրի կնքում տարածաշրջանում գործող օպերատորի հետ, աղբահանության վճարի հաշվարկում և վճարում:
- Օգտագործվող տեխնիկական միջոցների շարժիչների կարգավորում՝ աղմուկի նվազեցման, շրջանի կենդանական աշխարհի վրա բացասական ազդեցության բացառման նպատակով:
- Աշխատանքների ժամանակ աղմուկի և թրթռումների վերահսկողություն : Համաձայն գործող նորմատիվ փաստաթղթերի, արտադրական կազմակերպությունների մշտական աշխատատեղերով տարածքներում աղմուկի (ձայնի) առավելագույն մակարդակը չպետք է գերազանցի 95 դԲԱ, իսկ արտադրական կազմակերպությունների մշտական աշխատատեղերում ձայնի մակարդակը չպետք է գերազանցի 80 դԲԱ: Արդյունահանման աշխատանքների տեխնոլոգիական գործընթացների հետ կապված առաջանալու է առաջին կարգի տրանսպորտային թրթռում (վիբրացիա), որը կապված է տեղաշարժվող տրանսպորտային միջոցների աշխատանքի հետ:

Թոթոումների սահմանային թույլատրելի մակարդակը Z առանցքով չպետք է գերազանցի 115դԲԱ, իսկ X-Y առանցքներով՝ 112դԲԱ:

- ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ.-ի թիվ 781-Ն որոշմամբ սահմանված դեպքերում՝ ըստ կիրառելիության, բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության միջոցառումների իրականացում:

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության ներկայացնելիս ընկերության կողմից գործունեության գնահատման հաշվետվության մեջ ներառվում և հետագայում իրականացվում են հողերում առկա օբյեկտների պահպանությանն ուղղված հետևյալ միջոցառումները՝

1) վայրի բուսատեսակների և դրանց պոպուլյացիաների վիճակի ուսումնասիրության (տեսակային կազմ, տարածվածություն, քանակ) իրականացում, որի տվյալները սահմանված կարգով տրամադրվում են բուսական աշխարհի պահպանության, պաշտպանության, օգտագործման և վերարտադրության բնագավառում լիազորված պետական մարմին:

2) Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ արգելված թունաքիմիկատների օգտագործման կանխարգելում:

Տեղամասում Հայաստանի Հանրապետության բույսերի Կարմիր գրքում (այսուհետ՝ կարմիր գիրք) գրանցված տվյալ բուսական տեսակի նոր պոպուլյացիաների հայտնաբերման դեպքում դրանց պահպանության նպատակով նախատեսվում է՝

1) առանձնացնել օգտագործման նպատակով տրամադրված տարածքում պահպանվող գոտիներ, որոնք ունեն տեղական նշանակություն և անհրաժեշտ են կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների՝ սույն կետում նշված նոր պոպուլյացիաների կենսունակության ապահովման նպատակով:

2) Ժամանակավորապես սահմանափակել առանձնացված պահպանվող գոտիներում տնտեսական գործունեության որոշ տեսակներ, եթե դրանք կարող են բերել նշված բուսատեսակների աճելավայրերի վիճակի վատթարացմանն ու պոպուլյացիաների կենսունակության խաթարմանը:

3) սույն կետի 1-ին և 2-րդ ենթակետերում նշված միջոցառումների իրականացման անհնարինության դեպքում Կարմիր գրքում, որպես տվյալ բույսի աճելավայր չգրանցված տարածքներից, բույսերի բնական վերարտադրության նպատակով տեղափոխում են տնտեսական գործունեության արդյունքում ոչնչացման

սպառնալիքի տակ գտնվող բույսերի առանձնյակները տվյալ տեսակի համար նպաստավոր բնակլիմայական պայմաններ ունեցող որևէ բնության հատուկ պահպանվող տարածք կամ բուսաբանական այգիների տարածք, կամ Կարմիր գրքում որպես տվյալ բույսի աճելավայրեր գրանցված որևէ տարածք, իսկ բույսերի սերմերը տրամադրում են համապատասխան մասնագիտացված կազմակերպությանը՝ գենետիկական բանկում պահելու և հետագայում տեսակի վերարտադրությունը կազմակերպելու նպատակով:

- Հանքավայրի տարածքում Հայաստանի Հանրապետության բույսերի Կարմիր գրքում գրանցված տեսակների հայտնաբերման դեպքում ձեռնարկել միջոցառումներ դրանց պահպանության համար՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով, համաձայնեցնելով դրանք պետական կառավարման լիազոր մարմնի հետ:
- Հանքավայրի տարածքում Հայաստանի Հանրապետության Կարմիր գրքում գրանցված կենդանիների հայտնաբերման դեպքում, ընկերությունը պարտավոր է միջոցներ ձեռնարկել դրանց պահպանության համար, բացառելով տեսակների թվաքանակի կրճատումը և դրանց ապրելավայրերի վատթարացումը: Միջոցառումները պետք է համաձայնեցվեն պետական կառավարման լիազոր մարմնի հետ:
- Պատահական գտածոների ընթացակարգի կիրառում՝ հետևյալ միջոցառումների իրականացման միջոցով.
 - ✓ համապատասխան անձնակազմի և պայմանագրով աշխատողների ուսուցում պատահական հնագիտական գտածոների ճանաչման, դրանց հետ վարվելակերպի և արձագանքի ուղղությամբ;
 - ✓ գտածոների ուսումնասիրություն հրավիրված հնագետների կողմից, որպեսզի վերջիններս ուղղորդեն հնագիտական գտածոների ճանաչման և արձագանքման գործընթացը,
 - ✓ արձանագրությունների կազմում պատահական գտածոներին արձագանքելու համար, ներառյալ աշխատանքի ժամանակավոր դադարեցումը գտածոների հայտնաբերման վայրում;
 - ✓ պետական մարմինների ծանուցում,

- ✓ պատահական գտածոների գնահատման և պեղումների արագացված ընթացակարգերի կիրառում, ազդեցությունների սահմանափակման համար, միաժամանակ նվազեցնելով շահագործական աշխատանքների ուշացումները:

6.5. Սոցիալական ազդեցություն

Հանքարդյունահանման աշխատանքները նախատեսվում է կատարել ՀՀ աշխատանքային օրենսդրության պահանջներին, աշխատանքների անվտանգության նորմատիվային փոստաթղթերին և այլ նորմատիվ ակտերին համապատասխան և ապահովեն բոլոր տեսակի աշխատանքների անվտանգ կատարումը:

Աշխատակազմը պետք է ունենա խմելու որակյալ ջրի և զուգարանների հասանելիություն, սնունդ ընդունելու և հանգստանալու համար անհրաժեշտ պայմաններ: Աշխատատեղերում, հասանելի վայրում, պետք է լինեն առաջին օգնության բժշկական արկղիկներ և հակահրդեհային միջոցներ: Աշխատակազմը պետք է ապահովված լինի համազգեստով և անվտանգության անհրաժեշտ միջոցներով:

Արտադրական տարածքում աշխատողների առողջության վրա ազդեցությունները պայմանավորված են լինելու ապարաջարդիչի աշխատանքի ժամանակ առաջացող ձայնային ազդեցություններով: Ձայնային ազդեցությունը անձնակազմի առողջության վրա նվազեցնելու համար աշխատակիցները կրելու են ձայնամեկուսիչ ականջակալեր: Տեղամասի տարածքում աշխատանքների ընթացքում կատարվելու է նաև աղմուկի մակարդակի մշտադիտարկում: Մարդու առողջության վրա հնարավոր ազդեցության այլ կոնկրետ գործոններ չեն առանձնացվել:

Անվտանգության նոր սարքավորումների օգտագործումը պետք է ուսուցանվի, վերահսկվի և պարտադրվի: Աշխատանքի անվտանգության պահպանման համակարգը կնախատեսի պարբերական հրահանգավորում, ուսուցում և գիտելիքների ստուգում:

Ֆիզիկական ազդեցությունները /օրինակ՝ աղմուկը/ կանխելու նպատակով տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցները պետք է համալրված լինեն համապատասխան սարքին խլացուցիչներով: Սպասարկող անձնակազմի ընտրության ժամանակ առաջնահերթությունը տրվում է տեղի բնակչությանը:

Ընկերությունը նախատեսում է հանքավայրը ավտոմայրուղուն կապող գործող դաշտամիջյան մասամբ խճապատ ճանապարհը բարեկարգել, լրացուցիչ խճապատել, որպեսզի փոշեառաջացում չլինի, և այդ ճանապարհն օգտագործել հումքի տեղափոխման համար՝ շրջանցելով Գեղաձոր բնակավայրը, ինչը հնարավորություն կտա խուսափել գյուղամիջյան ճանապարհները անհարկի ծանրաբեռնելուց :

Նախատեսվող գործունեությունն իր դրական ազդեցությունը կունենա նաև համայնքի սոցիալ-տնտեսական իրավիճակի վրա: Ընկերությունը տարեկան 1.0մլն. դրամի չափով հատկացումներ է նախատեսում ազդակիր համայնքին: Բացի այդ, ըստ անհրաժեշտության, Ընկերությունը համայնքում լրացուցիչ սոցիալ-տնտեսական օժանդակության ծրագրերի կմասնակցի: Նախատեսված թվով 9 աշխատատեղերը մեծամասամբ նախատեսվում է համալրել համայնքի բնակիչներից:

Ընկերության ներկայացուցիչները պատրաստ են պարբերաբար հանդիպել համայնքի ղեկավարության հետ, քննարկել անհրաժեշտ օգնության ծրագրերն ու համապատասխան ֆինանսական ներդրումներ կատարել համայնքի բյուջե:

6.6. Արտակարգ իրավիճակների, անբարենպաստ պայմանների և վթարային իրավիճակների հետևանքով առաջացող հնարավոր ազդեցությունների մեղմացմանն ուղղված միջոցառումների ծրագրեր

Հանքավայրի տարածքում հնարավոր արտակարգ իրավիճակների նկարագիրը ներկայացվում է ստորև:

I. Արտածին երկրաբանական երևույթներով պայմանավորված արտակարգ իրավիճակներ

Գեղաձորի ԳԱԿԽ հանքավայրի տարածքը բնութագրվում է խիստ կտրտված, բարձր լեռնային ռելիեֆով, խորը կիրճերով և ձորակներով, գտնվում է Արագածի լեռնազանգվածի հյուսիսային լանջերին: Տարածքի մակերևույթը բլրային է, թույլ գառիկող, թեքության անկյունը չի գերազանցում 10-15°:

Համաձայն Հայաստանում սողանքների տեխնիկական տեղեկագրի (Միջազգային համագործակցության ճապոնական գործակալություն, ՀՀ քաղաքաշինության նախարարություն, 2005) տեղամասում և դրա հարակից շրջանում

սողանքային երևույթներ չեն արձանագրվել: Հետևաբար, սողանքային երևույթների հետ կապված արտակարգ դրություններ չեն լինելու:

II. Երկրաշարժով պայմանավորված արտակարգ իրավիճակներ

Ըստ ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2020 թվականի դեկտեմբերի 28-ի «Երկրաշարժադիմացկուն շինարարություն. նախագծման նորմեր» N 102-Ն հրամանի՝ հանքավայրի տարածքը գտնվում է 2-րդ գոտում, որին բնորոշ է 0.4g գրունտի սպասվելիք արագացումների մեծություն:

Երկրաշարժի հետ կապված արտակարգ իրավիճակներում արագ արձագանքելու նապատակով նախատեսվում է տեղամասում աշխատող անձնակազմի համար կազմակերպել իրազեկման դասընթացներ և ներկայացնել գործողությունների համառոտ ծրագիրը: Երկրաշարժի դեպքում՝ ցնցումները զգալու ժամանակ հանքում աշխատող անձնակազմը պարտավոր է.

- անջատել բոլոր գործող սարքավորումները, մեխանիզմներն ու մեքենաները,
- հեռանալ մեքենաների և մեխանիզմների տեղակայման վայրից,
- դուրս գալ վագոն-տնակից,
- կանգնել բացօթյա տարածքում,
- կապ հաստատել կազմակերպության ղեկավարության հետ՝ իրազեկելով տարածքում գտնվող աշխատակիցների քանակի և ընդհանուր իրավիճակի վերաբերյալ,
- կապ հաստատել տարածքային կառավարման մարմինների հետ՝ իրազեկելով տարածքում գտնվող աշխատակիցների քանակի և ընդհանուր իրավիճակի վերաբերյալ,
- հանքի սպասարկող մեքենաներով ապահովել աշխատակիցների տարահանումը,
- տեղամասում տեղադրված վագոն-տնակում ապահովել առաջին բուժօգնության համար անհրաժեշտ դեղորայքի առկայությունը:

III. Գարնանային վարարման հետ կապված արտակարգ իրավիճակներ

Տեղամասի տարածքում գետեր, մակերևութային ջրեր չկան, ուստի գանձանային վարարումների հետ կապված արտակարգ իրավիճակներ չեն կարող լինել: Հորդառատ տեղումների շրջանում, ըստ անհրաժեշտության, արդյունահանման աշխատանքներ չեն կատարվի, տեխնիկական միջոցները կհեռացվեն տեղամասից, ինչը թույլ կտա բացառել սելավների հետ կապված բոլոր խնդիրները:

IV. Հրդեհային անվտանգությունն ապահովելու համար աշխատակիցները տեղեկացվելու են տեխնոլոգիական պրոցեսներում օգտագործվող նյութերի

հրդեհավտանգության վերաբերյալ: Նշանակվելու է հրդեհային անվտանգության համար պատասխանատու անձ, մշակվելու է հրդեհի դեպքում անձնակազմի գործողությունների պլան: Հանքավայրում՝ հատուկ հատկացված վայրում տեղադրվելու են հրդեհաշիջման սկզբնական միջոցներ՝ կրակմարիչներ, ավազով արկղ, բահ:

V. Անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների (քամու արագացում, անհողմություն, անոմալ բարձր շոգ կամ ցուրտ, թանձր մառախուղ, ամպրոպ): Անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների ի հայտ գալու դեպքում կիրառվում են հետևյալ միջոցառումները (ըստ իրավիճակի).

- կրճատվում է աշխատանքի տևողությունը,
- կրճատվում է միաժամանակ աշխատող մեքենաների և մեխանիզմների քանակությունը,
- բեռնատար մեքենաները կահավորվում են հատուկ մառախուղի լույսերով,
- աշխատակիցները պատսպարվում են տեղամասի տարածքում տեղադրված վագոն-տնակում:

Հանքավայրի տարածքում աշխատանքների անվտանգ իրականացման նպատակով.

- աշխատանքի են թույլատրվում անձիք, որոնք ունեն հատուկ պատրաստվածություն և որակավորում,
- օգտագործել մեքենաներ և մեխանիզմներ, սարքավորումներ և նյութեր, որոնք համապատասխանում են անվտանգության պահանջներին և սանիտարական նորմերին,
- անցկացնել պլանային-զգուշացնող համալիր վերանորոգումներ, պրոֆիլակտիկ աշխատանքներ և այլ դիտարկումներ,
- աշխատանքի ժամանակ պետք է պահպանվեն անվտանգության տեխնիկայի կանոնները:

Նախատեսվում է կատարել պլանային աշխատանքներ ուղղված արտադրական տրավմատիզմի նվազեցմանը, ժամանակին, ոչ ուշ քան երեք ամիսը մեկ, աշխատակիցների հետ անցկացնել հրահանգավորում անվտանգության տեխնիկայի գծով:

7.ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎՆԱՍԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Շրջակա միջավայրի վրա նախատեսվող գործունեության իրականացման արդյունքում հնարավոր տնտեսական վնասների գնահատման և հատուցման հետ կապված հարաբերությունները կարգավորվում են ՀՀ Կառավարության «ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎՆԱՍԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԵՎ ՀԱՏՈՒՑՄԱՆ ԿԱՐԳԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» 27.05.2015թ. N 764-Ն Որոշման հավելվածում նշված կարգավորումներով:

1. Նշված կարգով կարգավորվում են շրջակա միջավայրի վրա նախատեսվող գործունեության իրականացման արդյունքում հնարավոր տնտեսական վնասների գնահատման և հատուցման հետ կապված հարաբերությունները:

2. Հնարավոր տնտեսական վնասի և հատուցման հաշվարկներն իրականացվում է նախաձեռնողի կողմից կամ նրա պատվերով:

3. Հնարավոր տնտեսական վնասի հաշվարկման և հատուցման հիմքում դրված է բնական ռեսուրսների և շրջակա միջավայրի դեգրադացիայի տնտեսական արժեքի գնահատման հարաբերությունները կարգավորող Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությունը:

4. Սույն կարգում օգտագործվող հասկացություններն են՝

1) տնտեսական գործունեություն՝ ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձանց կողմից նախագծային փաստաթղթերով նախատեսված, «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված նախատեսվող գործունեություն.

2) հնարավոր տնտեսական վնաս՝ տնտեսական գործունեության հետևանքով (արդյունքում) շրջակա միջավայրին պատճառվելիք վնասների հանրագումարը՝ դրամական արտահայտությամբ.

3) հատուցում՝ շրջակա միջավայրին հասցվելիք վնասների հատուցման վճարների հանրագումարը՝ դրամական արտահայտությամբ:

ՀՆԱՐԱՎՈՐ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎՆԱՍԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԿԱՐԳԸ

5. Շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր տնտեսական վնասի գնահատումն իրականացվում է ըստ շրջակա միջավայրի բաղադրիչների:

6. Հնարավոր տնտեսական վնասը հաշվարկվում է՝

$$\text{ՎՏ} = \text{ՀԱԳ} + \text{ՋԱԳ} + \text{ՕԱԳ, որտեղ՝}$$

ՎՏ-ն հնարավոր տնտեսական վնասն է դրամային արտահայտությամբ.

ՀԱԳ-ն հողային ռեսուրսների վրա տնտեսական գործունեության հետևանքով (բնական միջավայրի աղտոտում, բնական ռեսուրսների աղքատացում, էկոհամակարգերի քայքայմանը կամ վնասմանը հանգեցնող շրջակա միջավայրի բացասական փոփոխություններ) պատճառված վնասի ազդեցության արժեքային գնահատումն է, որը հաշվարկվում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2005 թվականի հունվարի 25-ի N 92-Ն որոշման համաձայն.

ՋԱԳ-ը ջրային ռեսուրսների վրա տնտեսական գործունեության ուղղակի և անուղղակի ազդեցության հետևանքով պատճառված վնասի ազդեցության արժեքային գնահատումն է, որը հաշվարկվում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2003 թվականի օգոստոսի 14-ի N 1110-Ն որոշման համաձայն.

ՕԱԳ-ն մթնոլորտի վրա տնտեսական գործունեության հետևանքով առաջացած ազդեցության հետևանքով պատճառված վնասի ազդեցության արժեքային գնահատումն է, որը հաշվարկվում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2005 թվականի հունվարի 25-ի N 91-Ն որոշման համաձայն:

7. Հնարավոր տնտեսական վնասի հաշվարկներն իրականացվում են «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով (այսուհետ՝ օրենք) սահմանված՝ նախատեսվող գործունեության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման փուլում:

8. Հնարավոր տնտեսական վնասի հաշվարկները կիրառվում են նախատեսվող գործունեության բոլոր հնարավոր տարբերակների վերլուծության արդյունքում ընտրված տարբերակի հիմնավորման մեջ:

9. Հնարավոր տնտեսական վնասի հաշվարկները ներառվում են օրենքով սահմանված՝ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման (այսուհետ՝ ՇՄԱԳ) հաշվետվությունում:

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻՆ ՀԱՍՑՎՈՂ ՎՆԱՍԻ ՀԱՏՈՒՑՄԱՆ ԿԱՐԳԸ

10. Շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր վնասի հատուցումը ներառում է նախատեսվող գործունեության իրականացման արդյունքում ազդեցություն կրող շրջակա միջավայրի բաղադրիչների հատուցման վճարների հանրագումարը՝ գումարային արտահայտությամբ:

11. Հատուցման վճարների հաշվարկներն իրականացվում են շրջակա միջավայրի այն բաղադրիչների համար, որոնք կարող են կրել որևէ ազդեցություն՝ նախատեսվող գործունեության իրականացման արդյունքում:

12. Հատուցման վճարների հաշվարկման համար կիրառվում են «Բնապահպանական և բնօգտագործման վճարների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով, «Բնապահպանական վճարների դրույքաչափերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 1998 թվականի դեկտեմբերի 30-ի N 864 որոշմամբ սահմանված դրույքաչափերը: Հատուցման վճարները ենթակա են վճարման Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությանը համապատասխան:

13. Հատուցման վճարների հաշվարկները ներառվում են ՇՄԱԳ-ի հաշվետվությունում:

Հողային ռեսուրսներին հասցվող տնտեսական վնաս

Հողային ռեսուրսների տնտեսական վնասը կարելի է գնահատել դրանց վերականգնման համար անհրաժեշտ դրամական միջոցների չափով:

Նախագծով նախատեսվում է խախտված հողերի լեռնատեխնիկական և կենսաբանական վերականգնման միջոցառումներ՝ նախկինում անցած և նախագծվող բացահանքի հատակի լցնում մակաբացման ապարներով, դրանց մակերեսների հարթեցում և ամրացում՝ հանված հողաբուսային զանգվածով հողի շերտի վերականգնումով: Կենսաբանական վերականգնման միջոցառումներից կկատարվի ցանք: Ռեկուլտիվացման աշխատանքների նախահաշվային արժեքների հաշվարկումն իրականացվել է ՀՀ Կառավարության 18.08.2021թ. թիվ 1352-Ն որոշումով սահմանված կարգով, որը կազմել է 4239,5 հազ. դրամ: Տարեկան ռեկուլտիվացիոն վճարը կկազմի՝ $4239,5 : 19\text{տարի} = 223,1$ հազ. դրամ:

Ջրային ռեսուրսներին հասցվող տնտեսական վնաս

Ջրային ռեսուրսների աղտոտում չի կատարվում, ուստի վերջինիս տնտեսական վնասը զրոյական է, քանի որ հանքավայրի բաց եղանակով մշակելիս որևէ կեղտաջրերի արտահոսք բաց ջրային օբյեկտներ բացառվում են: Լվացող-մաղող սարքավորումից արտադրական ջրահոսքերը առանց քիմիական ներգործության վերադարձվում են պարզաբան-լճակ ինքնահոս կերպով, խողովակաշարի միջոցով, այնուհետև շրջանառու համակարգով կրկին օգտագործվում:

Կենցաղային կեղտաջրերի հավաքման համար նախատեսված է բետոնե լցարան, որտեղից կեղտաջրերը աղբատար մեքենայով պարբերաբար տեղափոխվելու են մոտակա մաքրման կայան:

Մթնոլորտային օդի աղտոտման տնտեսական վնաս

Մթնոլորտային օդի աղտոտվածության հետևանքով տնտեսությանը հասցված տնտեսական վնասը դա շրջակա միջավայրին հասցված վնասի վերացման համար անհրաժեշտ միջոցառումների արժեքն է արտահայտված դրամական համարժեքով:

Վնասակար գազերի արտանետման աղբյուր են հանդիսանում բացահանքային տարբեր մեքենաներ (բեռնատար, էքսկավատոր, ապարաբարձիչ), որոնք աշխատում են դիզելային վառելանյութով, որոնց տեղաշարժի և աշխատանքի հետևանքով գոյացող արտանետումները չեն գերազանցելու սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաները (ՄԹԿ):

Հանքի աշխատանքներում ներգրավման նախատեսվող տրանսպորտային և տեխնիկական միջոցները համալրված են ժամանակակից կատալիտիկ չեզոքացուցիչներով («Եվրո 5» և “Tier 2” ստանդարտների համապատասխանող), աշխատանքների արդյունքում մթնոլորտային օդի վրա ազդեցությունը հասցված է նվազագույնի և ՀՀ Կառավարության 25.01.2005թ. թիվ 91-Ն Որոշման հավելվածի 12-րդ կետի համաձայն՝ դրանց շահագործման դեպքում ազդեցությունը չի գնահատվում:

Հանքավայրի շահագործման հետևանքով տնտեսությանը հասցված տնտեսական վնասը գնահատվում է տարեկան առավելագույնը՝ 223,1 հազ. դրամ :

8.ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ՊԼԱՆ

Արդյունահանման աշխատանքների ընթացքում ընկերությունը իրականացնելու է շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելմանն և մեղմացմանն ուղղված հետևյալ մշտադիտարկումները.

1. մթնոլորտային օդ կատարվող աղտոտող նյութերի արտանետումների որակական և քանակական պարամետրերի պարբերական չափումներ՝ շաբաթը մեկ անգամ, 24 ժամ տևողությամբ,
2. Տեղամասի մակերեսի հողերի դիտարկում՝ նավթամթերքներով աղտոտվածությունը բացառելու նպատակով, ամսեկան մեկ անգամ,
3. տեղամասում և հարակից տարածքում կենսաբազմազանության դիտարկում, տարեկան մեկ անգամ,
4. Աղմուկի մակարդակի վերահսկողություն, տարեկան մեկ անգամ :

Ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման և աղտոտվածության ուսումնասիրության նպատակով վերցված նմուշների լաբորատոր հետազոտությունը նախատեսվում է իրականացնել հավատարմագրված, համապատասխան հավաստագրեր ունեցող լաբորատորիաներում:

Կենսաբազմազանության դիտարկումը կատարվելու է համապատասխան մասնագետների կողմից (բուսաբան, կենսաբան)՝ պայմանագրային հիմունքներով:

Ազդակիր համայնքների վրա ազդեցության մշտադիտարկում

Հանքարդյունահանման աշխատանքների իրականացումը ազդակիր համայնքներում կարող է ապակայունացում առաջացնել՝ կապված ոչ հավասարաչափ բաշխած եկամուտների և վնասների հետ: Հանքշահագործող ընկերությունների օգուտները միշտ չէ, որ ապահովում են տարածքի զարգացումը : Մինևույն ժամանակ՝ շրջակա միջավայրի վիճակի վատթարացումը ազդում է տարածքի բնակչության կենսամակարդակի վրա:

Ընդհանրապես, լայնընդգրկուն հանքարդյունաբերական նախագծերի իրականացման դեպքում, բնակչության առողջության հետ կապված առաջացող հիմնահարցեր կարող են դառնալ.

- Աղտոտման հետ կապված հիվանդությունները և մահացությունները:
- Ջրի որակի և կենցաղային, տնտեսական, գյուղատնտեսական և այլ կարիքների համար դրա մատչելիության գնահատականը :
- Բնակելի շրջաններում մթնոլորտային օդի որակի գնահատման արդյունքները:
- Մթնոլորտային օդի աղտոտման մշտական կամ հատվածային բարձր մակարդակի տվյալները:
- Լրացուցիչ աշխատատեղեր և կենսակերպի բարվոք պայմաններ առաջարկող նախագծի իրագործումը առաջացնում է մեծ հույսեր, ինչպես նաև որոշակի անհանգստություն: Սովորաբար տեղի բնակչությունը շրջանցվում է նաև սոցիալական և մշակութային հարաբերություններում՝ չունենալով մեծ հնարավորություններ մասնակցելու պետության և ընկերության ներկայացուցիչների միջև ընթացող բանակցություններին: Այդ ամենը կարող է առաջացնել անվստահություն և լարվածություն: Ուստի նման անցանկալի երևույթներից զերծ մնալու համար անհրաժեշտ է ապահովել.
 - Ամբողջ գործընթացի թափանցիկություն. տեղի բնակչությունը պետք է մասնակցի տեղական զարգացման ծրագրերում ֆինանսական միջոցների բաշխման վերաբերյալ որոշումների կայացման գործընթացներին, ինչպես նաև աուդիտի կամ այդ ներդրումների արդյունավետության գնահատմանը :
 - Տեղեկատվության փոխանակում. տեղի բնակչության, լեռնարդյունահանող ընկերության և իշխանության ներկայացուցիչները պետք է ստեղծեն տեղեկատվության փոխանակման ընթացակարգեր/ռազմավարություններ՝ որոշումների ընդունման ամենավաղ փուլերից սկսած և նախագծի իրագործման բոլոր փուլերում :
 - Տեղեկատվության ազատություն. հանրությունը պետք է ազատ հնարավորություն ունենա ծանոթանալու շրջակա միջավայրի վիճակի, ինչպես նաև սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրերում ներդրումների և ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ տեղեկատվությանը :

- Հողերի ձեռքբերում և հողօգտագործման կարգի փոփոխություն. այդ գործընթացը պետք է իրականացվի տեղի բնակչության հետ խորհրդատվությունների միջոցով :
- Տեղական զարգացման պլաններ. իշխանությունները և հանքարդյունահանող ընկերությունը պետք է կազմեն տեղի զարգացման պաշտոնական ծրագրեր՝ տեղական բնակչության գերակա նախապատվություններին համապատասխան (առողջապահություն, կրթություն, արտադրական գործունեություն, տրանսպորտ, ենթակառուցվածքներ, ռեկրեացիա և այլն) :

«Ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման նպատակով պլանավորվող մշտադիտարկումների իրականացման պահանջների, ինչպես նաև արդյունքների վերաբերյալ հաշվետվությունները ներկայացնելու կարգը սահմանելու մասին» ՀՀ կառավարության 22.02.2018թ.-ի N191-Ն որոշման համաձայն ներկայացվում է մշտադիտարկումների աղյուսակը:

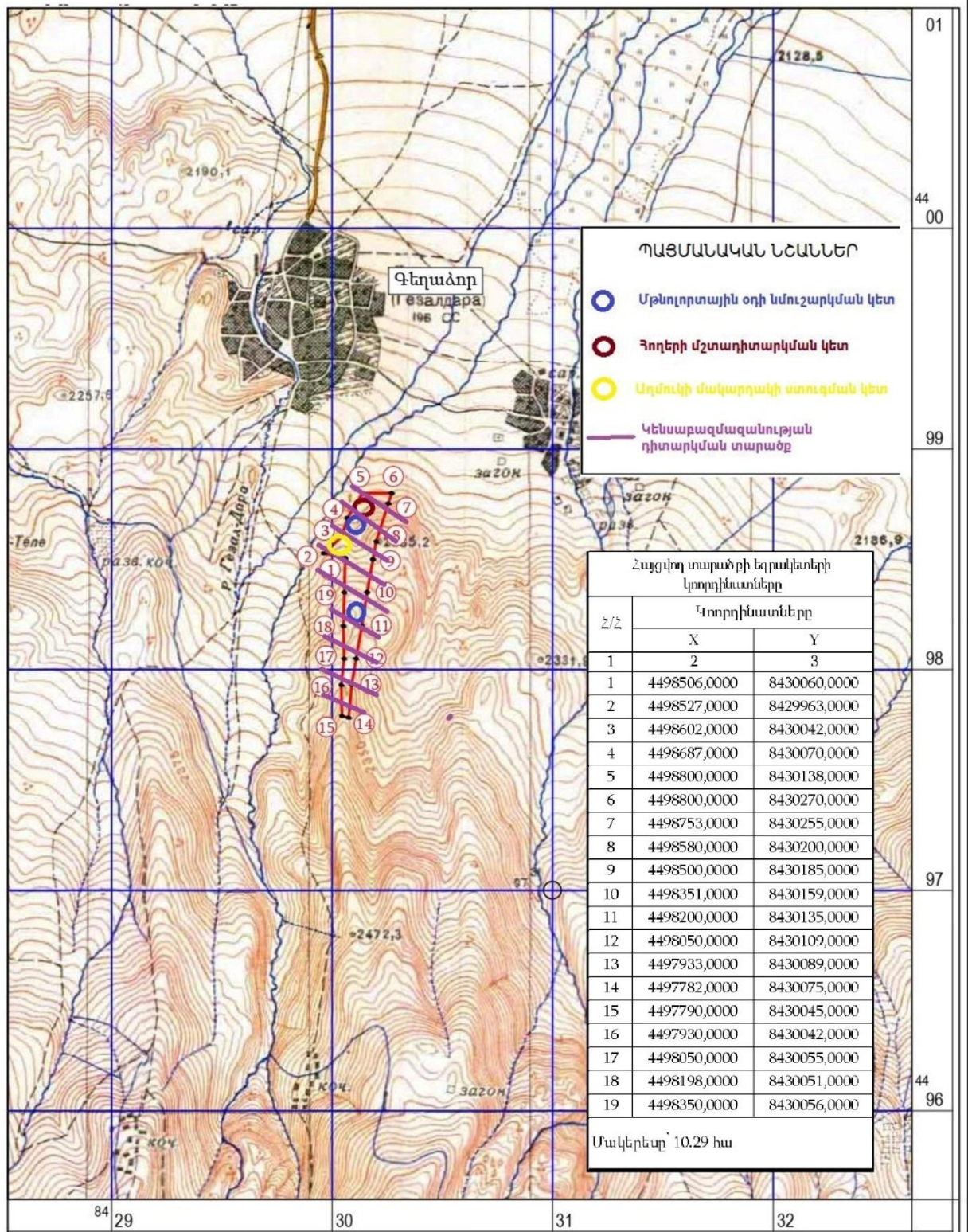
ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ՊԼԱՆԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆ ՈՒ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մշտադիտարկումների օբյեկտը	Մշտադիտարկումների վայրը	Ցուցանիշը	Մշտադիտարկումների տեսակը	Նվազագույն հաճախականությունը
Մթնոլորտային օդ	Բացահանքի տարածք, ճանապարհներ, արտադրական հրապարակ,	- հանքավոշի, այդ թվում՝ ծանր մետաղներ և կախյալ մասնիկներ (PM10 և PM2.5), ածխածնի օքսիդ, ածխաջրածիններ, ազոտի օքսիդներ, մուր, ծծմբային անհիդրիդ, բենզ(ա)պիրեն, մանգանի օքսիդներ, ֆտորիդներ, երկաթի օքսիդներ, ֆտորաջրածին	նմուշառում, նմուշի լաբորատոր հետազոտություն, չափումներ ավտոմատ չափման սարքերով	շաբաթական մեկ անգամ՝ 24 ժամ տևողությամբ
Հողային ծածկույթ	շահագործական փորվածքներ, արտադրական հրապարակ,	- հողերի քիմիական կազմը (рН, կատիոնափոխանակման հատկությունները, էլեկտրահաղորդականության հատկանիշներ, մետաղների պարունակությունը՝ Fe, Ba, Mn, Zn, Sr, B, Cu, Mo, Cr, Co, Hg, As, Pb, Ni, V, Sb, Se), - հողերում նավթամթերքների պարունակությունը	նմուշառում, նմուշի լաբորատոր հետազոտություն	- տարեկան մեկ անգամ - ամսական մեկ անգամ
Վայրի բնություն, կենսամիջավայր, կարմիր գրքում ընդգրկված, էնդեմիկ տեսակներ	Ընդերքօգտագործման և տարածքին հարակից շրջան	տարածքին բնորոշ վայրի բնության ներկայացուցիչների քանակ, աճելավայրերի և ապրելավայրերի տարածք, պոպուլյացիայի փոփոխություն	հաշվառում, նկարագրություն, քարտեզագրում	տարեկան մեկ անգամ
Աղմուկի մակարդակի վերահսկողություն	արտադրական հրապարակ		չափումներ չափման սարքերով	տարեկան մեկ անգամ

Մշտադիտարկումների իրականացման նպատակով ընկերությունը նախատեսում է տարեկան հատկացնել 500 000 դրամ:

Մշտադիտարկման կետերի նախնական տեղադիրքը ներկայացված է ստորև:

ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿԱՆ ԿԵՏԵՐԻ ՍԽԵՄԱՏԻԿ ԶԱՐՏԵԶ

ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ

Հայցվող տարածքի եզրագիծը համադրվում է հաստատված պաշարների եզրագծի հետ

Նկար 13.

9. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆ

Ընկերության պարտավորվել է հանքավայրի պաշարների արդյունահանման ընթացքում խստորեն պահպանելու ՀՀ առողջապահության նախարարի 2012թ. սեպտեմբերի 19-ի՝ «Կազմակերպություններում աշխատողների սանիտարակենցաղային սենքերի» N2.2.8-003-12 սանտարական կանոնները և նորմերը հաստատելու մասին» թիվ 15-Ա հրամանով հաստատված Սանիտարական կանոններն ու նորմերը:

Ստորև՝ աղյուսակում, ներկայացվում է շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցության և դրա մեղմման միջոցառումների համառոտ նկարագրությունը, որի իրականացման պատասխանատուն է հանդիսանում «ԱԿԽ» ՍՊԸ տնօրենը:

Գործողություն	Հնարավոր ազդեցություն	Մեղմման միջոցառում	Մեղմման հայտանիշ
1. Աշխատանքի անվտանգություն	Վնասվածքներ և պատահարներ աշխատանքների կատարման վայրում	<ul style="list-style-type: none"> - Հանքի աշխատողներին համազգեստով և Անհատական Պաշտպանության Միջոցներով (ԱՊՄ) ապահովում - Հանքի սարքավորումների շահագործման և ԱՊՄ օգտագործման կանոնների խիստ պահպանում - Աշխատանքի պաշտպանության հրահանգների առկայություն 	<ul style="list-style-type: none"> - Զննման ընթացքում հանքի աշխատողները կրում էին համազգեստ և համապատասխան ԱՊՄ - Զննման ընթացքում սարքավորումների շահագործման և օգտագործման հրահանգների խախտումներ չեն արձանագրվել
2. Արդյունահանման աշխատանքներ	Օդի աղտոտում արտանետումներով	<ul style="list-style-type: none"> - Արդյունահանման աշխատանքներից առաջացած նյութի պահում հսկվող պայմաններում - Շրջակա միջավայրը պահել մաքուր - Աշխատանքների կատարման վայրում նյութերի/ թափոնների բաց այրման արգելում - օդի դրական ջերմաստիճանի դեպքում շինարարական հրապարակը, բացառությամբ վերանորոգվող և վերակառուցվող փողոցների, օրվա ընթացքում պարբերաբար ջրցանում - Հանքի տեխնիկան և մեքենաները պահել պատշաճ տեխնիկական վիճակում՝ բացառելով ավելորդ արտանետումները - Հանքի մեքենաները չպահել ավելորդ պարապ ընթացքի մեջ 	<ul style="list-style-type: none"> - Զննման ընթացքում շրջակա միջավայրը եղել է մաքուր բեկորներից - Զննման ընթացքում աշխատանքների կատարման վայրում նյութերի/ թափոնների բաց այրում չի հայտնաբերվել - Զննման ընթացքում հանքի տեխնիկան և մեքենաները շահագործվել են առանց հավելյալ արտանետումների - Մոտակայքի բնակիչներից բողոքներ չեն եղել

		<ul style="list-style-type: none"> - աղտոտող (վնասակար) նյութերի արտանետումները չպետք է գերազանցեն դրանց համար սահմանված տեխնիկական և սահմանային թույլատրելի նորմատիվները 	
	Աղմուկ	<ul style="list-style-type: none"> - Սահմանված աշխատանքային ժամերի պահպանում - Ուժային մեխանիկական սարքավորումների շարժիչների ծածկերի փակում շահագործման ընթացքում, և սարքավորումների բնակելի տարածքներից հնարավորինս հեռու տեղադրում - Աղմկախլացուցիչների տեղադրում շարժական կայանների և սարքավորումների վրա - Սարքավորումների կանխարգելիչ վերանորոգում աղմուկը նվազեցնելու նպատակով - Ոչ անհրաժեշտ և չօգտագործվող սարքավորումների անջատում 	<ul style="list-style-type: none"> - Աշխատանքային ժամերից հետո ոչ մի աշխատող սարքավորում չի հայտնաբերվել - Ջննման ընթացքում հանքի սարքավորումները եղել են բավարար տեխնիկական վիճակում - Ջննման ընթացքում միացված չօգտագործվող սարքավորումներ չեն հայտնաբերվել - Մոտակայքի բնակիչներից բողոքներ չեն եղել
3. Հանքանյութի տեղափոխում հանքի տեխնիկայի տեղաշարժ	<ul style="list-style-type: none"> - Աղտոտում մեքենաների, մեխանիզմների ոչ պատշաճ տեխնիկական վիճակի, աղմուկի պատճառով տեղի բնակչությանը պատճառած անհարմարություն 	<ul style="list-style-type: none"> - Մեքենաների և սարքավորումների պատշաճ տեխնիկական վիճակի ապահովում - Փոխադրման հաստատված ժամերի և երթուղիների պահպանում 	<ul style="list-style-type: none"> - Ջննման ընթացքում մեքենաները և տեխնիկական եղել են պատշաճ տեխնիկական վիճակում - Ջննման ընթացքում չծածկված բեռներ չեն հայտնաբերվել - Աշխատանքային ժամերից հետո ոչ մի աշխատանք չի իրականացվում, որը կարող է խանգարել մոտակայքի բնակչությանը - Մոտակայքի բնակիչներից բողոքներ չեն եղել
4. Հանքի տեխնիկայի շահագործում	<ul style="list-style-type: none"> - Շրջակա միջավայրի աղտոտում արտանետումներով և արտահոսքերով - Մոտակայքի բնակչությանը պատճառած անհարմարություն 	<ul style="list-style-type: none"> - Հանքի սարքավորումների պատշաճ տեխնիկական վիճակի ապահովում - Ոչ մի հավելյալ արտանետում - Վառելիքի և քսայուղերի ոչ մի արտահոսք - Աշխատանքային ժամերի պահպանում 	<ul style="list-style-type: none"> - Ջննման ընթացքում մեքենաները և տեխնիկական եղել են պատշաճ տեխնիկական վիճակում - Հաստատված աշխատանքային ժամերից հետո ոչ մի շահագործվող ծանր տեխնիկա կամ մեքենա չի հայտնաբերվել - Մոտակայքի բնակիչներից բողոքներ չեն եղել
	-	- Հանքի տեխնիկայի յուղում և	- Հանքի տարածքի

5. Արդյունահանման սարքավորումների սպասարկում	Մարքավորումների շահագործման հետևանքով հողի աղտոտում նավթամթերքներով - Վնաս հրդեհի դեպքում	լցավորում նախապես որոշված լցավորման կայաններում/ սպասարկման կետերում	սահմաններում կամ մոտակայքում հողի վրա վառելիքի կամ քսայուղերի հետքեր չեն հայտնաբերվել - Հրդեհի մարման հիմնական միջոցների առկայություն հանքի տարածքում
6. Անվտանգ թափոնների գոյացում	- Պատահարներ հանքի տարածքում ապարների բեկորների ցրված մասնիկների պատճառով - Հանքի տարածքի և շրջապատի գեղագիտական տեսքի վատացում	- Մակաբացման ապարների պահեստավորում հատուկ հատկացված վայրերում -	- Հանքի տարածքում մակաբացման ապարները կուտակված են հատկացված վայրերում - Հանքի տարածքում փոշու արտանետումների բացակայություն
7. Հեղուկ թափոնների գոյացում	- Աշխատանքների կատարման վայրում սանիտարա-հիգիենիկ պայմանների վատացում	Հանքի տարածքում զուգարանների տեղակայում և պահպանում սանիտարական նորմերին համապատասխան	Հանքի տարածքում պատշաճ սանիտարական պայմաններում գտնվող զուգարանների առկայություն
8. Բանեցված յուղերի հեռացումից գոյացող թափոններ	- Արդյունահանման աշխատանքների կատարման վայրի և շրջապատի գեղագիտական տեսքի վատթարացում	- Յուղերի անվտանգ փոխադրում պահեստային տարածք - Յուղերի անվտանգ պահեստավորում - Յուղերի հեռացում լիցենզավորված կազմակերպության կողմից	- Փոխարինված յուղերը պատշաճ կերպով պահեստավորված են - Փոխարինված յուղերը հեռացված են լիցենզավորված կազմակերպության կողմից
9. Երթևեկության և հետիոտների անվտանգություն	Ուղղակի և անուղղակի վտանգներ երթևեկությանը և հետիոտներին հանքի շահագործման աշխատանքների ժամանակ	- Նախագծուշացնող նշաններ, արգելքներ և երթևեկության ուղղության փոփոխում - Երթևեկության կառավարման համակարգ և անձնակազմի ուսուցում, հատկապես հանքի մուտքի մոտ և մոտակա ինտենսիվ երթևեկության կառավարման համար: - Աշխատանքային ժամերի հարմարեցում տեղի երթևեկության պայմաններին, օրինակ՝ խուսափում խոշոր փոխադրումներից ինտենսիվ	- Հանքի ապահով տարածք - Աշխատանքների հստակ տեսանելի տարածք, - Կարգավորված երթևեկություն

		երթնեկության ժամերին,	
10. Վտանգավոր թափոնների (յուղոտ լաթեր, յուղով աղտոտված ավազ) առաջացում	<ul style="list-style-type: none"> - Անձնակազմի առողջությանը սպառնացող վտանգ - Հանքի տարածքի և շրջապատի հողերի աղտոտում 	<ul style="list-style-type: none"> - Պատշաճ կերպով փակվող և պահպանվող պահեստային տարածքի առկայություն վտանգավոր նյութերի համար - Համաձայնություն լիցենզավորված կազմակերպությունների հետ ազգային օրենսդրությանը և լավագույն ազգային պրակտիկային համապատասխան վտանգավոր թափոնները տարածքից դուրս բերելու և վերամշակելու / հեռացնելու վերաբերյալ 	Պատշաճ սանիտարական պայմաններ հանքում և դրա շուրջ
11.Բուսական և կենդանական աշխարհ	-Տեսակային կազմի վրա ազդեցություն	<ul style="list-style-type: none"> - Աղմուկի սահմանված մակարդակի վերահսկում - Բացառել տեխնիկատրանսպորտային միջոցների երթնեկությունը ճանապարհներից ու արտադրական տարածքներից դուրս: 	<ul style="list-style-type: none"> - Աշխատանքային ժամերից հետո ոչ մի աշխատող սարքավորում չի հայտնաբերվել - Մոտակայքի բնակիչներից բողոքներ չեն եղել

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. «Հիդրոոդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ -ի տվյալներ
2. СНиП 1.02.01-85 Инструкция о составе, порядке разработки, согласования и утверждения проектно-сметной документации на строительство предприятий, зданий и сооружений.
3. Մթնոլորտային արտանետումների գույքագրման ձեռնարկ: ЕМЕР/ЕЕА
4. Инструкция о порядке рассмотрения, согласования и экспертизы воздухоохраных мероприятий и о выдаче разрешений на выброс загрязняющих веществ в атмосферу по проектным решениям. ОНД – 84 – Н
5. СНиП 2.04.02-84. Водоснабжение. Наружные сети и сооружения.
6. В.М.Амарян “Геологическая карта Арагацкого вулканического массива Армянской ССР” Масштаб 1:50000, Երևան, ՀԵՖ, 1972թ.
7. С.Р.Мартиросян. “Отчет о результатах поисковых работ на природные строительные материалы проведенных в1990-1992гг. в Арагацком районе Республики Армения”. 1992г.
8. Укрупненные нормы водопотребления и водоотведения для различных отраслей промышленности. Стройиздат. Москва. 1982г.
9. “Մթնոլորտի վրա տնտեսական գործունեության հետևանքով առաջացած ազդեցության գնահատման կարգ” հաստատված ՀՀ Կառավարության 2005թ. հունվարի 25-ի N 91 – Ն Որոշմամբ
10. ՀՀՇՆ 22-01-2024 «Շինարարական կլիմայաբանություն»
11. Քո շրջապատի թփերը, 1984, Լ.Վ. Հարությունյան
12. Дубравы Армении, 1957, Л.Б. Махатадзе,
13. Հայաստանի Ազգային Ատլաս: Երևան, 2007
14. Հայաստանի բնաշխարհ, 2006
15. Հայաստանի կենսաբազմազանության առաջին ազգային զեկույց, 1999
16. ՀՀ բույսերի կարմիր գիրք, 2009
17. ՀՀ կենդանիների կարմիր գիրք, 2009
18. ՀՀ Արագածոտնի մարզպետարանի պաշտոնական կայք
<http://aragatsotn.mtad.am/>
19. “Цветушие уголки биоразнообразия”, FAO,
<http://www.fao.org/3/i1687r/i1687r08.pdf>
20. ՀՀ վիճակագրական Կոմիտեի պաշտոնական կայք՝ <https://armstat.am>
21. Ծաղկահովիտ համայնքի պաշտոնական կայք՝
<https://tsaghkahovithamaynq.am/>

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ, ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ ԵՎ
ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ, ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

<<ԱԿԻ>>

ՄԱՀՄԱՆԱՓԱԿ ՊԱՏԱՄԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՄԲ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հասցե՝ ՀՀ, Արագածոտնի մարզ, Ծաղկահովիտ համայնքի Գեղաձոր բնակավայր, 1 փ., տ.50

Հեռ. +374 41125126, +374 94104999, էլ. փոստ՝ g-gevorgyan@rambler.ru

№ 05/24

16.08.2024թ.

ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ԾԱՂԿԱՀՈՎԻՏ

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐ ՊԱՐՈՆ Ն. ՀԱԿՈԲՅԱՆԻՆ

Հարգելի պարոն Հակոբյան,

Դեռևս 2021թ-ին «ԱԿԻ» ՍՊ Ընկերությունը դիմել է Ծաղկահովիտ համայնքի ղեկավարին՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզի Գեղաձորի գլաքարա-ավազակոպձային խառնուրդի երևակման սահմաններում 2022-2023թթ. ընթացքում երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքներ իրականացնելու նպատակով:

Սահմանված կարգով երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքներ իրականացնելու թույլտվություններ ստանալու և համապատասխան աշխատանքներ իրականացնելու արդյունքում՝ ՀՀ ՏԿԵ նախարարի 08.07.2024թ-ի թիվ 1539-Ա հրամանով հաստատվել են գլաքարա-ավազակոպձային խառնուրդի հանքավայրի պաշարները: Հանքավայրը գտնվում է Ծաղկահովիտ համայնքի Գեղաձոր բնակավայրի վարչական սահմաններում:

Ներկայումս Ընկերությունը ցանկություն ունի շարունակելու ընդերքօգտագործման գործունեությունը և նախատեսում է դիմել ՀՀ ՏԿԵ Նախարարություն՝ ընդերքի արդյունահանման թույլտվություն ստանալու

նպատակով, որի համար, ի թիվս այլնի, անհրաժեշտ է ապահովել նաև հանրային ծանուցման և հանրային քննարկումներ կազմակերպելու օրենսդրությամբ սահմանված պահանջները ևս:

Հավաստիացնում եմ, որ համայնքի և հանրության դրական արձագանքի, ինչպես նաև Լիազոր մարմինների թույլտվությունները ստանալուց հետո, Ընկերության կողմից իրականացվելիք ընդերքից օգտակար հանածոների արդյունահանման աշխատանքներն ամբողջովին իրականացվելու են օրենսդրության պահանջների խստիվ պահպանմամբ:

Ելնելով վերոգրյալից և ղեկավարվելով «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի 16-րդ հոդվածի, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության 19.11.2014թ-ի թիվ 1325-Ն որոշման պահանջներով, խնդրում եմ սահմանված կարգով և ժամկետներում կազմակերպել «ԱԿԽ» ՍՊԸ կողմից հանրային քննարկման ներկայացված՝ օգտակար հանածոների արդյունահանման սույն նախաձեռնության հանրային ծանուցումն ու լսումները, ինչպես նաև համայնքի նախնական համաձայնության տրամադրման գործընթացը:

Կից ներկայացնում եմ՝

- Ընկերության պետեզիստի վկայականի պատճենը՝ «2» թերթ,
- Ընկերության տնօրենի անձնագրի պատճենը՝ «2» թերթ,
- Նախատեսվող գործունեության հակիճ նկարագիրը՝ «6» թերթ:

Հարգանքով՝

«ԱԿԽ» ՍՊԸ տնօրեն՝

Ս. Հարոյան

ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ԾԱՂԿԱՀՈՎԻՏ ՀԱՄԱՅՆՔ

Որոնել

ՀԱՄԱՅՆՔ ՏՄՄ ՀԱՄԱՅՆՔԱԿԵՏԱՐԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԲԵՌՈՒՑԵ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԳՐՈՒՑԵ ՏԵՂԵԿԱՏՈՒՆԵՐ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՄԱՆԱՎՈՐՄԵՆՏԱՆԵՐ ԶԵՆՈՒԹՅԱՆ ԴԵՐՈՒՆԴՆԵՐ

Երկուշաբթի, 19 Օգոստոսի 2024թ.

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ղեկավարվելով «Շրջակա միջավայրի կրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ Օրենքով, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության 2014թ. նոյեմբերի 19-ի թիվ 1325-Ն որոշման պահանջներով՝ 2024թ. սեպտեմբերի 20-ին, ժամը 12.00-ին, ՀՀ Արագածոտնի մարզի Ծաղկափոխ համայնքի Գեղամոր բնակավայրի վարչական ղեկավարի նստավայրում տեղի կունենա «ԱԿԻՆ» ՍՊ ընկերության կողմից փորձաքննության ներկայացված՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզի Գեղամորի ԳԼԿԻ հանքավայրում օգտակար հանածոյի արդյունահանման նախագծի՝ շրջակա միջավայրի կրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության (ՇՄԱԳ հաշվետվություն) վերաբերյալ հանրային քննարկումները (1-ին փուլ)։

Փաստաթղթերին կարելի է ծանոթանալ Ծաղկափոխի համայնքապետարանում, համայնքապետարանի <https://tsaghkahovithamaynq.am> կայքէջում, Գեղամոր բնակավայրի վարչական ղեկավարի նստավայրում, ինչպես նաև «ԱԿԻՆ» ՍՊ ընկերությունում (հեռ. 041125126, 094 104999, էլ. tsaghkahovithamaynq@rambler.ru) ։

Ներկայացված փաստաթղթերի վերաբերյալ առաջարկություններն ու դիտողությունները կարող են ներկայացվել ինչպես բանավոր՝ լսմաների ընթացքում, այնպես էլ գրավոր՝ այն հասցեագրելով Ծաղկափոխի համայնքապետարանի պաշտոնական կամ էլեկտրոնային էլ. հասցեներին։

Վերադառնալ

Մեր ԿՈՆՏԱԿՏՆԵՐԸ

 ՀՀ Արագածոտնի մարզ, Գ. Ծաղկափոխ, Հովսեփբեյյան փ. թիվ 2
(093)392611 (077)251471
 tsaghkahovithamaynq@inbox.ru

ՍՈՑԻԱԼԵՔ ՄԵԶ

 Facebook
 YouTube
 Location on Google Maps

ՀՂՈՒՄՆԵՐ

- ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն
- Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրոնային Կառավարում
- Համայնքային կայքեր
- Տեղեկատվական Համակարգերի Զարգացման և Վերապատրաստման Կենտրոն
- Հանրային մասնակցություն տեղական ինքնակառավարմանը (ՀԱՄԱՏԵՆԴ)

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

«ԱԿԽ» ՍՊԸ կողմից փորձաքննության ներկայացված՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզի Գեղաձորի գլաքարա-ավազակոպճային խառնուրդի (ԳԱԿԽ) հանքավայրում օգտակար հանածոյի արդյունահանման նախագծի՝ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության հանրային քննարկումների վերաբերյալ (1-ին փուլ):

2024թ. սեպտեմբերի 20-ին ժամը 12.00-ին ՀՀ Արագածոտնի մարզի Ծաղկահովիտ համայնքի Գեղաձոր բնակավայրի վարչական ղեկավարի նստավայրում տեղի ունեցավ «ԱԿԽ» ՍՊԸ ընկերության կողմից փորձաքննության ներկայացված՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզի Գեղաձորի ԳԱԿԽ հանքավայրում օգտակար հանածոյի արդյունահանման նախագծի՝ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության հանրային քննարկումները (1-ին փուլ)՝ մասնակցությամբ Ծաղկահովիտ խոշորացված համայնքի ղեկավարի ներկայացուցիչ Ս.Պետրոսյանի (քննարկումը վարող), Գեղաձոր բնակավայրի վարչական ղեկավար Է.Օհանյանի, Գեղաձոր բնակավայրի բնակիչների, ինչպես նաև Ընկերության ներկայացուցիչների:

Քննարկումների մեկնարկն ազդարարեց Ծաղկահովիտ խոշորացված համայնքի ղեկավարի ներկայացուցիչ Ս.Պետրոսյանը, ով հակիրճ ներկայացրեց Ընկերության կողմից նախատեսվող գործունեությունն ու կազմակերպված հանրային լսումների նպատակը և, ներկայացնելով Ընկերության երկրաբան Գ.Գևորգյանին, խոսքը փոխանցեց նրան՝ նախատեսվող գործունեության և վերջինիս բնապահպանական բաղադրիչի վերաբերյալ համապատասխան տեղեկություններ ներկայացնելու համար:

Ողջունելով ներկաներին՝ Ընկերության երկրաբան Գ.Գևորգյանը տեղեկացրեց, որ հանրային քննարկումները վերաբերում են Ընկերության կողմից փորձաքննության ներկայացված՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզի Գեղաձորի ԳԱԿԽ հանքավայրում օգտակար հանածոյի արդյունահանման նախագծի՝ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվությանը: Վերջինս տեղեկացրեց նաև, որ հանրային քննարկման վայրի և ժամի վերաբերյալ

հանրությունն օրենսդրությամբ սահմանված կարգով պատշաճ իրազեկվել է և համապատասխան հայտարարություններ են հրապարակվել Մաղկահովիտի համայնքապետարանի պաշտոնական կայքէջում, ինչպես նաև «Առավոտ» օրաթերթում:

Գ.Գևորգյանը նշեց, որ հանքավայրի պաշարները հետախուզվել և հաստատման են ներկայացվել ԱԿԽ ՍՊԸ-ի կողմից: Ընդհանուր արդյունահանման բացահանքի մակերեսը կկազմի մոտ 10հա, որը կբացվի աստիճանաբար, բացահանքի արևմտյան կողմից:

Այնուհետև երկրաբան Գ.Գևորգյանը ներկայացրեց արդյունահանման նախագծի, կատարվելիք աշխատանքների և դրանց շրջանակներում կիրառվող տեխնիկական միջոցների ու մեթոդների վերաբերյալ մանրամասն տեղեկատվությունը, մասնավորապես՝ Գ.Գևորգյանը պարզաբանեց, որ Ընկերությունը նախատեսում է տարեկան արդյունահանել 60.000 մ³ ծավալով օգտակար հանածո, ինչը նախատեսվում է իրականացնել 20 տարիների ընթացքում: Արդյունահանումը նախատեսվում է սկսել հանքավայրի հարավային հատվածի արևմտյան կողմից, որտեղ արդեն իսկ առկա է դեռևս խորհրդային տարիներից անցված բացահանքը: Արդյունահանումը սկսելուց առաջ էքսկավատորի միջոցով իրականացվելու է մակաբացում: Մակաբացման ապարները ժամանակավոր կկուտակվեն հանքավայրի տարածքում՝ դրանց համար նախատեսված վայրում, որից հետո կսկսվի բուն արդյունահանման գործընթացը՝ նույնպես էքսկավատորի միջոցով: Ըստ լաբորատոր հետազոտությունների, արդյունահանված հումքը ենթակա է լվացման և պիտանի է օգտագործման լվացումից հետո: Լվացման պրոցեսը կատարվելու է ջրի շրջանառու համակարգով՝ խուսափելու համար ջրի արտանետումներից և կորուստներից: Դրանից հետո ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների շրջանակներում մակաբացման ապարները վերադարձվելու են արդյունահանված բացահանքի տարածք, հարթեցվեն, ծածկվեն այդտեղից հանված հողային զանգվածով և ռեկուլտիվացվեն:

Ըստ Գ.Գևորգյանի, հումքի լվացող-ջարդող-տեսակավորող սարքավորումները կտեղադրվեն նախկինում տեղադրված բետոնե պատնեշի ներքևում՝ նախկին արդյունաբերական հանգույցում:

Գ.Գևորգյանը նշեց նաև, որ Ընկերությունը նախատեսում է հանքավայրը ավտոմայրուղուն կապող գործող դաշտամիջյան մասամբ խճապատ ճանապարհը բարեկարգել, լրացուցիչ խճապատել, որպեսզի փոշեառաջացում չլինի, և այդ ճանապարհին օգտագործել հումքի տեղափոխման համար՝ շրջանցելով Գեղաձոր բնակավայրը, ինչը հնարավորություն կտա խուսափել գյուղամիջյան ճանապարհները անհարկի ծանրաբեռնելուց:

Բացի այդ, Գ.Գևորգյանը նշեց, որ Ընկերությունը հանձնառություն է վերցրել, համայնքի զարգացման սոցիալ-տնտեսական աջակցության և մանկապարտեզների, դպրոցների և այլ մշակութային օջախների զարգացման ծրագրերին մասնակցության շրջանակներում, ազդակիր համայնքին տարեկան կտրվածքով տրամադրել ընդհանուր 1.0 մլն ՀՀ դրամի չափով աջակցություն:

Ծաղկահովիտ խոշորացված համայնքի ղեկավարի ներկայացուցիչ Ս.Պետրոսյանը նշեց, որ համայնքը նախորդ՝ ուսումնասիրության փուլում արդեն իսկ տվել է իր համաձայնությունը, և, դատելով մասնակիցների կամ առհասարակ առօրյա քննարկումներում մարդկանց տրամադրվածությունից, այժմ էլ պատրաստ է տալու իր համաձայնությունը:

Ընկերության տնօրեն Ս.Հարոյանը նշեց, որ Ընկերությունը պատրաստակամություն է հայտնել նաև արդյունահանման աշխատանքներում ներգրավել ազդակիր համայնքի բնակիչներին, ինչպես նաև գործունեության ընթացքում համայնքի բնակիչների հետ համագործակցել առանձնահատուկ՝ նրանց համար առավել շահավետ պայմաններով:

Այնուհետև բնակիչների հետ ծավալվեց մի փոքր քննարկում հումքի բարձր որակի հետ կապված, կարևորվեց անասունների դեպի արտավայր շուրջ 700-750մ լայնքով ընդարձակ ճանապարհի պահպանման փաստը և անվտանգության պահպանման անհրաժեշտությունը:

Ամփոփելով քննարկումը, Ս.Պետրոսյանը շնորհակալություն հայտնեց հանրային քննարկման մասնակիցներին, այն համարեց կայացած և նշեց, որ ցանկացած տնտեսական գործունեություն ողջունելի է համայնքի կողմից, եթե իհարկե, դրանց արդյունքում պահպանվում են ոլորտը կանոնակարգող իրավական ակտերի պահանջներն ու հնարավորինս կանխվում շրջակա միջավայրին հասցվող

վնասները, ինչպես նաև եթե դրանից օգտվում են համայնքն ու համայնքի բնակիչները:

Կից հանրային քննարկման մասնակիցների ցուցակը՝ « 1 » թերթից և լուսանկարները՝ « 4 » թերթ:

Արձանագրող՝

Հ.ԵՆԳՈՅԱՆ

Ծաղկահովիտ համայնքի ղեկավարի
ներկայացուցիչ, հանրային քննարկումը վարող՝

Ս.ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Գեղաձոր բնակավայրի վարչական ղեկավար՝

Է.ՕԶԱՆՅԱՆ

«ԱԿԽ» ՍՊԸ տնօրեն

Կ.տ.

Ս.ՀԱՐՈՅԱՆ

ԾԱՂԿԱՀՈՎԻՏ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐ՝
ՀԱՄԱԲԱՐՁՈՒՄՅԱՆ

Լ.ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Կ.տ.

20.09.2024թ.

ՑՈՒՑԱԿ

(Հանրային քննարկումների մասնակիցների)

2024թ. սեպտեմբերի 20-ին, ժամը 12:00-ին ՀՀ Արագածոտնի մարզի Ծաղկահովիտ խոշորացված համայնքի Գեղաձոր բնակավայրի վարչական ղեկավարի նստավայրում տեղի ունեցած «ԱԿԽ» ՍՊ ընկերության կողմից փորձաքննության ներկայացված՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզի Գեղաձորի ԳԱԿԽ հանքավայրում օգտակար հանածոյի արդյունահանման նախագծի՝ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության (ՇՄԱԳ հաշվետվություն) վերաբերյալ հանրային քննարկումներին (1-ին փուլ) մասնակցեցին ներքոգրյալ անձինք՝

№	Ազգանուն	Անուն	Ստորագրություն	Այլ նշումներ
1	Օհանյան	Հրաչյա	ԽԸ	Վարձավ Մեծեր
2	Վեդրյան	Զուհ	ՎԸ	ԲՇԵԿԷ
3	Ջրեմյան Եսթեր	Զարեն	Ջրեմ	Բանկիչ
4	Պարոյան	Վարեն	Վարեն	ԱԳԵ ԲՇԵԿԷ
5	Անգոյան	Եսթյան	Անգոյան	Բանկիչ
6	Պարոյան	Գևորգյան	Պարոյան	ԲՇԵԿԷ
7	Գևորգյան	Զուհի	ԶԶ	Երկրաբան
8	Փարսյան	Վարեն	Փ. Փ.	ՀՀԵԿԵԿԵ Երկրաբան
9	Զարապետյան	Զորիկ	Զարապետյան	Բանկիչ
10	Զարապետյան	Արթուր	Զար	ԲՇԵԿԷ
11	Վարդանյան	Զարեն	Վարդ	ԲՇԵԿԷ
12	Երեմյան	Զարեն	Երեմյան	ԲՇԵԿԷ
13	Վարդանյան	Վարդան	Վարդ	ԲՇԵԿԷ
14	Օհանյան	Կ. Եսթ	Օհանյան	ԲՇԵԿԷ

15. Դեյրոսյան ԱՄԲԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ
ԾԱՂԿԱՀՈՎԻՏ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆԻ

Հայաստանի Հանրապետության Արագածոտնի մարզի Ծաղկահովիտ համայնք
ՀՀ Արագածոտնի մարզ, գ. Ծաղկահովիտ, (093)392611 (077)251471, tsaghkahovit.hamaynpq@inbox.ru

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

17 հոկտեմբերի 2024 թվականի N 98-Ն

ԱԿԻ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ
ԳՈՐԾՈՒՆԵՐՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՅՄԱՆԸ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ղեկավարվելով «Տեղական ինքնակառավարման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 18-րդ հոդվածի 1-ին մասի 42-րդ կետի, « Շրջակա միջավայրի ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի 16-րդ հոդվածի 3-րդ մասի, ՀՀ Կառավարության 2014 թվականի նոյեմբերի 19-ի N 1325-Ն որոշման պահանջներով և հիմք ընդունելով «ԱԿԻ» սահմանափակ պատասխանատվության ընկերության տնօրենի 2024 թվականի օգոստոսի 16-ի թիվ 05/24 գրությունը, ինչպես նաև 2024 թվականի սեպտեմբերի 20-ին կայացած հանրային քննարկման արդյունքները, համայնքի ավագանին որոշում է՝

1. Տալ նախնական համաձայնություն «ԱԿԻ» սահմանափակ պատասխանատվության ընկերությանը ՀՀ Արագածոտնի մարզի Ծաղկահովիտ համայնքի Գեղածոր բնակավայրի գլաքարա-ավազակոպճային խառնուրդի հանքավայրում իրականացնելու օգտակար հանածոյի արդյունահանման աշխատանքներ :

2. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող օրվանից:

Կողմ -9

Դեմ -0

Ձեռնպահ -0

ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ ԱՐԺՐՈՒՆ

ԲՈՅԱՋՅԱՆ ԱՆԱՀԻՏ

ԹԵՐԶՅԱՆ ՀԱՐՈՒԹ

ՀԱԿՈԲՅԱՆ ՆՈՐԱԻՆ

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՄԱՆՎԵԼ

ՂԱԶԱՐՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ

ՄԽԻԹԱՐՅԱՆ ՄԻՇԱ

ՄՀԵՐՅԱՆ ՀՐԱԶԻԿ

ՆԱԿԱՍԱՐԴՅԱՆ ԱՐՄԻՆԵ

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐ

ՆՈՐԱԻՆ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ
ԾԱՂԿԱՀՈՎԻՏԻ ՀԱՄԱՅՆՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ԱԾԽԱՏԱԿԱԶՄԻ
ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ

28.10.2024թ.

Ք Ա Ղ Վ Ա Ծ Ք

ԾԱՂԿԱՀՈՎԻՏ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆՈՒ 17 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 2024 թվականի
«ԱԿԻՍ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ
ԿՈՂՄԻՑ ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆԸ
ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ԹԻՎ 98-Ն
ՈՐՈՇՈՒՄԻՑ (ՆԻՍՏ N 11)

համայնքի ավագանին որոշում է՝

1. Տալ նախնական համաձայնություն «ԱԿԻՍ» սահմանափակ
պատասխանատվության ընկերությանը ՀՀ Արագածոտնի մարզի
Ծաղկահովիտ համայնքի Գեղաձոր բնակավայրի գլաքարա-
ավազակոպճային խառնուրդի հանքավայրում իրականացնելու օգտակար
հանածոյի արդյունահանման աշխատանքներ :
2. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը
հաջորդող օրվանից:

Կողմ -9

Դեմ -0

Ձեռնպահ -0

Համայնքի ղեկավար՝

ՆՈՐԱԻՆ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Իսկանյանի հետ ճիշտ է՝

Աշխատակազմի քարտուղար՝

ԱՐԱՅԻԿ ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ

**ԳԵՂԱՁՈՐԻ ԳԱԿԻ ՀԱՆՔԱՎԱՅՐԻ ՀԱՐԽԱՆՈՒԹՅԱՄԲ ԳՏՆՎՈՂ ԶՈՐԱՄԱՍԻ ՏՎԱԾ
ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆԸ**

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ РЕСПУБЛИКА АРМЕНИЯ
<<ԱԿԻ>> "ԱԿԻ" ՕՕՕ
ՍՊԸ

Հասցե՝ ՀՀ, Արագածոտնի մարզ, Ծաղկաձորի համայնքի Գեղաձոր բնակավայր, 1 փ., տ. 50
 Հեռ.՝ +374 4125126
 Մ. 12-2022

Командиру воинской части-полевая почта 04436
 Полковнику Гапоненко Константину Владимировичу

ЗАЯВЛЕНИЕ

Сообщаем, что территория песчанного карьера или территория намеченного нами участка по недропользованию(геологоразведка с последующей возможной эксплуатацией месторождения песчано-гравийной смеси) находится к югу от села Гехадзор, преимущественно на западном склоне холмов и расположена в 750-800 метрах к западу от границ или от линии безопасности Вашей воинской части и занимает площадь 13.5га. Первая заявка ООО "АКХ" намечала территорию в 40 га, которая начиналась прямо с границы безопасности Вашей воинской части, что могло быть оцененом в качестве рискованности в плане безопасности этой деятельности.

Хотим особенно подчеркнуть, что между линией безопасности (граница воинской части) и карьером находится дорога на гору Арагац, которая каждый день используется жителями с. Гехадзор- как для передвижения людей, так и для домашнего скота.

Как дорога, так и карьер и село Гехадзор находятся в безопасном расстоянии и направлении, вне линии безопасности воинской части.

У нас не возникают никакие вопросы по поводу намеченной деятельности ООО "АКХ" по части безопасности-для получения разрешения геологоразведочных работ с последующей возможной эксплуатацией. Планируемые полевые геологоразведочные работы из себя представляют проходка канав экскаватором, без взрывных работ, бурение скважин до 20 м и их опробование. Дальнейшая возможная эксплуатация месторождения песчано-гравийной смеси тоже будет проводиться без взрывных работ, только экскаватором.

Мы считаем, что намеченная нами территория, а также деятельность на ней никакому воздействию со стороны воинской части не подлежат, рисков и опосений по поводу безопасности нет.

Вместе с заявкой представляем ситуационную карту с координатами данного участка, проект разведочных работ и справка главы общины Цахказовит.

Просим, по возможности, отправить Ваш ответ на эл. почту g-gevorgyan@rambler.ru и/или позвонить на номер +37441125126 или +37494104999, что-бы брать лично.

С уважением, директор ООО "АКХ" **Сурен Ароян**

Հավելված 3.

**ՀՀ ԿԱԴԱՍՏՐԻ ԿՈՄԻՏԵԻ ՏԵՂԵԿԱՆԸ ՀԱՅՑՎՈՂ ՏԱՐԱԾՔԻ ՀՈՂԱՏԵՍՔԵՐԻ
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ**

**Հայաստանի Հանրապետության
Կադաստրի կոմիտե**

Քաղ. ԹԱՄԱՐԱ ՉԱՎԵՆԻ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ
անուն , հայրանուն , ազգանուն

ԴԻՄՈՒՄ

Խնդրում եմ կատարել այլ տեղեկատվության տրամադրում Մարզ Արագածոտն, համայնք Ծաղկահովիտ, գյուղ Գեղաձոր, 1-ին փողոց 1 հասցեի նկատմամբ:

Կից ներկայացնում եմ

1. Դիմում
2. Գլխավոր հատակագիծ այդ թվում հատակագիծ
3. Փաստաբանական գործունեության արտոնագրի պատճե
4. Անձը հաստատող այլ փաստաթղթեր

Լրացուցիչ նշումներ՝ Խնդրում եմ տրամադրել ստորև նշված ծայրակետային կոորդինատներով (ARM WGS – 84 (ARMREF 02) համակարգով) եզրագծվող տարածքի հողատեսքերի և գրանցված իրավունքների վերաբերյալ տեղեկատվություն: հ/հ X Y 1. 4498800,0 8430270,0 2. 4498753,0 8430255,0 3. 4498580,0 8430200,0 4. 4498500,0 8430185,0 5. 4498351,0 8430159,0 6. 4498200,0 8430135,0 7. 4498050,0 8430109,0 8. 4497933,0 8430089,0 9. 4497782,0 8430075,0 10. 4497790,0 8430045,0 11. 4497930,0 8430042,0 12. 4498050,0 8430055,0 13. 4498198,0 8430051,0 14. 4498350,0 8430056,0 15. 4498506,0 8430060,0 16. 4498527,0 8429963,0 17. 4498602,0 8430042,0 18. 4498687,0 8430070,0 19. 4498800,0 8430138,0 Կից ներկայացնում եմ տարածքի կոորդինատները

Խնդրում եմ գործառույթը կատարել սույն դիմումը ներկայացնելու 2 ժամ ում

Դիմողի անձնագրի տվյալներ՝ AU0421707

ՀԾՀ՝ 7207890427

Դիմող՝ ԹԱՄԱՐԱ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Դիմումի ներկայացման ամսաթիվը՝ 02 Հոկտեմբեր 2026թ.

Դիմումը ներկայացված է www.e-cadastre.am վեբ կայքի միջոցով:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԿԱԴԱՍՏՐԻ ԿՈՄԻՏԵ

ՏԵՂԵԿԱՆՔ

ԳՈՒՅՔԻ ԱՌԱՆՁԻՆ ՈՐԱԿԱԿԱՆ ՔԱՆԱԿԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԻ ԵՎ ԴՐԱ ՆԿԱՏԱՄԱՐ
ԱՌԱՆՁԻՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ (ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒՄՆԵՐԻ) ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Փաստաթղթի համար՝ ԱՏ-02102026-02-1411
Փաստաթղթի գաղտնաբառ՝ 4XXRANVEVQES

Դիմող՝

ԹԱՄԱՐԱ ԴՐԻԳՈՐՅԱՆ ԶԱՎԵՆԻ

Ի պատասխան Ձեր 02/10/2026-3-2107 դիմումի հայտնում ենք, որ ըստ կադաստրային քարտեզի տվյալների ներկայացված կոորդինատներով տարածքը 02-031-0129-0001 ծածկագրով հողամասի հատված է:: Նշված կադաստրային ծածկագրով գրանցված կամ գույքագրված անշարժ գույք չի հայտնաբերվել և արխիվային փաստաթղթեր առկա չեն: Ըստ ՀՀ կառավարության որոշմամբ հաստատված կադաստրային քարտեզի տվյալների 02-031-0129-0001 կադաստրային ծածկագրով անշարժ գույքը հանդիսանում է համայնքային սեփականության, մի մասը գյուղատնտեսկան նպատակային նշանակության, իսկ մի մասը՝ Արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության օբյեկտների հողեր:

Անշարժ գույքի գրանցման միասնական ստորաբաժանման անշարժ գույքի ավագ ռեգիստր
ԱՐՏԱԿ ՊԱՊՅԱՆԻ կողմից

Ավարտական փաստաթուղթը տրամադրվել է 02/10/2026թ.

Փաստաթղթի իսկությունը կարող է ստուգվել Կադաստրի կոմիտեի www.e-cadastre.am կայքէջի միջոցով

Հնագիտական ուսումնասիրությունների եզրակացությունը

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ՀՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱԶԳԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ ՊՈԱԿ

REPUBLIC OF ARMENIA
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY
AND ETHNOGRAPHY SONP

РЕСПУБЛИКА АРМЕНИЯ
ИНСТИТУТ АРХЕОЛОГИИ
И ЭТНОГРАФИИ ГНКО

28. 09. 2026 թ.

N 2470-235

<<ԱԿԽ>> ՍՊԸ տնօրեն
Ս. Հարոյանին

Հարգելի՛ պարոն Հարոյան,

Ի պատասխան Ձեր դիմումի, տեղեկացնում ենք, որ մեր աշխատակից Հ. Բադալյանը վերգետնյա հնագիտական տեղագնություն է իրականացրել Ձեր նախանշած վայրում: Հայցվող տարածքը գտնվում է Արագածոտնի մարզի Գեղաձոր գյուղից մոտ 800 մ դեպի հարավ: Այստեղ ընկերությունը ցանկանում է իրականացնել ավազակույճային հանքավայրի շահագործում: Ուսումնասիրված տարածքի մի մասը խորհրդային տարիների վերջին շահագործվել է, որպես հանք: Հողակտորի մեծ մասն իրենից ներկայացնում է ոչ հարուստ բուսականությամբ թեք լանջ, որի մակերեսին տեղ-տեղ երևում են որոշակի քարային բնական կուտակումներ: Հետազոտված տարածքում և շրջակայքում ՀՀ Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ցանկում ընդգրկված միավորներ չկան: Այստեղ տեղագնության ընթացքում վերգետնյա պատմահնագիտական մշակութային հետքեր չեն նշմարվել:

Հայցվող տարածքի լուսանկարները

Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի
տնօրեն Արսեն Բոբոկխյան

Handwritten signature of A. Bobokhyan

Երևան 0025, Չարենցի փող. 15, հեռ. / ֆաքս (37410) 55-68-96
Ереван 0025, ул. Чаренца 15, тел. / факс (37410) 55-68-96
Yerevan 0025, Charents str. 15, tel. / fax (37410) 55-68-96
E-mail: arsen.bobokhyan@sci.am, abobokhyan@aua.am